AV FÖRFATTAREN TILL FLÄTAN
LAETITIA COLOMBANI
KRIGARINNOR
ROMAN
[sekwa]
SEKWA FÖRLAG

LAETITIA COLOMBANI

KRIGARINNOR

Översättning: Anna-Stina Johnson

[sekwa]
SEKWA FÖRLAG

Av samma författare:
Flätan (2017)

LAETITIA COLOMBANI, KRIGARINNOR

Originalets titel: Les victorieuses
Copyright © Editions Grasset & Fasquelle 2019
Translation copyright © 2020 by Sekwa förlag

Bibelcitaten är hämtade från Job 22:24, Rut 3:1 och Hesekiel 34:16, ur 1917 års bibelöversättning.
Citatet från François de La Rochefoucauld är hämtat ur *Maximer*, översättning Hannes Sköld (Bonniers, 1915).

ÖVERSÄTTNING: Anna-Stina Johnson
OMSLAG: Magnus Petersson
OMSLAGSBILD: © Magdalena Russocka / Trevillion Images
ISBN 978-91-88697-94-3
Eboksproduktion Publit 2020

Sekwa förlag AB
Tyska brinken 19
111 27 Stockholm
www.sekwa.se

[sekwa]
SEKWA FÖRLAG

Till mamma,
till min dotter,
till kvinnorna i Palais de la Femme

”Så länge det finns kvinnor som gråter,
kommer jag att kämpa.
Så länge det finns barn som går hungriga och fryser,
kommer jag att kämpa. [...]
Så länge det finns kvinnor som måste sälja sig på gatorna,
kommer jag att kämpa. [...]
Jag kommer att kämpa, jag kommer att kämpa,
jag kommer att kämpa.”

William Booth

”Ett är säkert – de döda hemsöker
platserna där de levt som om minnet av dem
trängde ner i och genomsyrade marken.”

Sylvain Tesson, *Une très légère oscillation.*

Golvet är isande kallt.
Det är tanken som kommer till mig där jag ligger, med pannan mot stenen och armarna i kors.
Idag väljer jag denna plats till min eviga boning.
Jag avger de eviga löftena. Detta är mitt val.
Innanför dessa väggar skall jag tillbringa mitt liv.
Jag ville dra mig undan från världen, för att bättre kunna ta del av den.
Jag befinner mig på samma gång mitt i världen och långt ifrån den.

Jag är till större nytta här än i de livliga förstäderna som omger mig.
Här i klostret, där tiden har stannat,
sluter jag ögonen och ber.

Jag ber för dem som behöver det,
för dem som prövas hårt,
för dem som hamnat efter på vägen.

Jag ber för dem som fryser och hungrar,
för dem som förlorat hopp och lust.
Jag ber för dem som inget har.

Min bön stiger upp mellan stenarna
i trädgården och grönsakslandet,
i det vintertid isande kalla kapellet,
i den enkla cell jag tilldelats.

Ni som vandrar på denna jord,
fortsätt sjunga och dansa.
Jag finns här, i tystnaden och mörkret,
och jag ber att om ni skulle råka falla,
så skall en hand sträckas ut,
mitt i allt oväsen och larm,
en varsam och stark hand,
en vänlig hand,
som griper tag i er och hjälper er upp,
och utan att döma sänder er tillbaka ut
i livets virvelvind,
där ni skall fortsätta dansa.

Anonym syster,
nunneklostret Filles de la Croix.
1800-tal.

Kapitel 1

Paris, idag

Allt gick blixtsnabbt. Solène hade lämnat rättssalen tillsammans med Arthur Saint-Clair. Hon var precis på väg att säga att hon inte förstod varför domaren inte gått på hennes linje eller varför han utdömt ett så pass strängt straff. Hon hann inte det.

Saint-Clair rusade fram till avsatsen och klev över glasräcket.

Sedan hoppade han från sjätte våningen i Justitiepalatset.

Under några sekunder som kändes som en evighet svävade han i luften. Därefter krossades han mot marken tjugofem meter längre ner.

Solène minns inte vad som hände sedan. Bilderna dyker upp i en enda röra, i ultrarapid. Hon skrek säkert till innan hon föll ihop.

Hon vaknade upp i ett rum med vita väggar.

Burn-out, hörde hon läkaren säga. Först förstod Solène inte om han pratade om henne eller hennes klient. Det dröjde en stund. Sedan kom hela händelseförloppet tillbaka till henne.

Saint-Clair var en inflytelserik affärsman som åtalats för skattebrott. Solène hade känt honom länge. Hon visste allt om hans privatliv – giftermålen, skilsmässorna, flickvännerna, underhållet som han betalade till exfruarna och barnen, presenterna som han köpte till dem på sina utlandsresor. Hon hade besökt lyxvillan i Sainte-Maxime, företagets gigantiska kontor och den vackra våningen i Paris åttonde arrondissement. Han litade på henne och hade berättat allt. Solène hade ägnat flera månader åt förberedelserna inför rättegången. Hon hade offrat all sin lediga tid, inte lämnat någonting åt slumpen. Hon var en utmärkt advokat, arbetsam, noggrann, samvetsgrann. Alla på den välrenommerade byrån där hon arbetade uppskattade henne. Man kan aldrig vara helt säker på utfallet av en rättegång, det vet alla. Ändå hade Solène varit fullkomligt oförberedd på domen. Hennes klient hade dömts till fängelse och böter på flera miljoner euro, som han skulle behöva betala av i resten av sitt liv. Han skulle bli utfryst av samhället. Saint-Clair hade inte stått ut med tanken på det.

Då kastade han sig hellre rätt ut i luften i den stora ljusgården i det nybyggda Justitiepalatset i Paris.

Arkitekterna hade tänkt på allt utom det. De hade ritat en elegant och väl utformad byggnad – ”ett palats av glas och ljus”. De hade valt robusta fasadmaterial som skulle stå emot eventuella attentat. De hade installerat larmbågar, övervakningskameror och säkerhetskontroller i entréerna. Det fanns intrångsdetektorer överallt, dörrarna hade elektroniska lås, interntelefonerna och monitorerna var toppmoderna. Men det arkitekterna helt enkelt hade missat var att rättvisa skipas genom att människor dömer andra människor och att de som döms ibland är desperata. Rättssalarna är fördelade på sex våningar som reser sig kring en 5 000 kvadratmeter stor ljusgård. Med 28 meter i takhöjd är det lätt hänt att besökare får svindel. Det är också lätt hänt att någon som just dömts får idéer för sig.

I fängelserna har man ofta dubbla skyddsnät för att minska risken för självmord. Det har man inte i Justitiepalatset. Gångarna utmed ljusgårdens sidor kantas av enkla glasräcken. Saint-Clair behövde bara ta ett par steg, kliva över räcket och hoppa.

Solène kan inte sluta tänka på det. Bilden förföljer henne, den är omöjlig att glömma. För sitt inre ser hon sin klients sönderslagna kropp på Justitiepalatsets marmorgolv. Hon tänker på hans familj, hans barn, hans vänner, hans anställda. Hon var den sista att prata med honom, att sitta intill honom. En våg av skuldkänslor väller upp inom henne. Vad var det hon gjorde fel? Vad borde hon ha sagt eller gjort? Borde hon ha varit förberedd på det värsta? Trots allt hon visste om Arthur Saint-Clair är det han gjorde ett mysterium för henne. Solène hade inte förstått hur desperat han var. Hon hade inte sett sammanbrottet som var på väg att ske, bomben som var på väg att explodera.

Händelsen skakade henne djupt. Solène föll, hon också. Hon tillbringar hela dagar i sträck i rummet med de vita väggarna. Gardinerna är fördragna. Hon klarar inte av att kliva upp ur sängen. Hon står inte ut med ljuset. Minsta lilla rörelse är henne övermäktig. Kollegorna på byrån skickar blommor och uppmuntrande ord som hon inte orkar läsa. Hon har slutat fungera, som en bil som fått bensinstopp. Hon är fyrtio år och har slutat fungera.

Burn-out. På engelska låter det lindrigare, trendigare. Det låter inte lika illa som *depression*. Solène är skeptisk till en början. De har misstagit sig. Hon är ju inte alls som de där sköra människorna som det skrivs så

mycket om i veckotidningarna. Hon har alltid varit stark, aktiv, i rörelse. Stått stadigt med båda fötterna på jorden. Det var i alla fall vad hon trodde.

Det är väldigt många som drabbas av utbrändhet, säger psykiatern med lugn och sansad röst. Han radar upp olika termer som hon inte riktigt förstår: serotonin, dopamin, noradrenalin – det är som ett fyrverkeri – ångestdämpande, bensodiazepiner, anti-depressiva. Han skriver ut piller som hon ska ta på kvällen för att kunna sova och på morgonen för att kunna gå upp. Tabletter som ska hjälpa henne att leva.

Och ändå började ju allt så bra. Solène växer upp i en välbärgad förort. Hon är ett intelligent, mottagligt och flitigt barn som omgivningen har stora planer för. Familjen består av föräldrarna, båda professorer i juridik, och en lillasyster. Skolan klarar hon galant. Vid tjugotvå års ålder blir hon upptagen i advokatsamfundet i Paris och får en tjänst på en ansedd byrå. Så långt allt väl. Visserligen är det mycket arbete – helger, nätter och semestrar – hon lider av sömnbrist, och så är det förberedelser av pläderingar, olika möten och sammankomster – livet går lika fort som ett höghastighetståg som inte går att hejda. Och så är det ju Jérémy, som hon älskade mer än vad hon älskat någon annan. Som hon inte kan komma över. Han ville varken binda sig eller skaffa barn och det passade henne perfekt. Solène har aldrig lockats av moderskapet. Hon har aldrig kunnat se sig själv i de unga mammorna som hon möter på gatan, de som med trötta armar skjuter barnvagnar framför sig. Det nöjet överlät hon åt systern, som verkade stormtrivas med hemmafrurollen. Själv ville Solène vara fri. Det var åtminstone vad hon intalade sig. Hon och Jérémy levde parallella liv. De var ett modernt par – förälskade men självständiga.

Solène såg inte sammanbrottet komma. Kraschen blev brutal.

Efter några veckors behandling lyckas Solène lämna rummet med de vita väggarna och ta sig ut i parken. Hon har sällskap av psykiatern, som säger att hon gjort stora framsteg. Det låter som när man berömmer ett barn. Snart kommer hon att kunna flytta hem till sin lägenhet igen, säger han, på villkor att hon fortsätter behandlingen. Solène lyssnar utan att känna någon större entusiasm. Hon har ingen lust att vara ensam hemma, utan mål, utan planer.

Hon bor visserligen i en tjusig trerummare i ett fint kvarter, men lägenheten känns tom och ödslig. I en garderob ligger Jérémys kvarglömda kashmirtröja som hon tar på sig när ingen ser. I köksskåpet finns några chipspåsar av den där amerikanska sorten med artificiell smak

som han var tokig i och som hon fortfarande köper, utan att riktigt veta varför. Solène äter inte chips. Hon irriterade sig alltid på prasslet från påsen när de tittade på film. Idag skulle hon ha gett vad som helst för att få höra det. Ljudet av Jérémys chips, intill henne i soffan.

Hon kommer inte att återvända till byrån. Det är inte för att hon inte vill. Men blotta tanken på att passera Justitiepalatsets portar gör henne illamående. Under en lång tid framöver kommer hon att undvika kvarteren därikring. Hon kommer att säga upp sig, eller begära *utträde* ur advokatsamfundet, som det heter. Det låter lite mindre allvarligt, som att det finns en möjlighet att återvända. Men att återvända är inte aktuellt.

Hon erkänner för psykiatern att tanken på att lämna kliniken skrämmer henne. Hon har ingen aning om hur ett liv utan arbete, fulltecknad kalender, möten och åtaganden skulle se ut. Utan förankring är hon rädd att börja driva vind för våg. *Ställ upp för någon annan*, föreslår han, *kanske kunde ett ideellt uppdrag vara något?* Det var inte vad Solène hade väntat sig. Krisen som hon genomgår beror på att hon *tappat riktningen*, fortsätter han. *Det Solène behöver nu är att kliva ur sig själv, fokusera på någon annan, hitta en anledning att gå upp ur sängen på morgonen. Hon behöver känna att hon bidrar.*

Piller och volontärarbete, är det allt han har att komma med? Efter elva års läkarstudier? Solène vet inte vad hon ska säga. Hon har inget emot ideellt arbete, men hon känner sig inte direkt som någon moder Teresa. Hon förstår inte vem hon skulle kunna hjälpa, hon som själv knappt klarar av att ta sig upp ur sängen. Men psykiatern tycks inte vilja släppa idén. *Försök*, säger han och skriver under utskrivningsformuläret.

Väl hemma igen tillbringar Solène dagarna med att sova på soffan och bläddra i tidskrifter som hon genast ångrar att hon köpt. Telefonsamtalen och besöken från familj och vänner gör henne inte på bättre humör. Hon vill ingenting och har ingen lust att sitta och prata. Allting tråkar ut henne. Hon irrar rastlöst runt i lägenheten, mellan sovrummet och vardagsrummet. Ibland går hon ner till kiosken på hörnet, stannar till på apoteket för att hämta ut nya tabletter och går sedan hem och lägger sig igen.

Efter ännu en sysslolös eftermiddag slår hon upp sin dator, en MacBook av senaste modell. Hon fick den i present av kollegorna när hon fyllde fyrtio, strax före hennes *burn-out*. Den har inte kommit till någon större användning. Psykiatern föreslog ideellt arbete … Varför inte? Sökmotorn

länkar vidare till Paris stads webbplats och en sida med annonser från olika hjälporganisationer. Webbadressen förvånar henne: *jagengagerarmig.nu*. ”Bli volontär på ett klick!” står det överst på sidan, följt av en massa frågor: Hur vill ni engagera er? Var? När? Solène har ingen aning. I en rullgardinsmeny radas olika alternativ upp: lästräning för analfabeter, hembesök hos alzheimersjuka, matpaketsutdelare, nattvandrare, rådgivare åt skuldsatta hushåll, läxhjälp i utsatta områden, moderator för medborgardebatter, frivillig på djurhem, stödperson till nyanlända, mentor för långtidsarbetslösa, soppkökskock, föreläsare på äldreboende, sjukhusclown, fängelsebesök, föreståndare för second hand-butik, hjälplärare för funktionshindrade gymnasielever, jourhavande medmänniska, första hjälpen-instruktör … Man kan till och med arbeta ideellt som jourhavande skyddsängel. Solène ler och undrar vart hennes egen skyddsängel tagit vägen. Hon måste flaxat iväg och hamnat på villovägar. Solène lägger ner efterforskningarna. Den långa listan gör henne rådvill. Alla dessa uppdrag är lika behjärtansvärda. Men blotta tanken på att behöva välja gör henne handlingsförlamad.

Tid – det är vad hjälporganisationerna efterfrågar. I ett samhälle där varje sekund räknas är tid det dyrbaraste vi har. Att ge av sin tid innebär att verkligen ställa upp. Solène har gott om tid, men saknar energi. Hon känner sig inte redo för ett så stort steg. Det är för krävande, åtagandet för stort. Hon skänker hellre pengar – det är inte lika begränsande.

Innerst inne känner hon sig feg som backar ur. Hon ska just slå igen datorn och gå och lägga sig på soffan igen. Somna om och sova en timme, en månad, ett år. Bedöva sig med tabletter så att hon slipper tänka.

Precis då får hon syn på den. En kort annons, allra längst ner på sidan. Några ord som hon inte hade lagt märke till.

Kapitel 2

Skrivhjälp sökes. Kontakta oss.

Annonsen framkallar en märklig rysning genom Solènes kropp. *Skrivhjälp*. Ordet får allt att komma tillbaka.

Advokatyrket var aldrig Solènes kall. Som barn älskade hon att fantisera ihop historier. I tonåren visade hon sig ha stor fallenhet för franska. Lärarna var överens om att hon hade talang. Hon fyllde anteckningsbok efter anteckningsbok med dikter och noveller. Hon drömde i hemlighet om att skriva. Hon kunde se det framför sig: hon skulle sitta vid ett skrivbord resten av livet, med en katt i knät precis som Colette, i *ett eget rum* precis som Virginia Woolf.

Föräldrarna blev inte direkt överförtjusta när hon berättade om sina planer. De var båda juridikprofessorer och hyste stor misstänksamhet mot konstnärliga verksamheter och de okända, osäkra yrkesbanor som de ledde till. De tyckte att man skulle skaffa sig en god utbildning, välja ett seriöst yrke och vara till nytta för samhället. Det var det enda som räknades.

Ett seriöst yrke. Om det gjorde en lycklig eller inte var ointressant.

Skriva böcker, det kan man inte leva på, hade hennes pappa sagt. *Om man inte heter Hemingway, men …* fortsättningen blev hängande i luften. Solène förstod att det svävande svaret betydde: *men det beror på*. Det beror på om du har talang eller inte. Det beror på annat också. Det beror på en massa olika saker som vi inte kan styra över och det skrämmer oss. Det betydde: *Glöm det. Sluta drömma.*

Satsa på juridiken i stället, hade han fortsatt. *Du kan alltid skriva vid sidan av, för din egen skull*. Så Solène gav upp tankarna på katten och det egna rummet där hon skulle sitta och skriva. Som en tapper soldat rättade hon sig i ledet. Föräldrarna ville att dottern skulle bli advokat och hon uppfyllde deras önskan. Hon förverkligade deras drömmar på bekostnad av sina egna.

Med en juridikexamen kan du ägna dig åt vad du vill, hade hennes

mamma sagt. Det var en lögn. Juridiken leder ingenstans. Den leder bara till sig själv. Det var på grund av juridiken hon hamnade här, i rummet med de vita väggarna där Solène nu försöker låta bli att tänka på hur många år hon offrat för juridikens skull. När föräldrarna besöker henne på kliniken säger de att de inte förstår vad som är problemet. *Allt går ju så bra för dig*, säger de, *du arbetar på en framstående byrå, har en fin lägenhet* … Men vad mer? tänker Solène bittert. Mitt liv är lika tomt som mäklarnas visningslägenheter. På ytan ser allt bra ut, men det som verkligen betyder något saknas. Ingen bor där. Hon kommer att tänka på ett Marilyn Monroe-citat: *Det är underbart att ha en karriär, men den håller en inte varm om natten*. Solène är alltid frusen. Hennes hjärta också.

Att glömma sina barndomsdrömmar är inte svårt. Allt man behöver göra är att sluta tänka på dem. Att täcka över dem så som man täcker över möblerna i ett sommarhus som ska stängas för vintern. I början, när Solène är ny på byrån, tar hon tillvara på varje ledig stund för att kunna skriva. Men det blir allt glesare mellan gångerna och skrivandet drunknar i hennes överfulla kalender. Orden får inte längre plats i hennes liv. Advokatyrket är krävande och Solène är plikttrogen. Arbetet börjar uppta allt större del av hennes kvällar, helger och semestrar. Det är ett obevekligt monster vars hunger hon inte lyckas stilla och det äter upp alla fritidsaktiviteter och alla tillfällen att träffa vänner. Och alla kärleksförhållanden också. Visst händer det att hon träffar någon, men det slutar alltid med att de inser att de inte kan konkurrera med hennes arbete. De sena kvällarna på kontoret, middagarna som inte blir av på grund av kriser på byrån och resorna som ställs in i sista sekund – allt detta tär på relationerna. Men Solène fortsätter hålla samma höga tempo. Hon har inte tid att vara ledsen, inte tid att gråta.

Tills hon träffar Jérémy.

Han är en attraktiv, kultiverad och spirituell advokat som hon träffar på invalet till advokatsamfundet i Paris. Solène tycker att det är lugnande att de har samma yrke. Jérémy förstår henne och hennes prioriteringar, tänker hon. Men en väninna varnar henne: ”Två advokater i ett förhållande är en för mycket.” Det visar sig att hon har rätt. Jérémy lämnar Solène för en mindre framgångsrik, men mer tillgänglig kvinna, som han träffar på en middag Solène missar eftersom hon måste arbeta.

Skrivhjälp sökes. Det är kraftfulla ord. Tidsinställda bomber. Solène sitter en lång stund och bara stirrar på rubriken. En länk skickar henne vidare till hemsidan för organisationen Den solidariska pennan. På startsidan finns en utförligare beskrivning av vad som efterfrågas: *Vi söker någon med*

professionell erfarenhet av skriftlig kommunikation som ska ansvara för förfrågningar om redigeringshjälp. Det kan röra sig om olika typer av texter: personliga brev såväl som administrativ korrespondens. Vi söker någon som är mångsidig, en god redaktör, väl insatt i regler för syntax, stavning och grammatik, har erfarenhet av administration samt internetvana och god kunskap i ordbehandlingsprogram. Vi ser gärna att ni har ekonomisk eller juridisk utbildning.

Solène har kompetensen som efterfrågas. Hon är en perfekt kandidat. På universitet lovordades hon för sin lediga stil och rika vokabulär. På byrån hände det ofta att kollegorna kom och bad henne om hjälp att formulera yrkanden. *Du skriver bra*, brukade de säga.

Tanken på att använda sina ord för att hjälpa andra är lockande. Det här skulle hon klara. Ja, det skulle hon.

Den sista kvalifikationen som efterfrågas är att den sökande ska vara *bra på att lyssna*. Solène har lärt sig att ta ett steg tillbaka och låta klienterna tala. En god advokat är också en psykolog, någon man kan anförtro sig åt. Hon har fått höra åtskilliga bekännelser och hemligheter; hon har torkat otaliga tårar. Hon har gåvan. Hon är en person man gärna öppnar sig för.

Psykiatern sa att hon behövde *fokusera på någon annan och känna att hon bidrar*. Utan att tänka mer på saken klickar Solène på fliken ”kontakt”, skriver ett mejl och skickar iväg det. Hellre det än att ligga på soffan och sakta tyna bort. Dessutom tycker hon att den Den solidariska pennan är ett vackert namn. Vad har hon att förlora?

Nästa morgon ringer chefen för organisationen henne. Han heter Léonard. Rösten i andra änden av luren är klar och sprudlande. Han undrar om hon kan komma till kontoret i tolfte arrondissementet på intervju redan idag. Solène svarar ja, överrumplad, och skriver ner adressen på en papperslapp.

Det tar på krafterna att klä på sig. Den senaste tiden har hon bara haft på sig mjukisbyxor och luvtröja. När hon har gått ner till kiosken har hon tagit på sig tajts och Jérémys kvarlämnade tröja. Det är en ansträngning att lämna lägenheten. Hon är på vippen att ringa Léonard och ställa in intervjun. Hon har ingen lust att ta metron till den här avlägsna adressen. Hon är inte säker på att hon kommer att klara att svara på frågor och föra ett samtal.

Men rösten i telefonen lät sympatisk. Så Solène tvingar sig själv. Hon sväljer sina tabletter och tar sig till adressen hon fått. Det är inte en särskilt upplyftande syn: en nedgången byggnad som ligger längst in i en

återvändsgränd. Entrédörren är låst – *porttelefonen är sönder*, säger en annan hyresgäst som släpper in henne på vägen ut, *hissen också*. Solène tar trappan upp till femte våningen där Den solidariska pennan har sitt kontor. En man i fyrtioårsåldern tar emot henne med öppna armar. Han verkar väldigt glad över att se henne och visar stolt upp det han kallar ”organisationens lokaler” – ett pyttelitet och otroligt stökigt kontor. Solène tänker på sin pedantiska lägenhet. Hur kan man arbeta i en sådan röra? Léonard flyttar en hög med papper från en stol och ber henne slå sig ner. Han frågar om hon vill ha kaffe och utan att veta varför svarar Solène ja – hon föredrar te och dricker aldrig kaffe annars. Vätskan är besk och nästan kall. Hon tvingar i sig den av artighet, men tänker att hon ska komma ihåg att tacka nej nästa gång.

Léonard sätter på sig ett par glasögon och läser med förvånad min hennes cv. Han medger att det oftast är sysslolösa pensionärer som brukar svara på annonsen, aldrig advokater från de främsta byråerna. Solène svarar kortfattat när han frågar varför hon sökt sig dit. Hon nämner varken depressionen eller Arthur Saint-Clairs död, som vände upp och ner på hennes liv. Hon säger något vagt om att skola om sig. Det är inte aktuellt att öppna sitt hjärta för den här främlingen. Det är inte därför hon kom hit. Medan Léonard läser klart cv:t iakttar Solène teckningarna som är uppsatta på väggen bakom honom. På en av dem står det *ja elskar däj* skrivet med ett barns handstil. En dinosaurie i lera, *handgjord*, tronar mitt på skrivbordet och fungerar som pappersvikt. *Det är en Deltadromeus*, förklarar Léonard. *Den påminner om en Tyrannosaurus rex, men den har mindre armar. Man blandar ofta ihop dem*. Solène nickar. Att ha ett liv och en familj innebär alltså att kunna namnen på olika dinosaurier och samla på sig felstavade kärleksbetygelser.

Léonard lämnar tillbaka Solènes cv och berömmer henne för hennes meriter och fina examina. Hennes profil är perfekt! En lyckträff för organisationen! När kan hon börja? Solène är svarslös. Det här är den kortaste intervju hon någonsin varit med om. Hon minns rekryteringen när hon sökte jobb på byrån. Det var en lång och utdragen process. Hon hade visserligen inte väntat sig något liknande, men hon trodde att Léonard åtminstone skulle ställa några frågor om hennes erfarenhet. *Vi är kort om folk*, säger Léonard, *vi har haft två dödsfall nyligen bland våra pensionärer*. Han inser att det inte låter särskilt uppmuntrande och börjar skratta: *Alla som jobbar i organisationen dör givetvis inte*, förtydligar han, *det finns de som överlever*. Solène kan inte låta bli att skratta, hon med. Léonard är översvallande, men inte otrevlig. Han har en energi som smittar. Han tillägger att organisationen brukar erbjuda nyrekryterade en

tvådagarsutbildning, men att det inte verkar vara nödvändigt i hennes fall. Med den erfarenhet Solène har kommer hon inte att ha några som helst problem att redigera administrativ korrespondens, fylla i formulär, ge råd och guida dem som behöver hennes hjälp.

Léonard dyker ner bland högarna på skrivbordet och plockar fram ett papper. Det ser kanske stökigt ut, säger han, men han har ett system. Han har ett uppdrag i ett kvinnohärbärge. Det rör sig om en skrivjour en timme i veckan där hon ska hjälpa till att skriva brev och liknande.

Solène sitter tyst. Ett kvinnohärbärge låter inte särskilt lockande. Hon hade trott att hon kanske skulle få ett uppdrag på en stadsdelsnämnd eller någon annan förvaltning. Härbärge, det för tankarna till fattigdom och utanförskap och det är hon inte redo för. En prefektur däremot, det hade varit perfekt … Léonard skakar på huvudet, något sådant uppdrag har han inte. Han dyker ner bland pappershögarna igen och hittar två alternativa uppdrag. Det ena är på ett fängelse i förorten … och det andra på ett hospis där man vårdar patienter i livets slutskede. Solène känner sig helt överväldigad. Fängelset har hon besökt många gånger i egenskap av advokat. Nej tack – hon har gjort sitt där. Och vad gäller hospiset … Det är nog inte den bästa miljön för någon som lider av en depression. Hon grips plötsligt av en stark lust att fly därifrån. Vad gör hon här? Hur hamnade hon i det här mörka kontoret på andra sidan staden? Vad trodde hon att hon skulle hitta här?

Léonard väntar spänt på hennes svar och ser så förväntansfull ut att det nästan är rörande. Han säger inget, propsar inte på. Han bara väntar, som en åklagad inför att domen ska förkunnas. Solène har inte hjärta att säga nej. Hon lyckades samla kraft nog att komma hit, ta trapporna upp till femte våningen och få ner det äckligaste kaffe hon någonsin druckit. För en månad sedan kunde hon inte ens ta sig upp ur sängen. Hon får inte ge upp nu.

Okej, slinker det ur henne. Jag kan ta härbärget.

Léonard skiner upp, som om det plötsligt hade tänts en lampa bakom hans tjocka glasögon. Han ser upprymd ut, som ett barn som fått en present. Han kommer att meddela föreståndarinnan på härbärget. Det är hon som kommer att ta emot Solène. Han ber om ursäkt för att han inte kan följa med henne dit första gången – han har själv ansvar för tre pass i utsatta områden och han kan inte strunta i dem. Men han är övertygad om att allt kommer att gå lysande! Och skulle hon ha några frågor är det bara att ringa! Han klottrar ner ett mobilnummer på baksidan av organisationens broschyr – han har inga visitkort, det måste han komma

ihåg att beställa. Med de orden reser han sig, följer Solène till dörren, önskar henne lycka till och lämnar henne på trappavsatsen.

Solène hinner inte protestera. Hon åker hem till sig, yr i huvudet och med en olustig känsla av att ha blivit lurad. Hon lät sig övertygas. *Skrivhjälp* – det låter vackert, men verkligheten kommer säkert inte att vara lika vacker. Hon lät sig ryckas med av orden. Hon var inte på sin vakt.

Hon tar alla de olika tabletterna som psykiatern skrivit ut till henne och går och lägger sig i sängen.

Det är kanske inte för sent att dra sig ur trots allt, tänker hon innan hon dåsar bort.

Kapitel 3

Paris, 1925

Inte ikväll.
Det är alldeles för kallt där ute.
Snälla, stanna här.

Genom vardagsrumsfönstret betraktar Albin flingorna som faller tätt över huvudstaden. Det är i början av november och bitande kallt. En nordlig vind blåser genom alléerna och sliter bort de sista löven på träden. Ett snötäcke lägger sig över Paris.

Blanche, hör du vad jag säger?
Du är inte frisk!

Blanche lyssnar inte. Hon knäpper kjolen och tar på sig den marinblå dräktjackan utan att ta någon notis om invändningarna. Albin är orolig. Blanche har börjat hosta igen. Lungsjukdomen håller på att förvärras. Hon har inte fått någon sömn, hostattackerna höll i sig flera timmar i sträck och framåt småtimmarna var hon helt utmattad. Han bönfaller henne att gå till läkaren.

Vad skulle det tjäna till? flämtar hon. Doktor Hervier kommer bara att ordinera vila och frisk luft. Struntprat! Blanche tänker inte åka till något sanatorium dit man skickar gamla och sjuka. Albin föreslår att de skulle kunna flytta till huset i Saint-Georges-les-Bains i Ardèche, lämna det hektiska Paris och leva ett stillsamt liv. Det skulle göra gott för hennes hälsa, säger han och gör sedan misstaget att tillägga: Det skulle vara *förnuftigt.*

Blanche är inte det minsta förnuftig. Det har hon aldrig varit. *Jag är inte frisk, än sen?* svarar hon irriterat. *Vila kan jag göra i graven*. Där kom det igen. Albin blir arg, hur många gånger har han inte hört henne säga så? Hans hustru ger sig aldrig. Hon är en krigarinna, en tapper riddare. Hon kommer att dö med svärdet i hand, redo för strid, tänker han. Någon vila kommer hon aldrig att få.

Han ser hjälplöst på när hon ger sig av. Han vet att det inte finns några argument som biter på henne. Blanche har aldrig ställt in något på grund

av sin hälsa. Hon kommer knappast att börja med det vid femtioåtta års ålder. Märket med bokstäverna S, T, och F som hon bär på kragen är mer än bara dekoration. De är en uppgift, en mission, hennes kall i livet.

Soppa. Tvål. Frälsning. Tre ord som sammanfattar vad hon brinner för: att hjälpa de allra mest behövande. Dessa ord är också mottot för organisationen som hon troget tjänat i nästan fyrtio år. Blanche föds 1867 i Lyon. Hennes far är fransman och hennes mor skotska. Hon växer upp i Genève. Hon är bara elva år när fadern, som är pastor, går bort och lämnar modern att ensam uppfostra de fem barnen. Blanche, som är yngst i syskonskaran, uppvisar tidigt ett livligt humör. Hon har mycket stor empati och protesterar mot alla sorters orättvisa. På flickskolan slåss hon mot de äldsta eleverna för att skydda de yngsta. Hon blir ofta bestraffad. Det är inte ovanligt att hon kommer hem till sin mor med blåmärken på knäna och smutsig, sönderriven blus. Modern läxar förgäves upp henne. Hon förstår inte att denna förhöjda medkänsla är en gåva, en talang som kommer att bära dottern mot de mest storslagna och nobla planer.

I tonåren tycker Blanche om att roa sig. Hon rider, åker skridskor, paddlar kanot och går på baler. Hon och kamraten Loulou hittar ständigt på nya upptåg. De andra i familjen beskriver Blanche som *en förtjusande flicka och en frisk fläkt*. Hon får smeknamnet ”den lilla yrhättan” och hon verkar inte vilja gå miste om något av allt det roliga som Genèves sällskapsliv har att erbjuda.

Vid sjutton års ålder skickas hon till moderns släktingar i Skottland. *Ett litet luftombyte kommer att göra henne gott*, tänker modern. På en sammankomst träffar hon Catherine, som kallas Marskalken och är äldsta dotter till predikanten William Booth. Blanche har hört talas om honom. Det finns de som säger att han är *en fanatiker*. Han drömmer om att förändra världen och avskaffa alla orättvisor. Eftersom *vissa strider kräver en armé*, har han grundat en rörelse efter militär modell, komplett med officersskola, flagga, uniform och hierarki. Rörelsen har som mål att bekämpa fattigdom och hjälpa behövande, oavsett härkomst och religion. Booths *Frälsningsarmé* grundas i England men kommer att erövra hela världen.

På sammankomsten i Glasgow håller Marskalken ett sporrande anförande: *Och ni? Vad vill ni göra med ert liv?* frågar hon Blanche, som blir djupt berörd av dessa ord. De klingar som en klar röst i en katedral. De får något att spritta till inom henne. De får henne att lystra. De genljuder av en fras som hon hörde för länge sedan i kyrkan, en fras som väckte nyfikenhet hos henne: *Lämna allt och allt skall vara dig givet.*

Att ge allt. Att lämna allt. Skulle hon klara det – hon, ”den lilla yrhättan”, som älskar att roa sig? Plötsligt känner hon ett starkt kall. Ingivelsen förvånar henne. Är detta hennes uppgift? Är detta meningen med hennes liv?

Kasta din gyllene skatt i stoftet
och Ofirs-guldet ibland bäckens stenar.

Blanche hittar inspiration i Jobs bok. Hon säljer sina smycken och skänker pengarna till Frälsningsarmén. Det är ett förvånansvärt lätt beslut, som hon inte ångrar efteråt. Detta blir startskottet för hennes engagemang. Blanche har funnit sin väg. Jobs ord blir hennes lykta och ledljus, i detta livet och nästa.

Väl hemma igen berättar Blanche att hon bestämt sig för att ta värvning i Frälsningsarmén. Hon tänker skriva in sig på officersskolan i Paris! Modern avråder henne. Hon känner till salvationisternas hårda liv – Blanches storebror har precis tagit värvning. Hon vill inte se sin yngsta dotter i en sådan tuff miljö, långt från den trygga tillvaro hon vuxit upp i. Blanche har dålig hälsa. Hennes lungor är svaga. Ända sedan barnsben har hon skickats till olika sanatorier. Brodern försöker få henne på andra tankar, men misslyckas även han. Detta är det enda Blanche vill och hon är redo att anta utmaningen.

Hon kan inte se sig själv leva ett stillsamt liv innanför hemmets väggar. Hon drömmer om något större än så. För Blanche är Frälsningsarmén mer än bara ett kall; den är ett sätt för henne att frigöra sig. I slutet av 1800-talet är valmöjligheterna för fina flickor begränsade. De får gå i klosterskola och gifts därefter bort med en man som de inte själva valt. *Vi uppfostrar dem till att bli helgon, sedan skickar vi iväg dem som avelsston*, skriver författaren George Sand, som protesterar högljutt mot äktenskapets bojor. En arbetande kvinna är illa ansedd. Det är endast änkor och ogifta kvinnor som tvingas till sådana ytterligheter. Och valmöjligheterna är få: tjänsteflicka, sömmerska, skådespelerska eller prostituerad.

Redan från start bestämmer William Booth att män och kvinnor ska ha lika villkor inom Frälsningsarmén. Kvinnorna är i majoritet: sju av tio officerare är kvinnor. Booth låter dem predika, vilket orsakar ramaskri hos andra religiösa institutioner. *Mina bästa män är kvinnor!* säger han på sammankomsterna. Det är en skandal att kvinnor och män beblandar sig med varandra på detta sätt. I London hånas Frälsningsarméns kvinnliga officerare för uniformerna och bonnetterna som de går klädda i sommar

som vinter. I Paris visslas det efter dem och folk skriar som åsnor för att hindra dem från att tala på gator och torg. Det sägs att det hoppar grodor ur munnen på dem. *Fruntimmersarmén* och dess kvinnliga soldater bespottas och kallas ”män i kjoltyg”. Blanche struntar i gliringarna. Hon kan minsann predika lika bra som en man. Det tänker hon bevisa.

Blanches beslut väcker stor misstänksamhet bland omgivningen. Hennes bästa väninna, Loulou, skriver och försöker avråda henne: *Jag vidmakthåller att det inte passar sig för en kvinna att ränna omkring på gatorna i Paris, att det är lika naturstridigt att en kvinna predikar som att en man själv stoppar sina strumpor, och att en kvinnas rätta plats är i hemmet, där hennes uppgift är att vara sin make behjälplig och helhjärtat ägna sig åt sina barn*. Det är verkningslöst. Blanche har inte för avsikt att ägna resten av livet åt att stoppa strumpor. Hon vägrar vara en statist. Hon drömmer om att ta plats på podierna och göra nytta. Att *uträtta något för Frankrike*, säger hon. Omgivningens protester är verkningslösa. Blanche lämnar Genève för officersskolan i Paris.

I byggnaden på avenue de Laumière, där Frälsningsarméns rekryter huserar, får Blanche bekanta sig med den kärva verkligheten. Oavsett grad får soldaterna erfara kyla, hunger och trötthet från upprepade vakor. De har det mycket knappt. Det händer ofta att Blanche får koka nässlor till middag. I England och Schweiz lyckas Frälsningsarmén etablera sig, men i Frankrike är det svårare. Den katolska traditionen gör att fransmännen är mycket skeptiskt inställda till den framväxande protestantiska armén. Runt om i landet trakasseras officerarna. De misshandlas. Folk kastar stenar efter dem och håller skållhett vatten över dem. På kvällen när Blanche går hem längs avenue de Laumière är hennes bonnett och klänning nedsölade av de ruttna ägg, sopor och råttkadaver som folk har kastat på henne. En ung soldat lynchas. Händelsen skärrar Blanche, men hon låter sig inte avskräckas. Det är i motgång som övertygelsen prövas, tänker hon. Och hennes övertygelse är stark. Den låter sig inte rubbas av vare sig tvivel, hunger eller köld. Det är här hon hör hemma, i stridens hetta, i den hjälpande hand som sträcks ut till dem som inget har.

Genom Frälsningsarmén får hon utlopp för alla sina drivkrafter. Hon hyser stor empati för andra, har ett starkt engagemang, beundrar tapperhet och längtar efter äventyr. Blanche klär i sin uniform. Den är som gjord för henne. Modern går och hoppas att ”den lilla yrhättan” ska återvända hem. Hon tror att prövningarna kommer att få dottern att vackla i sin övertygelse, men hon har fel. I Frälsningsarmén hittar Blanche

en plats där hennes talanger får blomstra.

Blanche är trolovad med en ung kapten, men bryter förlovningen. Hon vill inte ha några bojor eller band som riskerar att beröva henne friheten. Hennes kall kommer aldrig att rätta sig efter ett äktenskap. Hon och väninnan Evangeline avger ett löfte om att aldrig binda sig. Evangeline, yngsta barnet i familjen Booth, och Blanche lär känna varandra genom Frälsningsarmén. Deras vänskap kommer att hålla livet ut. De lovar dyrt och heligt att leva i celibat, för att helhjärtat kunna ägna sig åt Frälsningsarmén. Två nunnor i stridsmundering. Två soldater.

Men ett möte kommer att få Blanche att ändra sig.

Han heter Albin.

Han är nitton år och har ett leende som kan få det heligaste av löften att brytas.

Kapitel 4

Paris, idag

Det krävs bara ett telefonsamtal för att ställa in det hela. Solène tänker ringa Léonard och säga att hon ångrat sig. Hon tänker säga att det hela var ett misstag, att hon bestämt sig för att börja arbeta på byrån igen. Hon vet hur man ljuger – som advokat ingår det i arbetet. Ändå tvekar hon. Skulle det inte vara att stanna kvar i sin trygghetszon, att göra det lite för lätt för sig? Hon ser sig omkring i den prydliga lägenheten där hon sitter och sakta tynar bort. Kanske skulle det vara bra om hon skakades om lite och avvek från den utstakade vägen? Hon har alltid gjort vad som förväntats av henne. Är det inte dags att våga sig på något nytt?

Ett kvinnohärbärge. Hon har aldrig satt sin fot på ett sådant ställe. Vem vet vad som väntar henne där? Brottslingar, hemlösa, utstötta, misshandlade kvinnor, prostituerade … Hon är inte säker på att hon är tillräckligt stark för att klara av det. Hon har vuxit upp i en skyddad miljö, långt från allt vad fattigdom heter. Byråns klienter var alla finansmän. De var förvisso skurkar, men gick klädda i exklusiva Cifonellikostymer. Verkliga svårigheter har hon varit förskonad från. Hon läser om dem i tidningarna, hör om dem på nyheterna. Hon betraktar dem utifrån. ”Utanförskapet” nämns hela tiden i medierna, men hon har själv aldrig upplevt innebörden av det. Hennes erfarenhet av fattigdom är begränsad till den unga hemlösa kvinnan som brukar sitta med utsträckt hand utanför bageriet och be om några mynt eller lite bröd. I ur och skur sitter hon där, med en pappmugg framför sig. Solène ser henne varje morgon. Men hon har aldrig tagit sig tid att stanna. Det beror varken på förakt eller likgiltighet, det har bara blivit en vana. Fattigdom är en del av stadsbilden, så är det bara. Den är allmänt accepterad och har blivit en självklarhet i staden. Oavsett om man skänker en slant eller inte kommer den hemlösa kvinnan att sitta där imorgon igen, så vad gör det för skillnad? Den enskildas ansvar löses upp i samhällets ansvar. Det är vetenskapligt bevisat att ju fler vittnen det finns till ett överfall, desto lägre sannolikhet är det att någon ingriper. Samma sak gäller fattigdom. Solène är inte hjärtlös, hon är bara likadan som alla de miljontals stressade män och kvinnor som skyndar fram längs huvudstadens gator

utan att stanna upp. Det är var man för sig själv som gäller.

Trots tabletterna har hon svårt att sova på natten. Imorgon har hon ett möte inbokat med föreståndarinnan på härbärget. Efter att ha gått igenom alla tänkbara ursäkter för att ställa in det, fattar Solène ett beslut. Hon tänker gå dit. Då kan hon åtminstone säga att hon försökt. Om härbärget är för sorgligt, för deprimerande, så ringer hon Léonard och avsäger sig uppdraget. Hon håller trots allt fortfarande på att återhämta sig efter sammanbrottet. Volontärtjänsten är tänkt att vara en sorts terapi, inte en bestraffning.

Hon är som vanligt i god tid till mötet. Det sitter i sedan tiden på byrån. *Punktlighet är en dygd*. Men hon har fått nog av att alltid vara en duktig flicka, alltid uppföra sig korrekt. Hon skulle vilja sticka härifrån, strunta i mötet på härbärget och för en gångs skull bete sig ohyfsat och ouppfostrat. Utan att bry sig om konsekvenserna.

Givetvis gör hon inte det. För att fördriva tiden går hon och sätter sig på ett kafé i närheten. Hon beställer en kopp te. Hon lyckades inte få i sig något i morse, halsen var helt hopsnörd. Hon ser sig omkring och inser att hon satt sig på La Belle Équipe, ett av de ställen som sorgligt nog blev kända i och med attentaten den 13 november 2015. La Belle Équipe drabbades hårt av terrorist-attackerna. Tjugo personer dödades – tjugo personer som satt och drack ett glas vin eller en kopp te, precis som hon gör nu. Solène ryser till. Hon tänker på kaféets ägare, kunderna, stammisarna. Hur gör de för att orka kliva upp på morgonen? Hur gör de för att orka gå vidare? Hon betraktar människorna som sitter på uteserveringen, deras ansikten och uttryck. Av någon märklig anledning känner hon sig besläktad med dem. Är de lika sköra som hon är? Kan de känna glädje? Eller är det en känsla som för alltid gått förlorad? Solène tänker på framtiden. Hur ser den ut? Har hon bara en? Allt är så diffust, utom räckhåll. Några timmars ideellt arbete, och sedan? Frågan gör henne yr i huvudet. Ekonomiskt klarar hon sig ett bra tag. Så mycket vet hon åtminstone.

Det är dags att gå. Solène lägger några mynt på bardisken, lämnar kaféet, korsar gatan och går fram till den enorma byggnaden. Härbärget är mycket större än väntat – hon hade föreställt sig ett hus i någon sunkig återvändsgränd. Med sina fem våningar är det den mest framträdande byggnaden i kvarteret. Man går in genom en stor välvd port som ger byggnaden ett majestätiskt och imponerande uttryck. På fasaden sitter två bronsplaketter. De informerar om att byggnaden uppfördes i början av

1900-talet. Den är en av Paris många kulturminnesmärkta byggnader och heter ”Palais de la Femme” – Kvinnopalatset. Märkligt val. Namnet antyder en praktfull byggnad, en drottnings bostad. Inte en anstalt för utsatta kvinnor.

Solène går uppför trappan till entrén. Det finns en dörr för dem som bor här och ytterligare en som är försedd med en ringklocka, på vilken det står ”besökare”. Solène trycker på knappen och blir insläppt i Palais de la Femme.

I receptionen jäktar en ung kvinna omkring bakom den stora Formicadisken. Hon ber Solène att slå sig ner och vänta. I en av fåtöljerna sitter en kvinna omgiven av shoppingkassar och sover. Trots oväsendet omkring henne verkar hon sova djupt. Hon ser ut att precis ha kommit hem från en mycket lång resa, tänker Solène. Hon vill inte sätta sig i fåtöljen bredvid, eftersom hon inte vill störa kvinnan som sover. Hon föredrar att vänta stående, det känns bättre så.

Föreståndarinnan dyker upp och väcker Solène ur sina tankar. Hon hade väntat sig någon lite äldre, men framför henne står en kvinna i hennes egen ålder, med kort hår och ett fast handslag. Hon visar in Solène i en stor foajé. Det är ett ljust rum, med många gröna växter, rottingmöbler och en flygel. Genom det stora takfönstret flödar ljuset in. Det är en välkomnande, varm plats. Det här är hjärtat i Palais de la Femme, säger föreståndarinnan. Kvinnorna samlas ofta här för att samtala med varandra. Vissa av aktiviteterna hålls här också. Hon rekommenderar Solène att ha sin skrivjour här, det kommer göra henne mer lättillgänglig än om hon skulle sitta i ett kontor. Hon säger att hon kan visa de gemensamma utrymmena, men inte de privata rummen. De är på väg till gymnastiksalen när en mycket irriterad ung kvinna i neonfärgad tröja och slitna jeans kommer ikapp dem. Det kan inte fortsätta så här, nu har *Tanterna* väsnats halva natten igen! Hon vill byta våning, hon står inte ut längre! Den unga kvinnan har påsar under ögonen och ser aggressiv ut. Föreståndarinnan svarar att hon är upptagen nu, men lovar att prata med *Tanterna* senare. Vad gäller möjligheten att byta rum så har de redan diskuterat det här, Cynthia känner till reglerna. Den unga kvinnan muttrar irriterat och går sedan därifrån. Föreståndarinnan ursäktar avbrottet. Vissa av kvinnorna trivs inte så bra här, förklarar hon. Det gäller att kunna hantera olika personligheter och mildra konflikter. Eftersom kvinnorna bor så tätt inpå varandra och kommer från olika bakgrunder kan det ibland uppstå spänningar. Kvinnorna som bor här har

alla varit med om olika prövningar. De har upplevt motgångar. De har ofta brutit kontakten med familj och omgivning. Det gäller att hjälpa dem att komma på fötter och bli en del av samhället igen. Att dela hem är en fin tanke, men det kan vara komplicerat.

De går till gymnastiksalen, som är tom så här dags. Den är luftig och har nyligen målats om. På väggarna sitter det speglar, precis som i en dansstudio. I ett hörn finns olika träningsmaskiner av senaste modell. Solène har inte satt sin fot på ett gym på länge. Förr tränade hon ofta. Hon blev till och med medlem i Club Med-gymmet i närheten av där hon bor, men fick säga upp sitt medlemskap – byrån slukade all hennes tid. Efter gymnastiksalen visar föreståndarinnan Solène biblioteket, ett stort rum med några bokhyllor som står vända mot varandra. *Vi har svårt att få de boende att läsa*, erkänner hon. En handfull av dem läser lite, resten ingenting. Det beror delvis på språkbarriärer – vissa talar inte så bra franska. Därför har vi kurser i franska två gånger i veckan.

Därefter stannar de till vid ett musikrum med två pianon, ett konferensrum, en gammal tesalong och en spektakulärt stor festsal. Här ryms upp till 900 personer, berättar föreståndarinnan. Det var länge ett folkkök här. Hela kvarteret kom hit och åt. Idag används den vid speciella tillfällen, som den årliga julmiddagen. I övrigt hyrs den ut till olika evenemang. Vissa klädmärken brukar ha utförsäljningar där. Och ibland är det modevisningar under Fashion Week. Solène erkänner att det förvånar henne. Är det inte lite skevt att ta emot stora modehus, när kvinnorna som bor här knappt har råd att köpa kläder? Föreståndarinnan ler. *Jag förstår hur ni tänker*, svarar hon, *men vissa klädmärken går med på att rea ut osålda plagg till ett billigt pris. Och de boende tycker om att kunna gå på modevisningarna. Det är en möjlighet för oss att öppna dörrarna. Vår utmaning är inte att få olika kulturer och traditioner att mötas, det sker naturligt här. Det handlar snarare om att integrera livet utanför våra väggar.*

Vi har en mycket komplex organisation, fortsätter hon. Flera olika enheter samsas här. Det är bostäderna med trehundrafemtio rum. Alla rum har egen dusch och toalett – vissa av dem har pentry, de andra har tillgång till gemensamma kök. Där bor ensamstående kvinnor som får arbetslöshetsersättning eller socialbidrag. Hyran är subventionerad. Sedan finns det en avdelning som tar emot de allra mest akuta fallen. De har inga restriktioner och tar emot människor med ”administrativa problem”. Vilket betyder att de är *papperslösa*. Nästan alla kvinnor som bor där har barn. Ungefär fyrtio av rummen är reserverade för migranter. Beläggningen varierar beroende på hur den politiska situationen ser ut – för närvarande är det många från Afrika söder om Sahara, Eritrea och

Sudan. Och så finns det ett nytt boende med ungefär tjugo rum för par med eller utan barn.

Totalt bor det över fyrahundra personer här. Sedan är det personalstyrkan på femtiosju personer, däribland socialarbetare, förskolelärare, lokalvårdare, administratörer, ekonomer och vaktmästare. Solène är imponerad. Det här stället är som Babels torn. Här möts alla möjliga religioner, språk, och kulturer. Det är inte alltid så lätt att bo med andra, fortsätter föreståndarinnan. Fyrahundra kvinnor – det är inte direkt tyst och lugnt. Det pratas, det smälls i dörrar, det sjungs och det skriks. Ibland blir det slagsmål. Man bråkar och sedan blir man sams igen. Det är inte ovanligt med klagomål från grannarna. De som äger fastigheten intill skickar klagobrev med jämna mellanrum. Vår receptionist gör så gott hon kan för att gjuta olja på vågorna. Vissa grannar lär sig att leva med det. Andra flyttar härifrån.

Palais de la Femme är inte direkt något himmelrike, sammanfattar föreståndarinnan när hon följer Solène ut, men kvinnorna har ett tak över huvudet. Här kan de andas ut. I genomsnitt stannar de i tre år, men för vissa blir det mycket längre än så – hon som har bott här längst kom hit för tjugofem år sedan. Hon säger att hon inte är redo att ge sig av. Hon känner sig trygg här.

När Solène lämnar härbärget känner hon sig lite lugnad. Det är trevligare där än vad hon hade väntat sig. Ljust och levande. Det är kanske inte så farligt trots allt att volontärarbeta en timme i veckan. Allt hon behöver göra är att skriva några brev. Och så kommer hon att kunna tala om för psykiatrikern att hon klarade det. Det kommer inte alls att bli så jobbigt som hon hade trott.

Hon går hem med lätta steg. På kvällen somnar hon utan mediciner.

I själva verket har hon ingen aning om vad som väntar.

Kapitel 5

Idag händer det. Solène ska ha sin första skrivjour i Palais de la Femme. Tiden för passet bestämdes tillsammans med föreståndarinnan, som föreslog torsdagar mot slutet av dagen. Tidigare på eftermiddagen är det zumbaklass. De övriga kvällarna i veckan finns det en mängd olika aktiviteter att välja på: man kan måla, gympa, gå kurs i franska eller engelska, sjunga i kör, yoga eller gå en datorkurs. Men på torsdagar finns det en lucka, sa hon.

Solène svarade av gammal vana att hon skulle kolla sin kalender. Sedan mindes hon. Torsdagar passar bra. Hon sa inget om att hon inte hade något annat för sig om dagarna. Det gäller att verka upptagen för att vara trovärdig. Det vet alla.

Hon vaknade tidigt i morse och blev nervös när hon tänkte på att hon skulle behöva hålla i det första passet helt själv. Léonard har inte förberett henne särskilt väl. Det kommer att gå bra! var det enda han sa. Solène irriterar sig på hans obotliga optimism. Hon vågade inte säga att hon inte var säker på att hon skulle klara det. Efter besöket i Palais de la Femme känner hon sig dock lugnad på en punkt: det var inte lika nedgånget som hon hade trott. Nu är det bara mötet med kvinnorna där som oroar henne. Föreståndarinnan varnade henne att de kan vara lite misstänksamma i början. Hon målade upp en osminkad bild. Inte för att skrämma henne, utan för att förbereda henne. Några av kvinnorna har allvarliga sjukdomar, alkohol- eller narkotikarelaterade problem, andra är skuldsatta upp över öronen. Där finns före detta prostituerade, brottslingar som är i färd att återanpassas till samhället, funktionsnedsatta arbetare, kvinnor som rest långt för att komma hit. Alla har upplevt utanförskap. Alla har utsatts för våld och mötts av likgiltighet. Alla befinner sig i samhällets utkant.

Solène är punktlig som vanligt. Hon trycker på ringklockan för besökare och släpps in i Palais de la Femme. Så här i slutet av dagen är det lugnt i den stora foajén. I rottingfåtöljerna sitter några afrikanska kvinnor och dricker te. Intill dem sitter ett par som pratar på ett språk som Solène inte förstår – kanske wolof eller swahili. Bredvid dem rultar ett barn i ettårsåldern omkring på ostadiga ben på mosaikgolvet, i bara strumporna.

Solène vet inte var hon ska sätta sig. Hon tvekar, men får syn på ett bord med två stolar i ett hörn. Ur väskan plockar hon upp en anteckningsbok och sin MacBook av senaste modell. Plötsligt känner hon sig besvärad. Mobiltelefoner och datorer är vår tids statusmarkörer – hon har läst en amerikansk studie som visar att det går att avgöra hur hög inkomst en person har utifrån vilken smartphone han eller hon har. Så taktlöst av henne att skylta med sina pengar på det här viset. Hon svär tyst för sig själv. Varför tänkte hon inte på det? För en kort stund är hon frestad att fly därifrån och gömma sig. Men det är för sent. Skrivjouren ska precis börja.

Afrikanskorna som sitter en bit bort stirrar avvaktande på henne. De tycks undra vad hon har här att göra, med sin dator och sin märkesväska. Några andra kvinnor korsar foajén och kastar en likgiltig blick på henne. Solène vågar inte gå fram och hälsa. Hissdörren öppnas och en kvinna som bär på en massa shoppingkassar kommer ut. Solène känner igen henne, det är samma kvinna som sov i fåtöljerna i receptionen när hon var och hälsade på här. Hon är lika överbelamrad som förra gången. Hon verkar leta efter något. Kanske är hon på väg till mig, tänker Solène, och känner pulsen stiga … Nej. Kvinnan går fram till en bänk, brer ut kassarna omkring sig och lägger sig ned. Hon sluter ögonen och somnar på fläcken.

Solène vet inte riktigt vart hon ska ta vägen. Minuterna kryper fram utan att någon kommer fram till henne. Hon ser sig omkring, granskar väggarna som är utsmyckade med reliefer. I mosaikgolvet finns en märklig symbol: en cirkel med ett stort F, ett kors och två svärd i, och en krona högst upp. *Frälsningsarmén* står det nedanför. Solène fortsätter utforska rummet. Bakom en växt får hon syn på en korthårig kvinna som sitter och stickar. Hon är så späd och diskret att Solène helt missat henne. Hon har små glasögon på näsan och ser ut att vara fullständigt uppslukad av den ribbstickade tröjan som hon arbetar med. Stickorna rör sig frenetiskt men hennes ansikte är helt uttryckslöst. Så märkligt, tänker Solène, hon ser ut som en pappdocka. Hon ser ut att vara ensammast i världen.

Solène börja undra vad hon egentligen har där att göra. Föreståndarinnan borde ha talat om för de boende att hon skulle komma. Det kan hon inte ha gjort. Eller så är kvinnorna helt ointresserade av henne. Hon hade kanske inte direkt väntat sig en välkomstkommité, men åtminstone ett lite varmare mottagande än så här. Vilket slöseri med tid! Ingen behöver hennes hjälp.

En kvinna med ebenholtssvart hud dyker upp i foajén, fullastad med matkassar. Hon stannar och byter några ord med kvinnorna som sitter och dricker te, innan hon fortsätter vidare. Bakom henne går en liten flicka i femårsåldern. Hon har en godispåse i handen och hennes hår är flätat i smala flätor prydda med pärlor i olika färger. Ögonen är kolsvarta. Hon stirrar förvånat på Solène. Det är som att flickan är den enda som ser henne. Trots att Solène inte sagt något kommer flickan fram till henne. Hon tittar storögt på Solènes kläder, kappa och dator. Sedan räcker hon fram en halvtuggad godisbit. Solène vet inte hur hon ska reagera; hon är lika delar förvånad och road. När flickan har överlämnat sin gåva går hon tillbaka till sin mamma och fortsätter sedan bort mot hissarna. Solène sitter förbluffad kvar med godisbiten i handen. Hon är frestad att gå och slänga den, men hon blir sittande. Det är en present, tänker hon. En välkomstpresent. Försiktigt virar hon in godisbiten i en näsduk och lägger den i kappfickan.

Klockan är nästan sju. Solènes pass är över, men ingen har velat ha hennes hjälp. Hon suckar. Vilket fiasko. Hon stänger av datorn och samlar ihop sina anteckningsböcker. Var det så här det skulle vara, volontärarbetet som skulle hjälpa henne att komma på fötter igen. Vilket skämt … Hon är precis på väg att resa sig när en äldre kvinna dyker upp. Kvinnan drar en shoppingkärra bakom sig och styr stegen mot Solène. *Är det här man kan få sina brev upplästa?* säger hon utan omsvep, som om hon hade slängt ett ben till en hund. Hon har en stark brytning, det låter som att hon kommer från Balkan eller Rumänien. Solène blir helt ställd. *Jag är här för att hjälpa till att skriva brev*, svarar hon, *men … jag kan så klart läsa dem också*. Kvinnan öppnar shoppingkärran och börjar plocka fram all tänkbar post: myndighetspost, vykort, broschyrer, reklam. Kärran är fylld till brädden. Hon tömmer ut innehållet på bordet framför en mållös Solène. *Läs för mig, är du snäll.*

Solène bleknar. *Jag kan inte läsa allt det där* … Hon tystnar och försöker komma på ett sätt att ta sig ur den här knipan. *Jag kan läsa vykorten om ni vill* … Hon plockar upp några vykort ur högen, men blir tyst igen. De är skrivna med kyrilliska bokstäver. Solène tittar på frimärket på det tummade papperet – det är skickat från Serbien. Alla vykort är skrivna med samma handstil. Det är antagligen någon släkting eller en vän som skickat dem. *Jag är ledsen, men jag kan inte det här språket*, säger hon. Utan ett ord rycker kvinnan åt sig vykorten och stoppar ner dem i shoppingkärran igen. I stället räcker hon fram kuvert från olika myndigheter. Solène sprättar upp ett av dem. Det gäller bostadsbidraget. Kvinnan måste skicka in ett intyg för att bidraget ska betalas ut. Hon

försöker förklara vad det rör sig om, men kvinnan lyssnar knappt och lägger till slut tillbaka brevet i kärran. Samma sak med nästa brev, en betalningspåminnelse från en mobiloperatör: om fakturorna inte är betalda inom en månad kommer telefonnumret att stängas av. Brevet är ett år gammalt. Solène föreslår att kvinnan går igenom posten och sorterar vilka brev som ska besvaras och vilka fakturor som måste betalas. Kvinnan skakar på huvudet. *Jag har allt i huvudet*, säger hon och knackar sig i pannan. Brevet försvinner ner i shoppingkärran. Solène fortsätter, öppnar fler brev, och sedan måste hon läsa reklamen, kvinnan insisterar, det kan finnas förmånliga erbjudanden på glasögon, persienner, mobiler, dvd-spelare, larm, kläder, parfym, leksaker, information om kampanjer i olika affärer. Reklambroschyrerna är oräkneliga, likartade och helt ointressanta.

När Solène kastar ett öga på klockan har två timmar passerat. Hon orkar inte längre, hon vill gå hem. Det är tomt i foajén, kvinnorna som drack te har gått därifrån, precis som kvinnan som satt och stickade. Men den serbiska kvinnan tycks inte ha någon brådska. *Vi får fortsätta en annan gång*, säger Solène till slut, *nu måste jag gå*. Kvinnan nickar. Hon öppnar shoppingkärran och knölar ner all oöppnad post och reklam bland den redan lästa och går därifrån utan så mycket som ett tack. Med viss besvikelse tar Solène på sig sin kappa och börjar gå mot utgången. Vilken märklig dag. Inte direkt någon mjukstart … Men jag har åtminstone hjälpt någon, tänker hon i ett försök att muntra upp sig själv.

På vägen ut får hon syn på den serbiska kvinnan. Hon står böjd över en papperskorg och är i färd med att tömma ut innehållet i sin shoppingkärra. Solène blir helt förstummad.

Klockan är nio på kvällen. Solènes första volontärpass är över.

Kapitel 6

Fortsätta? Varför det?
Det finns ju inget där för mig att göra!

Léonard har ringt för att höra hur Solènes första skrivjour i Palais de la Femme gick. Hon svarar att det var ett slöseri med tid! Kvinnorna som bor där behöver inte någon skrivhjälp. De är upptagna med annat – de har te som ska drickas och tröjor som ska stickas. De tog ingen notis om henne. Solène kände sig löjlig och, värre än så, onyttig. För att inte tala om den gamla serbiska kvinnan som Solène ansträngde sig för att hjälpa, vilket visade sig vara helt överflödigt.

Att ge av sin tid för att hjälpa andra – det låter ju vackert! Men då måste det finnas någon som vill ta emot ens hjälp. Det var ett slag i luften. Solène kommer inte att göra om det. Hon tänker inte sätta sin fot där igen. Det är lönlöst att försöka övertala henne.

Léonard tar det hela med jämnmod. Han förstår hennes irritation. Han har själv varit med om något liknande när han var ny och skulle ha skrivjour på stadshuset i ett av arrondissementen. Solène får inte låta sig avskräckas. Kvinnorna i Palais de la Femme är kanske ointresserade och misstänksamma, men det gör bara utmaningen ännu mer intressant. Hon kommer att behöva vinna deras förtroende, tämja dem. Det tar tid, men hon kommer säkert att lyckas. Han ber henne att ge Palais de la Femme en andra chans.

Léonards respons gör bara Solène ännu mer irriterad. Hon tänker inte böna och be de här kvinnorna att ta emot hennes hjälp. Hon vet inte hur man gör det. Hon är ledsen, men hon är inte rätt person för jobbet. Det var ett misstag.

Med de orden avslutar hon samtalet och lägger på. Hon tänker inte låta sig övertalas igen. För Léonard tycks inga problem vara för stora och det gör henne rasande. Entusiastiskt tar han sig an varje svårighet med en fast övertygelse om att allting kommer att ordna sig till det bästa – det är så naivt. Allt ordnar sig faktiskt inte. Kvinnorna på härbärget har ingenting – vare sig pengar, kärlek, kontakter eller utbildning. Själv bor hon i en vacker lägenhet, har pengar på kontot, men har aldrig varit olyckligare. Utan tabletterna klara hon inte ens att kliva upp ur sängen. Man kan

verkligen inte säga att allting ordnar sig till det bästa. Sanningen är att vi lever i en rutten värld.

Solène har ingen lust att ge efter för Léonards påtryckningar. I hela sitt liv har hon gjort vad som förväntats av henne. Hon blev advokat för att göra sina föräldrar glada. För Jérémys skull gav hon upp sina drömmar om att skaffa barn. Det är dags att hon går sin egen väg och fokuserar på vad hon själv vill. Att hon äntligen lär sig att säga nej.

Men vad är det hon vill, då? Solène är fyrtio år gammal, men inte säker på att hon verkligen känner sig själv. Hon tänker gå tillbaka till psykiatern och tala om för honom att hon testade att volontärarbeta, men att det inte fungerade. Hon tänker be om ett annat råd – och fler tabletter.

När hon tar på sig kappan för att gå ut hittar hon en pappersnäsduk i ena fickan. Den innehåller den halvtuggade godisbiten som den lilla flickan gav henne. Solène kan inte förmå sig att slänga den, så hon lägger den i en glasburk. Det var något i flickans blick som fick henne att skaka i sina grundvalar. Gesten berörde henne på ett sätt som hon inte kan sätta ord på. Hon undrar vad flickan gör där, på ett kvinnohärbärge. Hur ser hennes liv ut? Var kommer hon ifrån? Vad har hon varit med om? Vad har hon flytt från? Har hon varit där länge?

Hon tänker på det sista Léonard sa om *att ge Palais de la Femme en andra chans*. Hennes irritation är som bortblåst. Kvar finns en nyfikenhet, en önskan om att få veta mer. En utmaning, sa han … Hon har trots allt inga andra planer för torsdag nästa vecka. En andra chans mot en godisbit. Det är en rättvis affär. Solène tar telefonen och skickar ett mycket kort sms till Léonard: *Ok*.

Veckan därpå kliver hon in genom porten till Palais de la Femme igen. De afrikanska kvinnorna sitter på samma plats som förra gången. De dricker te och stirrar avvaktande på Solène även den här gången. Hon tvekar. Efter en stund tar hon sig samman och går fram till dem för att hälsa. Med tillkämpat stadig röst förklarar hon att hon har skrivjour här en gång i veckan. Om någon av dem behöver hjälp med formell eller personlig korrespondens så ställer hon gärna upp.

Kvinnorna reagerar inte. Solène blir osäker på om de förstått vad hon sagt. De säger något till varandra på ett språk som Solène inte känner igen, nickar och fortsätter sedan prata, som om inget hade hänt.

Solène blir stående. Nu var det gjort. Hon har presenterat sig. Hon går bort till ett av de lediga borden. Till skillnad från förra gången tänker hon sätta sig mitt i foajén. Då kommer hon att synas bättre. Léonard sa att det

gäller att *hitta sin plats* och *våga ta för sig*. Man måste *ta rummet i anspråk*. Hon känner igen snacket. Att vara övertygande under en plädering och verka säker på sin sak inför en klient, det vet hon hur man gör. Men den erfarenheten är inte till någon nytta här. Hon lämnade justitiepalatset för kvinnopalatset, men reglerna är annorlunda här. Hon kommer att bli tvungen att börja om från början.

När Solène slagit sig ner får hon syn på den stickande kvinnans späda gestalt bakom den stora växten. Med flinka fingrar håller hon på med vad som ser ut att bli en bebiskofta. Solène är osäker på om hon ska gå fram till henne eller inte. Kvinnan lyfte inte ens blicken när Solène kom. Hennes ansikte är så uttryckslöst att det nästan ser omänskligt ut. Inte särskilt uppmuntrande, tänker Solène. Det gick ju inte så bra med afrikanskorna och hon är inte sugen på att utsätta sig för ytterligare en förödmjukelse.

Jag tar det en annan gång, tänker Solène och slår sig ner vid sitt bord samtidigt som en av tedrickerskorna reser sig i andra änden av rummet. Hon sätter sig mitt emot Solène och plockar fram ett skrynkligt kvitto ur fickan. På perfekt franska förklarar hon att hon brukar gå och handla i mataffären i kvarteret. Men igår missade kassören att yoghurten var nedsatt med två euro. Hon påpekade det, men det var mycket folk i kön och han vägrade kompensera henne. Därför skulle hon vilja skriva ett klagobrev till ledningen.

Solène stirrar på henne utan att säga ett ord. Är det ett skämt? Försöker tedrickerskan och hennes vänner sätta henne på prov? Är det ett test, en sorts nollning? Hon vill skriva ett klagobrev för att kassören misstog sig på två euro … Det blir inte mycket kvar efter att man dragit av kostnaden för frimärket, bläcket och papperet.

Solène ska precis säga något när kvinnan tillägger, som om hon läst hennes tankar: *Jag tjänar 550 euro i månaden. När jag betalat hyran och de andra räkningarna blir det inte mycket kvar att köpa mat för*. Solène blir helt kall. Det här är absolut inte ett skämt. Hela situationen kan sammanfattas med ett enda ord som träffar henne som en örfil: socialbidrag. Plötsligt får ordet en innebörd, en mänsklig gestalt. Solène, som själv har en hög advokatlön, hade inte en tanke på det. Hon skäms och känner sig usel som trodde att den här kvinnan försökte testa henne. Det är så här utanförskapet ser ut. Det syns varken i tidningarna eller på tv-nyheterna, men här är det, framför ögonen på henne. Det representeras av två euro i en plånbok.

Utan ett ord tar Solène emot kvittot som kvinnan håller fram. Det här ska hon ordna. Hon plockar upp datorn och börjar skriva.

På vägen hem senare på kvällen tänker hon tillbaka på händelsen och på ilskan som vällde upp inom henne när hon satt och knattrade på tangentbordet. Kassören hade varit stressad och inte tagit sig tid att rätta till sitt misstag och betala tillbaka pengarna. När hon tänker efter är det egentligen inte hans fel. Han kan knappast tjäna mer än minimilön och arbetar under osäkra förhållanden. Det gäller att vara snabb, man kan inte stoppa upp kön. Vem hinner bry sig om två euro? Vem hinner bry sig om tedrickerskan?

Solène känner hur indignationen kommer smygande. Känslan förvånar henne, hon vet inte riktigt hur hon ska benämna den. Plötsligt blir hon osäker på om det bara är ledningen för mataffären hennes ilska riktas mot, eller om hon inte är arg på sig själv också. Hon är så upptagen med sitt eget lilla liv och sina egna bekymmer att hon inte lägger märke till världen runtomkring. Det finns de som är hungriga och inte har mer än två euro till mat. Tidigare hade Solène bara en vag uppfattning om denna verklighet, men idag i Palais de la Femme så träffade den henne som ett slag i magen.

Det har blivit mörkt ute. När Solène lämnat metron tar hon vägen om bageriet. Den hemlösa kvinnan sitter som vanligt utanför. För första gången någonsin slår Solène av på takten. Hon stannar framför den unga kvinnan, plockar upp plånboken och tömmer ut innehållet i hennes pappmugg.

Kapitel 7

Paris, 1925

Trots Albins protester har Blanche gett sig ut i den bitande novemberkylan. Han suckar hjälplöst med blicken fäst på det inramade svartvita fotot på skänken. Det är taget en vacker vårdag för nästan fyrtio år sedan. På fotot står Blanche och Albin tätt intill varandra. Båda är klädda i frälsningsarméns uniform. Ingen vit klänning här inte, ingen spets eller muslinslöja så långt ögat kan nå. Blanche insisterade på att gifta sig i uniform. Som en soldat. Hon ser rätt in i kameran, har en stolt hållning. Albin betraktar sin hustru och tänker att hon inte har förändrats. Varken ålder eller sjukdom har satt några spår i henne. Blanche har fortfarande samma outtröttliga energi som när de träffades.

”Den lilla yrhättan” stiger snabbt i graderna inom Armén. Hennes nit, beslutsamhet och kreativitet är uppskattad. Blanche tvekar inte inför någonting när det gäller att föra de medellösas talan. Hon skriver artiklar, hon sjunger på gatorna, hon håller tal. Hon går runt med plakat och säljer Frälsningsarméns tidning, som hon också blir redaktör för. Hon spelar gitarr och tamburin på boulevarderna. Hon vädjar till medmänniskorna, ber dem donera sänglinnen, kläder, livsmedel, skor. *Vi behöver allt, och det med detsamma!* Hon tar till orda på möten och sammankomster. Hon haffar förbipasserande, går mellan restauranger och kaféer.

Marskalken, som för några år sedan i Glasgow tände frälsningsflamman i henne, föreslår att Blanche ska bli en del av hennes generalstab. Blanche blir hennes adjutant och sekreterare. På sin tjugoettårsdag befordras hon till kapten för generalstaben. Hennes och Albins vägar korsas under en resa till Schweiz.

Albin Peyron är vid det här laget fortfarande kadett vid officersskolan i Genève. Han präglas av en brådmogen övertygelse och blev i tidig ålder ”juniorsoldat”, som Frälsningsarméns allra yngsta rekryter kallas. Den här decemberdagen 1888 deltar han och de andra kadetterna i ett möte som leds av Marskalken. Albin lägger märke till den unga officeraren som sitter intill henne på podiet. Blanche ägnar Marskalken sin fulla uppmärksamt.

Men Albin har bara ögon för henne. Blanche är vacker, men tycks vara helt ovetande om sin skönhet. Han betraktar hennes kolsvarta hår, den matta hyn och de mörka ögonen under bonnetten. Kadetterna brukar skämta om den anskrämliga huvudbonaden, men just den här dagen tycker Albin att den är elegant när den sitter som en gloria kring det vackra ansiktet. *Vem är det där?* frågar han kamraten intill. *Generalstabskapten Roussel*, svarar kamraten.

Blanche. *Hans* Blanche.

Hon som senare ska bli hans hustru lägger inte märke till honom. Varken den här dagen eller de efterföljande. Albin gör allt vad han kan för att få träffa henne igen, men utan framgång: Blanche visar inget som helst intresse för honom, trots att han är en stilig ung man. Han är lång, blond, har mörka ögon och ett härligt skratt. Han är passionerad och har ett häftigt temperament. Han sjunger för full hals på omnibussens övre däck och susar nerför backarna på höghjulingen som han fick av sin far när han fyllde arton.

Glöm det, råder en vän honom. *Hon är inte någon för dig. Det sägs att hon var förlovad med en officer, men bröt förlovningen. Hon vill varken ha man eller barn. Hon har valt celibatet.*

Kamratens varning avskräcker inte Albin. I stället blir han ännu mer nyfiken, som när man närmar sig dörren till ett rum med tillträde förbjudet. Blanche brinner för Armén. Utmärkt! Det gör ju han också. En kväll hejdar han henne på väg ut från ett möte som han gått på bara för att råka på henne. *Var kan jag få träffa er igen?* utbrister han med bultande hjärta. Blanche blir väldigt överraskad, men ger honom en adress där de kan mötas nästa dag, efter skymningen. Albin går med blossande kinder därifrån. Han vill brista ut i sång. Men besvikelsen blir stor nästa dag när han inser att det inte rör sig om ett enskilt samtal, utan ett möte dit Blanche bjudit alla hon träffat.

Efteråt lämnar han samlingssalen. Han är upprörd. Blanche hinner ifatt honom ute på gatan: det var inte hennes avsikt att såra honom. Hon hör inte till de kvinnor som tycker om att leka katt och råtta. Men hon kan inte besvara hans invit. Hon har vigt sitt liv åt Armén. Inget får komma mellan. Hon kommer aldrig att bli mor eller hemmafru. Hon kommer aldrig att gifta sig.

Albin är besviken, men han förstår. Han respekterar hennes beslutsamhet. I brist på bättre erbjuder Blanche honom sin vänskap.

Nej tack – vänner har han redan. Det är han inte intresserad av.

Blanche följer honom med blicken när han går därifrån. Hon vill inte riktigt erkänna det, men något hos honom väcker hennes intresse. Är det

leendet, den ståtliga hållningen eller de mörka ögonen? Bakom temperamentet anar hon en mjukhet. I ett annat liv, en annan värld, skulle kanske saker och ting varit annorlunda.

Men i hennes värld finns det tyvärr ingen plats för honom.

Hon är precis på väg att vända på klacken och gå därifrån när hon får syn på höghjulingen som Albin är på väg att kliva upp på. Hon hejdar sig. Hon har hört talas om sådana tingestar. Hon springer fram till honom.

Vänta!

Albin ser förvånad ut. Blanche kommer fram och överöser honom med frågor: Är det hans velociped? Vet han hur man använder den? Var har han lärt sig det? Hon inspekterar det överdrivet stora framhjulet. Sadeln sitter på 1,5 meters höjd. Det är en utmaning att komma upp dit. Och det krävs mycket träning för att lyckas sitta kvar, förklarar han. Det är svårt att hitta balansen. Det är ett ostadigt vidunder som kräver viss akrobatik. Det glimmar till i ögonen på Blanche. Hon får ofta gå till fots, i brist på kollektivtransporter. En sådan här skulle göra det enklare för henne att förflytta sig. Det skulle spara tid … värdefull tid som skulle kunna ägnas åt Armén.

Hon har bestämt sig: hon vill lära sig hur man gör. Hon försöker övertala Albin att bli hennes lärare. Det räcker med några få lektioner, försäkrar hon. Hon är spänstig. När hon var yngre brukade hon rida, åka skridskor och ro.

Vilken märklig flicka, tänker Albin. Och vilken beslutsamhet. Han invänder att det inte passar sig för en kvinna att grensla ett sådant här fordon. Blanche brister ut i skratt. Hon struntar blankt i vad som passar sig. Om hon hade brytt sig om det skulle hon aldrig ha tagit värvning i Armén. Hon är inte någon klen ros som behöver skyddas, som Marskalken brukar säga till henne. Hon har hört teorierna som påstår att velocipedåkande är skadligt för kvinnors hälsa. Doktor Tissié hävdar till och med att det är en ”sterilitetsmaskin”. I den nyligen publicerade *Instruktioner för Velocipedister* skriver han att ett regelbundet nyttjande medför ”sårbildning, blödning, sjukdomar och inflammation” hos ”de bräckliga kvinnorna”, som han kallar dem.

Bräcklig, det är Blanche verkligen inte. Hon känner inte igen sig i framställningen av ”det svaga könet”. Hon har inget till övers för sådant struntprat, som så vitt hon kan se inte har något annat syfte än att få kvinnor att foga sig och vara undergivna. Hon är minst lika kapabel som en man att manövrera denna tingest och det tänker hon bevisa. Albin vet inte vad han ska säga. Han påminner henne om faran med höghjulingen.

Det har skrivits mycket om det i pressen: framhjulets storlek gör att det går att uppnå höga hastigheter, vilket orsakat flertalet olyckor. Han vet ännu inte att Blanche är envisare än vad han är – men det kommer han att bli varse under återstoden av deras gemensamma liv. I brist på fler argument går han med på att bli hennes lärare.

Ett problem kvarstår dock: Blanche kommer att få svårt att cykla i kjol. Ett par byxor skulle göra det lättare, men det anses opassande för en kvinna och är till och med förbjudet i lag. Det går att ansöka om dispens hos polisen. År 1888 närmar sig sitt slut och en motion om att *delvis* lätta byxförbudet för kvinnor är på väg att röstas igenom – under förutsättning att kvinnan håller i *ett cykelstyre eller tyglar*. En minirevolution är på gång, en frigörelse i form av cyklar och byxor.

Men varför oroa sig? Blanche kommer att hitta något hon kan ha på sig. Åt fanders med lagen, bojor och band!

Följande dag möter hon Albin på en enslig väg i utkanten av staden. Vägen har en lätt lutning och är idealisk för att lära sig cykla. Blanche är klädd i en tunika som hon använder när hon rider. Albin betraktar henne roat när hon kommer gående. Hon hälsar på honom och tar av sig bonnetten, som hon lägger under ett träd – hon vill inte riskera att fördärva den. Sedan går hon fram till höghjulingen och ger den en trotsig blick.

Albin sträcker fram handen för att hjälpa henne upp. Blanche tar den, utan att veta att detta är den hand hon kommer att hålla i resten av livet. Det som sker mellan dem där och då är mer än bara en cykellektion. Det är början på ett förbund, ett radarpars födelse.

Höghjulingen börjar sakta rulla. Den är ostadig och Blanche kämpar för att hålla balansen. Hon kommer ett par meter innan hon trillar. Albin skyndar fram. Ingen panik: hon är redan på benen igen. Kavajen har fått en reva och hon har skrapat ena armen, men det spelar ingen roll, hon vill försöka igen. En gång, två gånger, tre gånger. Blanche trillar och reser sig på nytt utan att låta sig avskräckas. Hon vill lära sig.

Hon *kommer* att lära sig.

Albin blir förvånad över hur envis hon är. Efter en timmes fruktlösa försök lyckas Blanche äntligen få kontroll på pedalerna. Hon trampar på och ger ifrån sig ett glädjetjut.

På cykeln grips Blanche av en oändlig frihetskänsla. Det är bara hon som styr rörelsen, hastigheten och riktningen. Det är så här hon tänker leva sitt liv – med vinden i håret och utan något som håller henne tillbaka. Från höghjulingen ser hon världen ur ett nytt perspektiv. Och där på den

ensliga vägen, i sällskap med den här unge mannen som hon nyss träffat, tycker hon att den är vackrare än någonsin. När Albin ser Blanche cykla inser han att han vill tillbringa resten av livet med denna märkliga kvinna. Han tycker om allt han ser: viljestyrkan, att hon struntar i konvenans och vad andra tycker, hennes kraft och livslust. Han vill veta allt om henne och dela allt med henne.

Velocipeden vinglar till. Blanche har börjat rulla nerför en backe och det går allt fortare. Albin blir blek: han har inte förklarat hur man bromsar. Han börjar springa för att komma ifatt henne. Tingesten far iväg. Till slut hittar Blanche bromsen och kramar den hårt. Hon tvärstannar och slungas framåt. Fötterna åker upp i luften, hon slår runt och landar på rygg.

På detta sensationella sätt gör Blanche entré i Albins liv.

Albin rusar fram till henne, tyngd av skuldkänslor. Han förebrår sig själv, han borde inte ha låtit henne cykla, det är alldeles för farligt … Blanche är blåslagen och tunikan är söndertrasad, men hon har inte brutit något. Hon sträcker fram handen och tackar honom – hon har aldrig känt sig så fri.

Albin får inte fram ett ljud. Om en stund kommer Blanche att gå därifrån. Hon kommer att ta på sig sin bonnett och lämna honom. Hennes uppdrag i Genève är över och imorgon åker hon tillbaka till Paris. Deras historia kommer att sluta där, på grusvägen, innan den ens har börjat. Albin vet inte hur han ska få henne att stanna. Det finns så mycket han skulle vilja säga henne, men han får inte fram ett enda ord. Han skulle vilja tala om att han kan se sig själv tillsammans med henne – om ett år, om tio år, om tjugo år. Att han vill vara mannen vid hennes sida. Att han aldrig kommer att hålla tillbaka henne, att han respekterar hennes frihet och hennes kamp. Han vill delta i den. Tillsammans kommer de att uträtta stordåd. Han är bara nitton år och vet ingenting om livet, men han vet att han vill tillbringa det med henne.

Orden hopar sig i huvudet på honom. De virvlar runt men han kommer inte på något att säga. Blanche är på väg därifrån. Han kastar sig efter henne och ropar det första som kommer för honom:

Gift er med mig!

Den unga kvinnan vänder sig förvånat om. Hon är inte säker på att hon hörde rätt. Albin upprepar vad han sa, förbluffad över sin djärvhet:

Gift er med mig.

Blanche stirrar klentroget på honom. Han ser inte ut att skämta. Sanningen är den att Albin aldrig har varit allvarligare. Han går fram till henne och börjar tala: han accepterar allt det hon tänker och säger. Att

kampen går före allt – före henne, före honom – det är han införstådd med. Deras äktenskap kommer inte att bli ett fängelse, det ska vara ett förbund. Blanche kommer varken att bli en undergiven kvinna eller en hemmafru, utan en krigarinna som kämpar vid hans sida. De kommer inte att vara bara man och hustru, utan även vapenbröder, soldater, allierade.

Han har ingen ring, inga vita handskar, inget annat att erbjuda än detta löfte om en förening som kommer att vara mer än ett äktenskap: ett gemensamt mål i livet. En väg att vandra tillsammans, hand i hand, för att kämpa för det de tror på. Det kommer givetvis att finnas hinder på vägen, besvikelser och missräkningar, de kommer att ha dispyter och konflikter, men det kommer att finnas segrar också. Det är han övertygad om. Blanche har temperament, precis som han. Hon har en stark glöd. Tillsammans kommer de att bli ännu starkare. Ensam klarar man sig inte långt.

Albins ord är som hämtade ur ett traktat. Blanche blir rörd av hans kärleksförklaring. I den stunden framträder han tydligare än vad någon annan någonsin gjort. Den här mannen är precis som jag, tänker hon, vi är samma sort. Här på den ensliga grusvägen har hon träffat sin tvillingsjäl.

Hon tar inte lång tid på sig att svara. Hon tänker inte efter. Hon glömmer allt om kyskhetslöftet som hon och Evangeline avgav och svarar med ett enda ord, ett litet ord som kommer att förändra hennes liv: Ja.

Ja till ett liv tillsammans.
Ja till en gemensam kamp.
Ja till att vara din vän, din partner, din kompanjon.
Ja till att kämpa tillsammans med dig, resten av livet.
Ja, det vill jag!

Blanche gifter sig med Albin den 30 april 1891. De har själva bestämt hur ceremonin ska se ut. De gör entré till tamburiner. *Marseljäsen* ekar i lokalen där deras salvationistkamrater har samlats. De säger ja till varandra under fanan med mottot ”Blod och Eld”, som har vecklats ut för deras skull.

Deras äktenskap kommer att vara i fyrtioåtta år. Löftet som Albin gav Blanche den där dagen, på grusvägen, kommer inte att brytas. De kommer att dela varje sekund.

Den här novemberkvällen 1925 är Blanche femtioåtta år. Medan Albin ser på när hon ger sig iväg i snön som faller över Paris gator, tänker han att hon fortfarande är samma fria och viljestarka kvinna som den obändiga

unga officeraren på höghjulingen. Hennes envishet är en gåva, en motor som får henne att fortsätta.

Blanche är sjuk men vid liv.

Och hon har fortfarande stora projekt framför sig.

Kapitel 8

Paris, idag

Solène sitter böjd över sin telefon och lägger inte märke till metrostationerna som susar förbi. Hon har just snubblat över en artikel med rubriken ”Utanförskapets kvinnor”. Sedan en tid tillbaka har hon börjat intressera sig alltmer för ämnet. Resultaten av undersökningen är alarmerande: kvinnor drabbas hårdast av fattigdom och är de största bidragstagarna. Av de arbetande fattiga är 70 % kvinnor. Över hälften av alla som kommer till matbankerna för behövande är ensamstående mammor och siffran ökar stadigt. På fyra år har den fördubblats. Efterfrågan på härbärge för kvinnor med barn växer lavinartat.

Solène tittar upp, beklämd. Tåget har stannat på Charonne-stationen. Det är hennes hållplats. Hon skyndar fram längs perrongen. Hon lämnar metron, passerar mataffären och tänker på brevet hon hjälpte tedrickerskan att skriva. När Solène kom tillbaka till Palais de la Femme torsdagen därpå satt hon på samma plats som förra gången, omgiven av sina väninnor. När kvinnan fick syn på Solène reste hon sig, gick fram till henne och sa rätt och slätt: *De kompenserade mig.*

Och Solène log åt den på samma gång stora och futtiga segern. En seger värd två euro, som har hållit henne varm ända sedan dess. Den tände en liten flamma inom henne. Hon tänkte på alla mål som hon vunnit, på alla miljoner som parterna tvistat om, som en boll man rycker åt sig på en rugbyplan. Hon tänkte på förmögenheterna som hennes klienter har samlat på sig, på de skyhöga arvoden som byrån fakturerat, på alla champagneindränkta kvällar på olika exklusiva restauranger som hon bjudits in till. Hon har firat många segrar, men ingen av dem betydde något på riktigt. Hon drog sig undan och lade locket på, som om hon var bedövad. Den här segern väcker andra känslor hos henne. Den får henne att känna att hon hamnat rätt.

Kvinnan sa inte tack. Men innan hon gick och satte sig igen hämtade hon en kopp te och ställde den på bordet där Solène just slagit sig ner.

Solène satt mitt i salen, drack den ångande och söta drycken och firade

inombords de två euro som betalats tillbaka. Det var ett utsökt te, bättre än någon champagne hon någonsin druckit, och hon njöt av varje klunk.

Nu är det en månad sedan första gången hon klev in genom porten till Palais de la Femme. Hon håller på att hitta sin plats. Léonard hade rätt: kvinnorna i Palais de la Femme är misstänksamma av sig och det gäller att vinna deras förtroende. Att stå på sig. För att informera om skrivjouren har Solène skrivit ut små affischer som hon satt upp i foajén.

Idag hälsade tedrickerskorna på Solène när hon kom. Stickerskan däremot tittade inte upp – allt annat hade förvånat henne. Damen med shoppingkassarna sitter hopkurad i ett hörn och sover. Solène slår sig ner vid bordet som numera är reserverat för henne. Hon får syn på den serbiska kvinnan som kommer dragande på sin dråpliga shoppingkärra. Solène bleknar. Hon är inte redo för en ny omgång högläsning. Det finns andra, viktigare uppgifter som väntar, åtminstone hoppas hon det. Hon försöker gömma sig bakom datorskärmen, som den stickande kvinnan bakom växten. För sent. Den serbiska kvinnan har fått syn på henne. Hon går fram och slår sig ner utan att vänta på en inbjudan. Solène försöker hålla god min. Hon förklarar diplomatiskt att hon inte hinner läsa för henne idag. Att hon i själva verket är där för att skriva. Hon är skrivhjälp – ordet ligger fortfarande inte riktigt bra i munnen på henne, hon har svårt att uttala det, känner sig inte berättigad att kalla sig det. Den serbiska kvinnan nickar – skriva, det går bra det med. Hon behöver faktiskt hjälp att skriva ett brev. Ett brev till Elizabeth, förtydligar hon. Men hon har inte adressen.

Åh nej! tänker Solène. Nu börjas det … Den serbiska kvinnan lägger beslag på henne helt i onödan. Solène skulle gärna ha ägnat sin tid åt viktigare uppgifter. Men det är omöjligt att få henne på andra tankar …

Är det någon närstående, en väninna? frågar Solène.

Den serbiska kvinnan skakar på huvudet. Nej det är *Elizabeth. Elizabeth II av England. Jag vill ha hennes autograf*, säger hon. *Jag har redan flera stycken, men inte hennes.*

Solène blir alldeles förstummad. Det här är en kvinna som inte har någonting, som bor i ett härbärge. Föreståndarinnan har berättat för Solène om henne, att hon levt ett liv märkt av krig, missbruk och prostitution. Det enda denna kvinna frågar efter är en namnteckning på ett papper.

Solène vet inte vad hon ska svara. Frågan gör henne lika förvånad som omskakad. Den serbiska kvinnan verkar inte vara galen. Hon är bara instängd i sin egen värld, en värld som hon kanske har byggt upp för att

skydda sig själv mot alla prövningar hon varit med om.

Solène skulle vilja tala om för henne att det är lönlöst, att hon inte kommer att få något svar från drottningen av England. Att hon bor i ett palats, ett riktigt palats som inte har någonting gemensamt med Kvinnopalatset. Att hon är född i en värld där barn inte sprängs i bitar framför ögonen på sina mammor, där kvinnor inte utsätts för gruppvåldtäkt av tio soldater och sedan faller offer för människohandel. Hon skulle vilja tala om för henne att Elizabeth inte bryr sig om hennes olycka, hennes liv, hennes plågade kropp som hon släpar runt på, precis som hon släpar runt på sin shoppingkärra. Allt det skulle Solène vilja tala om, men hon låter bli.

För varför skulle hon inte kunna skriva ett brev till drottningen av England? Det är bättre än att ägna två timmar åt att läsa prospekt och reklamblad. Solène sätter på sin MacBook och börjar skriva.

Till Cvetana, säger den serbiska kvinnan, *med ett C*.

Solène vet inte hur hon ska börja. *Kära drottning Elizabeth* … Det låter kanske lite för familjärt? Hon raderar det hon skrivit och börjar om. *Ers höghet*? Solène har ingen aning om hur en kunglighet ska tilltalas. Efter femton år som advokat har hon lärt sig en mängd olika artighetsfraser och titlar, men den här känner hon inte till. Etikettsregler är inte hennes starka sida. *Jag borde titta mer på tv-program om kungligheter*, tänker hon ironiskt. Efter en snabb sökning på internet väljer hon att fatta sig så enkelt som möjligt. Det är säkrast att undvika alla *Högt ärade majestät* och alla *Eders kungliga höghet drottningen av det Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland*. Det passar sig kanske i drottningens palats, men inte i Kvinnopalatset.

Solène skriver klart brevet och börjar läsa upp det. Cvetana skakar på huvudet. *Det duger inte*, säger hon. *Det måste vara skrivet på engelska*.

Solène tystnar, skamsen. Det är en förnuftig kommentar. Ett brev till drottningen av England ska vara skrivet på engelska, det säger sig självt.

Just då rusar en kvinna i trettioårsåldern in i foajén. Solène känner igen henne. Det är kvinnan som kom fram till föreståndarinnan när Solène besökte Palais de la Femme första gången. Hon ser rasande ut och störtar fram till tedrickerskorna. Hon börjar vråla att *Tanterna är skitjobbiga, och spisplattan i köket på andra våningen är fortfarande paj, va fan, vilka tror de att de är? Hon har fått nog av att behöva lyssna på dem ända fram till midnatt, det finns faktiskt vissa som sover, eller försöker sova, och kan de sluta ställa de jävla barnvagnarna i korridoren, nästa gång hon ser en kommer hon*

sno den och sälja den på eBay, då får hon i alla fall lite cash! Stickerskan kastar en ointresserad blick på henne och damen med shoppingkassarna vaknar med ett ryck. *Kan du vara lite tystare?* säger hon. Den unga kvinnan exploderar. *Va fan ligger du här och slaggar för? Det här är ett gemensamt utrymme, du har ett rum och en säng, om du vill sova på en bänk kan du lika gärna bo på gatan och lämna din plats här till någon som verkligen behöver den!* Damen med shoppingkassarna blir irriterad, *Vad vet du om att bo på gatan, du sitter ju bara här på din röv! Min röv har varit ute på gatan*, vrålar den unga kvinnan med ännu högre röst, *och den är snyggare än din! Det tror jag knappast, ska vi jämföra?! Hur många gånger har du blivit våldtagen?* svarar damen med shoppingkassarna. Tedrickerskorna lägger sig i. Tonläget höjs ännu mer och de är inte långt ifrån att ta till handgripligheter.

Solène har slutat skriva och tittar bestört på. Cvetana rycker på axlarna, hon är visst van. *Det är Cynthia*, säger hon och pekar på den unga kvinnan. *Hon är arg. Cynthia är alltid arg*. Receptionisten ingriper. Hon ber Cynthia att lugna sig. Hon får inte ta emot några besökare på en månad som det är, och om hon fortsätter så här riskerar hon ytterligare sanktioner. Efter att ha förolämpat *Tanterna* och damen med shoppingkassarna en sista gång går Cynthia därifrån.

Det blir tyst i foajén igen. Solène lägger märke till att Cvetana inte är kvar. Hon har gått därifrån utan sitt brev. Shoppingkärran är också borta. Solène granskar det engelska brevet som hon nyss har skrivit. Vad ska hon göra med det? Slänga det? Lägga det på brevlådan? Spara det till en annan gång?

Stämningen är dämpad efter Cynthias utbrott. Både stickerskan och damen med shoppingkassarna har packat ihop sina saker. Tedrickerskorna lämnar foajén. Det är dags att gå hem. Solène lägger brevet i sin väska och ska just ta på sig kappan när hon får syn på den lilla flickan med godiset. Hon och hennes mamma har precis kommit och hon äter chokladbjörnar. Precis som förra gången går hon fram till Solène och ger henne en chokladbjörn. Solène blir helt ställd. Hon tar emot godisbiten och försöker komma på något mer att säga. *Vad heter du*? frågar hon henne. Flickan svarar inte. Hon försvinner bort i riktning mot trappan.

Vad betyder det här? Solène har ingen aning. Det är något med det här stället som hon inte kan sätta fingret på, något med kvinnorna som hon möter men inte riktigt lyckas komma nära. Hon kan inte knäcka koden, förstår inte deras beteende, ändå känner hon att hon sakta men säkert är

på väg att hitta sin plats här.

Léonard hade rätt, tänker hon när hon lämnar Palais de la Femme. Det tar sin tid.

Kapitel 9

Imorse hände det. Det som hon fasat för i flera år. Hon visste att det skulle hända. Från gemensamma vänner hade hon fått höra att han flyttat till kvarteren där hon bor. Förr eller senare skulle hon springa på honom.

Jérémy, hennes stora kärlek som hon inte lyckas komma över.

Hon gick ut på morgonen för att köpa frimärken till brevet till Elizabeth. Efter att ha funderat lite kom hon fram till att hon skulle posta det. Hon hade ju trots allt skrivit och översatt det. Och den serbiska kvinnan hade rätt att få drömma. Livet hade berövat henne nästan allt, men hon hade åtminstone kvar hoppet och kunde fly bort en stund genom att samla på kungligheters namnteckningar. Vem var Solène att döma henne för det? Lite drömmar, lite blå dunster i ögonen, lite Buckingham Palace i ett trasigt liv, ungefär som när man tar socker i en kopp beskt kaffe. Det förändrar inte smaken, men det gör det lättare att stå ut med den.

Solène log när hon fick syn på adressen på kuvertet: *Elizabeth II, Buckingham Palace, London, England*. På baksidan hade hon skrivit adressen till Palais de la Femme. Hon insåg att hon inte visste vad Cvetana hette i efternamn så hon skrev dit sitt eget i stället. Om det mirakulöst nog kom ett svar skulle receptionisten ta emot brevet och sedan vidarebefordra det till henne.

När Solène lägger kuvertet i brevlådan som det står ”Utrikes post” på, början hon plötsligt skratta nervöst. Tänk att hon hamnade här. Långa juridikstudier, flera år på advokatbyrå, en *burnout*, terapi – och nu ägnar hon sig åt att skriva brev till drottningen av England. Livet är bra ironiskt.

Hon ska precis vända hem igen när hon får syn på honom, på andra sidan gatan. Jérémy. Tillsammans med en ung kvinna och ett barn i tvåårsåldern. Solène tvärstannar, som träffad av blixten. Hjärtat skenar och händerna skakar. Hon står kvar, förstenad, som en hjort fångad i billyktornas sken, nattetid, på en ödslig väg.

Jérémy har inte sett henne. Han är upptagen med att plocka upp nappen som sonen tappat. Solène betraktar den lille pojken: han är en kopia av sin far. En annan version av honom – ny, strålande, oförskämt full av liv och hälsa. En version som man vill ta i sin famn och pussa.

Han ville inte ha barn, det sa han klart och tydligt. Solène accepterade hans önskan. De hade var sin lägenhet och träffades för att njuta av tillvaron tillsammans. De reste till London, New York och Berlin, gick på konstutställningar och åt på de bästa restaurangerna. Det var ett liv som passade henne – åtminstone var det vad hon lyckades intala sig själv.

Andras lycka är grym. Obarmhärtigt håller den upp en spegel som gör att det blir smärtsamt uppenbart hur ensam Solène är. Barnet som Jérémy inte ville ha fick han tillsammans med en annan. Det är sanningen. Den här lille pojken på två år är mer än bara ett förnekande, han är ett svek. Solène känner sig plötsligt lurad. Hon bär på ett tomrum, efter bebisen hon inte burit, efter allt det som hon inte ville erkänna att hon önskade sig. För kärlekens skull gjorde hon vad som förväntades av henne. Hon anpassade sig efter andras önskningar och förnekade sina egna. Och på köpet tappade hon bort sig själv. Hon står på gatan, mitt emot Jérémy, och det känns som att hela hennes liv snabbspolas framför ögonen på henne. En film där hon inte har någon roll. Det borde ha varit jag, tänker hon, som går bredvid honom, som plockar upp nappen som tappats. Jag som säger: Nej, nu räcker det med godis. Jag som drar handen genom det rufsiga håret.

Såret är vidöppet. Solène trodde att hon hade lyckats sy ihop det genom att göra karriär, genom att befordras på byrån. Hon hade fel. Trots alla salvor och plåster har hon inte läkt.

Tiden läker alla sår, sägs det.

Alla sår utom det här. Det finns sorger som aldrig går över. Jérémy är en sådan sorg.

Solène går hem till sig. Hon är iskall. Hon föreställer sig Jérémys lägenhet – sorglöst stökig, leksaker överallt, barngråt, nappflaskor, kaksmulor. Hon vill skrika rätt ut. Hon skulle kunna bryta ihop, ligga och gråta i sängen resten av dagen.

Mirakulöst nog är det torsdag. Hon måste åka till Palais de la Femme. Skrivjouren kommer att rädda henne. Det är inte dags att åka än, men det kvittar, hon kan vara tidig. Vad som helst är bättre än att stanna här och tänka på hur hon slösat bort sitt liv.

Hon lämnar lägenheten i all hast, hon flyr. Hon passerar bageriet, lägger några mynt i den hemlösa kvinnans mugg, och försvinner sedan ner i metron. Inte tänka, bara försjunka i andras historier, så som hon förr brukade försjunka i klienternas akter. Det är en nödlösning, det vet hon, men hon har inget annat att hålla fast vid.

Solène är på väg nerför gatan till Palais de la Femme, men saktar in när hon lite längre fram får syn på stickerskan. Hon sitter på marken med sina alster placerade på ett tygstycke framför sig: tröjor i vuxen- och barnstorlek, bebissockor, koftor, vantar, halsdukar, mössor. Solène tvekar. Sedan går hon lite närmare och spanar nyfiket på varorna. Ett par står och tittar på de stickade produkterna, som alla har en lapp där priset står skrivet. Ett löjligt lågt pris, symboliskt: sockorna kostar tio euro, tröjorna tjugo. En mängd olika fantastiskt vackra, detaljrika och omsorgsfullt stickade produkter. Solène kan inte låta bli att tänka på vad de skulle ha kostat i ett varuhus – utan tvekan fem till tio gånger så mycket. De här tröjorna är konstverk, tänker hon. Den här kvinnan har verkligen guld i händerna. En talang som bara slumpas bort, vilket slöseri!

Hon vågar inte gå längre fram än så. Paret inleder en livlig diskussion om ett par bebissockor. De vill betala halva priset. Stickerskan är på väg att acceptera deras bud. Fem euro. Fem euro för två sockor som stickats för hand. Det är knappt ens vad garnet kostat. Fem euro för flera timmars tålmodigt och noggrant utfört arbete. Solènes kinder blossar. Hon känner en ilska bubbla upp, samma ilska som hon kände när hon skrev brevet åt tedrickerskan. Hon blir rasande. Hon hade inte tänkt lägga sig i, men kan inte hålla tillbaka känslorna. Hon går fram och tilltalar paret bryskt: Skäms de inte över att pruta? De hade fått betala tio gånger så mycket i vilken affär som helst i de fashionabla kvarteren. Det här är fantastiska sockor, stickade i mjukt och lent garn av hög kvalitet! Priset är tio euro och det är inte förhandlingsbart! Paret stirrar förfärat på Solène. Det gör även stickerskan, som tycks undra varför Solène lägger sig i. Paret lägger tillbaka sockorna och går därifrån, förargade och utan att ha köpt något.

Solène blir stående på trottoaren. Ilskan rinner av henne och i stället börjar hon skämmas. Stickerskan ger henne en mördande blick. Hon är tyst men ögonen säger allt. Solène mumlar fram en ursäkt. Hon vet inte vad som tog åt henne. På grund av henne har kvinnan gått miste om fem euro och hon vet numera hur avgörande det kan vara. Hon är just på väg att skamset lomma därifrån, när hon kommer på andra tankar. Hon tar fram sin plånbok och säger att hon tar sockorna. Stickerskan stirrar förvånat på henne. Solène räcker fram en sedel och tar de pyttesmå yllekreationerna.

På väg till Palais de la Femme tänker hon på Jérémy och på barnet som hon aldrig fick. På sockorna som hon nyss köpt, en freudiansk felhandling.

Det är storlek 12, sa stickerskan. En storlek som passar en nyfödd.

Kapitel 10

Receptionisten blir förvånad över att se Solène dyka upp i så god tid. *Jag är lite tidig idag*, meddelar Solène. Givetvis säger hon ingenting om Jérémy, om barnet, om hur ledsen hon blev. Hon säger ingenting om sammanbrottet, om avgrunden som öppnade sig under fötterna på henne. Hon säger ingenting om bebissockorna hon nyss köpt.

Så bra, svarar receptionisten, *det är någon som väntar på er*. Solène blir väldigt förvånad. Det är första gången någon frågar efter henne, första gången någon visar att de vill prata med henne. Toppen! Just idag behöver hon verkligen känna sig nyttig.

Receptionisten pekar mot en kvinna som sitter i foajén. Solène känner igen mamman till flickan med godiset. Barnet är inte där, kvinnan är ensam. Den här tiden på dagen är det lugnt där. Tedrickerskorna har ännu inte dykt upp. Varken damen med shoppingkassarna eller den uppretade Cynthia syns till. Solène går fram till kvinnan. *Är det mig ni väntar på?* frågar hon. Kvinnan vaknar upp ur sina drömmerier. *Det sägs att ni hjälper till att skriva. Jag skulle vilja skicka ett brev till min son, i mitt hemland*. Solène nickar och slår sig ner intill henne. Hon betraktar kvinnans ansikte: hon och dottern är lika varandra. Kvinnan har håret i flätor, precis som flickan, och hon har samma intensiva blick. Samma sorg och distans till livet också.

Solène plockar med van hand upp sin dator och den bärbara skrivaren som hon brukar ha med sig – lätt utrustning som är enkel att transportera. Hon startar sin MacBook. Hon är redo att börja skriva.

Men kvinnan säger ingenting. Hon tycks inte veta var hon ska börja. Hon ser tagen ut, blottad. Solène vet inte vad hon kan göra för att hjälpa henne. Hon har inte tillräckligt med erfarenhet – brevet till Elizabeth och till mataffären är hennes första försök. Det är säkert mycket svårare att skriva ett brev till en son än till drottningen av England, tänker hon. I stället för att vänta på en introduktion frågar hon vad pojken heter.

Khalidou, svarar kvinnan.

Hon lyser upp när hon säger hans namn, men får på samma gång något sorgset i blicken. I hennes ögon finns kärlek och saknad. Där finns exil. Där finns den oändligt långa resa som tagit henne hit. Där finns

människorna hon lämnat i sitt hemland. Och där finns framförallt Khalidou, hennes barn, hennes älskade son. Han som hon inte kunde ta med sig. Han som hon omfamnar varje natt i sina drömmar. Hon vet inte om han kommer att kunna förlåta henne. Hon skulle vilja förklara för honom varför hon åkte. Varför hon tog med sig Sumeya, hans lillasyster, och inte honom. Hon skulle vilja förklara för honom vad man gör med små flickor i deras hemland, Guinea. Hon minns sin fyraårsdag, när de kom och hämtade henne och höll fast hennes ben. Hon minns den blixtrande smärtan som slet itu henne och fick henne att svimma, en smärta som hon återupplevde på bröllopsnatten och vid sina två förlossningar, som ett ständigt återkommande straff. Detta fruktansvärda som upprepas generation efter generation. Denna förbrytelse mot kvinnor.

Hon ville inte att Sumeya skulle utsättas för det.

Nej, snälla! Inte Sumeya.

Men hon visste att det var ofrånkomligt. I Guinea utsätts nästan alla kvinnor för könsstympning. Hon har hört siffran nämnas på radio: 96 % av den kvinnliga befolkningen. Hon har inte gått i skolan, men hon vet vad det betyder. Det betyder hennes mamma, hennes systrar, hennes grannar, hennes kusiner, hennes vänner. Det betyder alla kvinnor i kvarteret, alla kvinnor hon känner.

Och det betyder Sumeya.

Förgäves vädjade hon till sin man. Hon vet att det är hans familj och inte han som bestämmer. Det är tyvärr för sent, svarade han, ceremonin är redan inplanerad. Flickans farmoder kommer att utföra den, enligt traditionen.

Därför bestämde hon sig för att fly, för att rädda Sumeya. En vän rådde henne hur hon skulle gå tillväga. *Du kan ta med dig ett barn*, sa hon. *Det kommer inte att gå att ta med sig båda*. Så hon fattade ett beslut.

Hon fattade det mest fruktansvärda, hjärtslitande beslut hon någonsin fattat. Ett oundvikligt, absolut nödvändigt och fullkomligt vansinnigt beslut. Ett beslut som för alltid kommer att hemsöka henne.

Hon kom till Palais de la Femme för ett år sedan, efter flera månaders lång och mödosam resa. Sumeya var räddad.

Men för henne själv stannade livet upp. Det hon varit med om hämtar man sig aldrig från. Hon har stympats, både bildligt och bokstavligt talat. Hennes hjärta har slitits itu. En del blev kvar i Afrika och den andra finns i Palais de la Femme.

Solène har lyssnat utan att säga ett ord. Hon är omskakad. Vad kan man säga efter att ha hört något sådant? Nu förstår hon sorgen i kvinnans blick och den uråldriga förtvivlan som är hennes kors att bära. Det är en förtvivlan som hon delar med alla miljoner kvinnor som stympats och lemlästats under flera århundradens gång, på grund av omänskliga, nedärvda traditioner som förs vidare.

I Palais de la Femme finns många kvinnor som flytt ödet som väntade deras döttrar. De kommer från Egypten, Sudan, Nigeria, Mali, Etiopien och Somalia, där det fortfarande är vanligt med könsstympning. Solène tänker på den lilla flickan med de kolsvarta ögonen, på godiset som hon åt när hon korsade hallen, utan att veta att hennes mamma har räddat henne. Hon har brutit den onda cirkeln, fått en länk i kedjan att brista. Hon har befriat Sumeya och alla deras kvinnliga ättlingar. Efterföljande generationer ska aldrig mer behöva vara med om detta. Hon heter Binta, men alla här kallar henne *Tant*. *Tant* är ett vanligt smeknamn på afrikanska kvinnor. Det är ett beskyddande, tryggt och moderligt smeknamn.

Tant ser på Solène. Hon väntar. För bara en kort stund sedan kände de inte varandra. Nu är Solène ansvarig för att förvalta Bintas förflutna. Sanningen att säga vet hon inte vad hon ska göra av det. Vad ska hon skriva till Khalidou? Vilka ord kan förklara detta? De stackars orden är maktlösa inför så mycket lidande. Den här kvinnan har just berättat sin historia, som någon som berättat en hemlighet, delat med sig av sin börda, berättat om en mardröm. Och med hoppfull blick inväntar hon orden som Solène ska forma hennes historia med.

Snälla, skriv till min son och berätta för honom att jag är ledsen.

Exakt då händer det: Solènes fördämningar brister totalt. Okontrollerbara känslor väller upp inom henne. Framför ögonen på Binta börjar hon gråta och bryter ihop. Det här är inte bara tårar, det är mycket mer än så. I tårarna finns Jérémy, bebisen som de aldrig kommer att få och sockorna som hon inte vet varför hon köpte. Där finns allt lidande *Tant* varit med om, den stympade fyraåringen, där finns den lilla flickan med godiset och Khalidou som är kvar i Guinea. Där finns allt det och ännu mer: sorgen som hon inte längre kan hålla tillbaka, inte längre dölja. Nu måste den upp till ytan, den måste fram och ut ur huvudet på henne, ut ur hennes kropp helt och hållet.

Solène skäms något oerhört. Hur kan hon sitta och gråta framför den här kvinnan som har genomlidit ett helvete. Den här kvinnan som tar

henne i sin famn och tröstar henne så som en mamma tröstar sitt barn. *Gråt*, säger Binta, *gråt bara. Det kommer att göra dig gott*. Så Solène slutar kämpa emot och låter sin sorg välla fram över *Tants* axel. I hennes famn blir hon en liten flicka. Hon är Khalidou och Sumeya, hon är båda Bintas barn på samma gång.

Hon har aldrig tidigare brutit ihop så här. Aldrig kraschat inför någon. När Jérémy lämnade henne sa hon ingenting. Utåt visade hon en oberörd fasad, men i hemlighet grät hon nätterna igenom.

Men inte här. Inte idag. I Bintas famn slappnar Solène av. Det är som att hon på något märkligt vis känner att den här kvinnan kan bära henne, att hon förstår henne bättre än vad någon annan någonsin gjort. De känner inte varandra och ändå är de just nu så nära varandra. Två systrar som inte måste säga något. Som inte behöver några ord, bara denna omfamning, denna stund tillsammans.

Tedrickerskorna har kommit fram till dem. De stirrar förvånat på Solène och frågar vad som har hänt. Binta visar med en gest att de ska lämna dem ifred, som en varghona som skyddar sin valp. *Låt henne hämta sig lite.*

En av dem – kvinnan med de två eurona – går och hämtar lite te och en annan kommer tillbaka med en pappersnäsduk. Solène lugnar sig sakta. Hon är röd och svullen kring ögonen. Det är ju helt otroligt, tänker hon: en advokat som sitter och gråter i ett kvinnohärbärge. När det är hon som är här för att hjälpa dem …

Hon bryr sig inte om vad folk kommer att säga, hon bryr sig inte om att hålla skenet uppe. Solène får plötsligt känslan av att hon blivit befriad från en stor börda hon länge burit runt på, en alldeles för tung rustning som hon just lämnat här, vid Bintas fötter, i den stora foajén. Hon känner sig lättare.

Hon dricker tekopp efter tekopp, snyter sig ljudligt och lyckas så småningom samla sig. Under tiden håller Binta rådslag med *Tanterna. Vi kan inte lämna henne så här*, viskar hon. De konfererar en stund och sedan går Binta tillbaka till Solène och förkunnar domen som inte går att överklaga:

Du följer med oss. Vi ska dansa zumba.

Kapitel 11

Paris, 1925

Blanche huttrar i sin tunna kappa. Albin hade rätt, det är en iskall novemberkväll. Kylan tränger in genom lädret i kängorna och yllet i kappan, ända in i märg och ben. Blanche känner inte längre sina fötter och händerna är stelfrusna och har domnat bort. Hon har svårt att röra på fingrarna. Men hon måste fortsätta. Ikväll ska hon slå följe med arbetslaget som delar ut soppa nattetid. Det är en ny offensiv för att bekämpa hunger och köld som Albin och hon initierat. Blanche tänker själv vara med och dela ut de första måltiderna.

Godkväll Madame Kommendör, hälsar en officerare.

Kommendör. Blanche har ännu inte vant sig vid att bli kallad det. Hon har aldrig drivits av en önskan om att stiga i graderna, men hon är stolt över titeln, det måste hon medge. Kommendör är den högsta graden på nationell nivå inom Armén. Albin och hon befordrades samtidigt. De delar titel och ansvar, precis som de delar allt annat. Albin och Blanche brukar kallas paret Peyron, som om de var en enhet, och nu har de nått toppen av hierarkin, Arméns högsta krets.

Vägen dit har varit lång och svår. Under Blanche och Albins första år som nygifta mötte Frälsningsarmén stora motgångar. Den var till och med nära att lösas upp eftersom det saknades ekonomiska resurser. På olika håll runt om i landet fick man lägga ner kårer. Den engelske pastorns projekt bekämpades både i städerna och på landsbygden. Framförallt i Paris mötte man stort motstånd. Paris som Blanche trots det älskar så högt. Paris som inte är hennes hemstad, men där varje gatsten ändå tycks henne bekant. Av alla slagfält hon beträtt föredrar hon Paris. Det är här de största orättvisorna finns. Det är här de allra fattigaste går under. Paris kommer att bli hennes livs största utmaning.

Under den här perioden föder Blanche sex barn. Trogen sitt löfte till Armén fortsätter hon kampen och mångdubblar insamlingarna på landsbygden och i utlandet och bryr sig varken om sömn eller hälsa.

Eftersom hon är gravid en stor del av tiden måste hon ibland avbryta möten för att föda, innan hon kan återvända till fronten igen.

Albin är den trogne och hängivne kompanjon som han lovade att han skulle vara. Han löser av Blanche och tar hand om barnen så att de båda kan arbeta på sitt håll. Under årens lopp blir de bara starkare som par, likt två instrument som stäms efter varandra eller en cykels två hjul som rullar i samma takt.

Alla ansträngningar betalar sig. Efter flera år av livsmedelsbrist och lågkonjunktur får Armén ett rejält uppsving. Under ledning av paret Peyron inleds en era av stora byggnationer och ambitiösa projekt. I Gobelinskvarteren i Paris grundar Blanche och Albin ett härbärge för män, Palais du Peuple, och ett för kvinnor, Refuge de la Fontaine-au-Roi. Tack vare dem byggs det härbärgen på flera platser runt om i landet: Lyon, Nîmes, Mulhouse, Le Havre, Valenciennes, Marseille, Lille, Metz, Reims … De delar ut möbler och kläder till behövande och deras soppkittel färdas kors och tvärs över Paris gator för att mätta de allra fattigaste.

Den här kvällen är det många som flockas runt den enorma koklådan som monterats på en handdragen kärra. Folk köar i kylan för buljongen, för vissa är det enda målet mat på hela dagen. Frälsningsarméns officerare skickar runt filtar och brödkorgar. Tvåhundra portioner soppa som mättar tvåhundra magar. Blanche vet att det inte är tillräckligt. Tusentals människor går hungriga. *Jag har inga pengar*, mumlar en hemlös och avvisar skålen som räcks fram till honom. *Soppan är inte till salu, den är gratis*, svarar Blanche och blåser på sina blåfrusna fingrar.

Några enstaka förbipasserande slinker förbi dem på gatan. De har bråttom hem och stannar inte. Fattigdom skrämmer, distanserar och avskräcker människor. Klockan närmar sig midnatt. Snart kommer gatorna återigen att sjuda av liv. Teatrarna och musikkaféerna kommer att tömmas och publiken kommer att gå hem till sina varma hem. Tanken på det får det att värka i hjärtat på Blanche. Ingen har någon tanke på de femtusen hemlösa som flackar omkring på gatorna utan varken täcke eller någonstans att sova.

Blanche känner väl till Paris nattetid. Det liknar inte alls de vackra vykorten som föreställer place de la Concorde eller Champs-Élysées. Blanche rör sig i den verkliga huvudstaden. Hon går tillbaka uppför rue de Bièvre, rue des Trois-Portes, rue Frédéric-Sauton, går sedan in i

kaféerna på place Maubert där ett tiotal män och kvinnor sitter och sover vid borden med huvudet vilande på armarna. Vinet värmer och ger tröst, så är det. Blanche banar sig fram genom de homogena folkmassorna. Synen av dem gör henne alltid lika upprörd. Vissa vänjer sig – inte hon. Därefter väntar broarna kring Notre-Dame, högra stranden med de mörka och trånga gränderna kring Hallarna. Där, i ”Paris mage” trängs samhällets olycksbarn i smutsen och kylan.

Hon har inte förlorat sin empati. Blanche är en resonanslåda för sin nästas lidande. När hon möter det bildas ett eko som förstärks. Kommendören kan inte ligga och sova i en säng när hon vet att det finns människor som saknar har tak över huvudet. När de fryser huttrar hon.

Det är framförallt kvinnorna som väcker hennes medkänsla. De är hennes gatusystrar. I var och en av dem ser Blanche en annan version av sig själv, en kvinna som farit illa i livet. En människospillra som hon skulle vilja laga.

Blanche tänker tillbaka på den prostituerade kvinnan hon mötte på boulevard de la Villette när hon var ung officer och nyss hade tagit värvning. Kvinnan satt på en bänk, hennes klänning var sönderriven och hon grät. Hennes förtvivlan smittade av sig på Blanche, som i en plötslig ingivelse gick fram och slog armarna om henne. Hon hade inget annat att erbjuda än denna omfamning, en på samma gång futtig och stor gest som betyder: *jag finns här för dig.*

Blanche finns här för dem. I den iskalla natten fortsätter hon sin vandring mellan de hemlösa. Albin kommer att bli arg över att hon kommer hem först framåt morgonen, utmattad och svårt ansatt av hostan. Det spelar ingen roll. Hon vet att det är här hon hör hemma, inte i en säng. Soppföljet stannar till i en fattig förstad i trettonde arrondissementet. Blanche närmar sig en nödbarack när hon plötsligt hör ett jämmer från mörkret. Hon ryser till; hon har satt sex barn till världen och vet hur en nyfödd låter. Barnet som gråter är inte äldre än en månad, det skulle hon kunna svära på. Blanche letar sig fram mellan presenningar och korrugerade plåtar. På en madrass på marken hittar hon en liten kropp som darrar av köld. Den unga mamman sitter intill. Hon är blek och förskräckligt mager. Hon har sovit utomhus sedan barnet kom, berättar hon och hostar. Blanche tar upp barnet för att värma det. Ni måste till sjukhuset, genast, säger hon. *Jag var där nyss*, svarar den unga mamman. *Det var fullt.*

Blanche bestämmer sig för att ta med dem till kvinnohärbärget Refuge de la Fontaine-au-Roi, som Albin och hon grundade för några år sedan.

Det ligger i en liten återvändsgränd. Rummen är uppvärmda och där finns över tvåhundra sängar. Dit söker sig affärsbiträden, krimskramsnaserskor, tidningsförsäljerskor, ensamstående arbetarkvinnor, sysslolösa hembiträden och kvinnor från landsbygden som precis anlänt till Paris, ditlockade av huvudstadens skimrande hägring. Kvinnor som fallit offer för bostadsbristen och som staden spottat ut på sina iskalla gator.

När Blanche och den unga mamman kommer fram till härbärget möts de av en skylt som det står ”fullt” på. Tillströmningen är stor, förklarar majoren som är föreståndarinna för härbärget. Varje kväll är hon tvungen att neka flera hundratals kvinnor plats. *Igår var det tvåhundrafemton stycken*. För att rymma alla skulle det behövas en byggnad som är två eller tre gånger så stor. Den unga mamman är blek och bebisen har börjat gråta igen. Ute på gatan möter de en tiggerska, som inte heller har fått en säng för natten. Hon pekar på barnet och slänger ur sig: *Den där kan du lika gärna kasta i kloaken.*

De orden kommer Blanche aldrig att glömma. De kommer att förfölja henne.

Blanche tömmer fickorna och väskan på alla mynt och sedlar hon har och ger dem till den unga mamman. Det räcker till några nätters uppvärmt husrum. Det är lösning som är lika tillfällig som den är bedräglig, Blanche är medveten om det. Förr eller senare kommer den stackars kvinnan och hennes barn att vara tillbaka i kyffet i trettonde arrondissementet. Blanche ser på medan kvinnan går därifrån med barnet i famnen. Hon känner hur krafterna sviker henne. Hela sitt liv har hon slitit och ändå står hon här. Har hennes arbete varit helt lönlöst? Alla år som hon kämpat för Armén. Till vilken nytta? Vad tjänar det till att fortsätta? I det lilla barnet som hon är oförmögen att rädda ser hon hela mänskligheten. Det är ett nederlag, ett sammanbrott, en förlust som är grymmare än allt annat hon har ställts inför. Hon som skulle förändra världen – vilken fåfänga! Hennes insats är futtig, inte mer än en sorglig droppe i havet. I den stunden tycks allt meningslöst.

Blanche slår sig bedrövad ner på en bänk. Solen är på väg upp. Hennes händer och fötter har domnat bort i kylan, hon känner dem knappt längre. Missmodet som överväldigar henne är så stort att hon inte ens har kraft nog att ta sig hem. Hon betraktar en ambulerande försäljare som plockar fram sina tidningar i den kyliga gryningen. Han är inte ens sexton år gammal. Arme stackare som måste tillbringa dagarna ute i kylan, tänker hon. Vem vet var han har sovit. Det finns tusentals i hans situation.

Hon tänker på sina egna barn, som också är engagerade i Armén. Vilken utopi. Hon borde ha avrått dem från att ta värvning.

Blanche går fram till den unge försäljaren och ger honom lite bröd som blivit över från nattens soppmission.

Grabben stirrar förvånat på henne. Han tar brödet och slukar det ivrigt. Blanche blir rörd när hon ser hans unga drag och oskuldsfullheten som fortfarande finns kvar i hans blick, som en sista rest från barndomen. Livet har ännu inte krossat honom, men det är bara en tidsfråga, tänker hon bittert. Pojken ler mot henne med nariga läppar och ger henne en tidning som tack. Blanche vill inte ha den. *Behåll den. Det är bättre att du säljer den*. Han insisterar. Han är inte någon tiggare. Han må gå klädd i billiga paltor, men han har sin stolthet. Gesten berör Blanche. Hon tar emot tidningen och går därifrån.

Blanche kommer hem till lägenheten. Hon är utmattad. Solen har gått upp. Albin har också vandrat omkring i staden hela natten. Han gick till sängs i gryningen. Blanche vet att hon inte kommer att kunna sova. Det är lönlöst att försöka. Hon går till köket, lägger tidningen på bordet och sätter på kaffe. Den heta vätskan värmer sakta upp hennes stelfrusna kropp. Hon bläddrar förstrött i tidningen och tänker på den unga mamman och hennes bebis. Hur länge kommer de att klara sig i kylan? Hur många offer kommer vintern att skörda? Hur många män, kvinnor och barn kommer att dö på grund av att de inte kan söka skydd någonstans, som de två åttioåriga systrarna som hittades döda på en åker i Nanterre? Blanche kände dem väl. Tvillingsystrarna hade nyss blivit vräkta och hade ingenstans att ta vägen. De lämnade aldrig varandras sida. Och de dog tillsammans, i snön en iskall natt.

Trycksvärtan färgar Blanches fingrar när hon tankspritt bläddrar i tidningen. Plötsligt får hon syn på några ord som fångar hennes uppmärksamhet: *Skandalen i Charonne … samtidigt som människor fryser ihjäl*. Blanche stelnar till och sätter ifrån sig kaffekoppen.

Albin har vaknat. Han hör ljud från köket. Han kliver upp och hittar sin hustru stående framför köksbordet. Hon är upprörd. Det syns att hon inte har sovit en blund. Blanche håller ivrigt fram tidningen.

Läs! säger hon. *Läs och klä sedan på dig.*

Vi ska gå ut!

Kapitel 12

Paris, idag

En zumbaklass! Solène försökte protestera: hon har aldrig dansat, hon har ingen rytmkänsla, hon är stel som en pinne! Men *Tanterna* gav henne inget val. När Binta bestämt sig för något är det slutdiskuterat. Solène framhärdade – hon hade ju inte med sig träningskläder och kunde varken rörelserna eller stegen.

Du följer med och så är det med den saken! svarade Binta. *Det kommer att göra dig gott.*

Du får låna kläder av oss, tillade kvinnan med de två eurona, och räckte fram ett par tajts till Solène. Binta gav henne en T-shirt, vilket orsakade stor munterhet: *Det är nog bättre att du lånar ut en av Sumeyas tröjor! Hon är ju tio storlekar mindre än vad du är!* Alla skrattade. Binta ryckte på axlarna. *Jag skulle inte vilja vara en speta som du! Flytta in hos Binta*, replikerade den andra kvinnan, *så kommer hon att göda dig med foutti och kakor. Viktökning garanterad!*

Solène lät sig övertalas. Brevet till Khalidou fick vänta – hon var ändå inte i stånd att skriva det just då.

En gång i veckan hålls en zumbaklass i gymnastiksalen i Palais de la Femme. Den är öppen för kvinnorna som bor där och alla andra i kvarteret, i enlighet med föreståndarinnans tankar om integration. Några av de anställda brukar också vara med, bland andra den unga receptionisten. Lilla Sumeya har precis kommit hem från skolan och sitter intill Viviane, stickerskan, och äter mellanmål. Viviane dansar inte, men hon ser ut att uppskatta musiken och stämningen.

Binta presenterar Solène för dansläraren Fabio. Han är tjugosju år, atletiskt byggd och har en charmig brasiliansk brytning. Ung och vacker, tänker Solène. Tyvärr är hon själv inte särskilt fördelaktig idag, iklädd neongröna tajts och en flera storlekar för stor T-shirt som liknar ett löst nattlinne. Fabio ger henne ett varmt välkomnande. *Här dömer vi ingen*, säger han, *alla är här för att ha roligt. Inga sorgsna miner, bekymren lämnar man kvar i omklädningsrummet.*

Solène ställer sig längst bak i salen, men Fabio ber henne komma fram

till första raden. *Det är bättre om du står här framme*. Hon lyder motvilligt. Fabio kopplar in sin iPhone till högtalarna och sätter på en Rihanna-låt. Hela rummet fylls av musik. Det är en melodisk och medryckande låt som handlar om diamanter och om att välja att vara lycklig. *We're beautiful like diamonds in the sky, so alive*, sjunger Rihanna. Men Solène uppfattar knappt texten, hon är fullt upptagen med att försöka följa Fabios rörelser. Han kastar sig runt i en rasande koreografi. Hans energi smittar av sig, han är som ett fulladdat batteri.

Solène kommer av sig. För många steg, för många sekvenser. Allt är nytt, allt går för fort. Hon har inte ens hunnit slutföra en rörelse innan Fabio påbörjat nästa. Det krävs både rytmkänsla, koordination och att man kan släppa loss. Solène har inget av det där. Kvinnorna runtomkring henne följer vant med i koreografin. Solène är svettig och andfådd. Det är för svårt.

Oroa dig inte, säger Fabio mellan två låtar. *Det kommer! Koncentrera dig på fötterna. Armarna tar vi sen*. Solène nickar och gör ett nytt försök. Hon vill inte ge upp inför Binta och de andra. De har tagit med henne hit och det betyder något. Deras inbjudan är ett erkännande. En gest som betyder: du hör hemma här.

Därför ger Solène inte upp.

Solène är röd i ögonen efter att ha gråtit, håret är trassligt, hon flämtar andfått, är genomsvettig, svimfärdig och ser ut som en fågelskrämma, men hon håller ut. Hon börjar till och med känna ett slags välbefinnande och rycks med i den positiva stämningen. Det är musiken och Fabio, de afrikanska kvinnorna och lilla Sumeya. Det är Viviane och det rytmiska klickandet från hennes stickning. Solène ler. Hon är ett vrak, men hon lever. Hon känner hjärtat bulta, trumhinnorna vibrera och blodet flöda ut i armar och ben. Hela kroppen arbetar. Hon får kramp och det gör ont i muskler hon inte visste att hon hade. Det känns som att hon vaknat upp ur en lång dvala, som en björn som jagats ut ur sitt ide. Eller som Törnrosa som vaknar upp efter att ha sovit i hundra år.

Hon hoppar, klappar händerna och stampar takten, rör på armar och ben, snubblar, hamnar efter, kommer tillbaka, börjar om på nytt. Tillsammans med de andra kvinnorna släpper hon loss till musiken, och plötsligt blir dansen ett sätt att vända sorgen ryggen, att ge mörkret fingret. Här finns inte längre några stympade kvinnor, inte några missbrukare, inte några prostituerade, inte några före detta hemlösa – bara kroppar i rörelse som vägrar acceptera sitt öde. Kroppar som vrålar ut sin livslust, som inte

tänker ge upp. Solène är här, tillsammans med kvinnorna i Palais de la Femme. Hon är här och hon dansar som hon aldrig förut dansat.

Klassen avslutas med applåder, skratt och skrik. Solène känner sig helt vimmelkantig. Hon vet inte hur mycket tid som har gått. En timme, två timmar – hon har ingen aning.

Salen töms på folk och det blir tyst. *Tanterna* går upp till sina rum, de anställda och deltagarna från kvarteret lämnar gymnastiksalen. Binta tar med sig Sumeya och stickerskan samlar ihop sina garnnystan och går därifrån. Fabio avlägsnar sig också. Solène hinner inte byta om och lämna tillbaka kläderna hon fått låna. *Lämna tillbaka dem nästa gång*, säger den unga kvinnan i receptionen och rättar diskret till sin slöja. *För att vara första gången gick det ju riktigt bra*. Solène ler. Hon vet att det inte är sant, men det värmer ändå. Kvinnan har ett vänligt och sympatiskt ansikte. De har aldrig riktigt fått tillfälle att hälsa eller prata med varandra.

Jag heter Salma, tillägger hon och håller fram handen. Solène skakar den förtjust.

De beger sig mot entrén och pratar om hur mycket träningsvärk de kommer att ha imorgon. Salma berättar att hon hade svårt att gå i två dagar efter sin första klass. Hon nickar mot ett sushiställe tvärs över gatan från Palais de la Femme. En gång i veckan, efter zumbaklassen, brukar hon och några kollegor träffas där. Det är inte direkt någon finsmakarrestaurang, man kan välja på sushi eller kycklingspett, men det är lugnt och ägaren är trevlig. Om Solène har lust att följa med …

Solène tvekar. Det är på väg att bli mörkt. Hon tänker på den tomma lägenheten. Hon har ingen lust att gå hem. Efter den här oändligt långa dagen behöver hon lite mänsklig värme. Det är inte precis varje dag man springer på sitt livs stora kärlek på gatan, helt omotiverat köper bebissockor, börjar gråta i famnen på en främling och deltar i sin första zumbaklass.

Solène tackar ja till Salmas inbjudan. Hon har inte satt sin fot på en restaurang på flera månader, men hon känner sig redo för det idag. Och vem vet, kanske kommer hon till och med få nya vänner på köpet.

Kapitel 13

De sitter kvar länge på restaurangen och pratar. Salmas kollegor heter Stéphanie, Émilie, Nadira och Fatoumata. De är socialarbetare, förskolelärare, sekreterare och revisor. Alla tycker att det är skönt med lite lugn och ro efter en krävande dag i Palais de la Femme. Det är liksom mer intensivt där. Tempot är högre och känslorna starkare. Fattigdom och elände gör att relationerna mellan de anställda och kvinnorna som bor där ibland kan bli ansträngda. Vissa av kvinnorna är svårare att ha att göra med än andra.

Cynthia kommer på tal. *Cynthia kommer alltid på tal*, säger Salma. Arga Cynthia. Solène tänker på hur hon stod och skrek i foajén. *Idag inträffade ytterligare en incident*, suckar Stéphanie. Cynthia tömde kylen i det gemensamma köket på andra våningen och slängde allting. Vi vet inte vad vi ska ta oss till med henne, fortsätter hon. Hon har redan bestraffats otaliga gånger. Vid nästa förseelse riskerar hon att behöva flytta ut. Men att tvinga någon att flytta ut från Palais de la Femme skulle få väldigt allvarliga följder. Det har nästan aldrig hänt. Vår uppgift är att ta emot människor, inte kasta ut dem.

De flesta av kvinnorna i Palais de la Femme drömmer om en enda sak: att få en egen bostad. Att bo på ett härbärge är inte något man väljer, det är något man är tvungen till. En nödlösning. Ett väntrum inför ett bättre liv. Väntan kan bli lång, ibland flera år. Trots det finns det kvinnor som har svårt att slita sig. En kvinna fick efter åtta års administrativ strid äntligen kontrakt på en subventionerad bostad. Trots att hon flyttat ut fortsätter hon komma till härbärget varje dag. Hon känner ingen i sitt nya kvarter. Hon tycker att det är ensamt och tråkigt. Här har hon ju alltid någon att prata med och hon känner personalen. Och så är det de olika kurserna och aktiviteterna. Här finns människor och liv.

Salma har själv upplevt samma sak. Hon bodde länge i Palais de la Femme, innan hon blev anställd som receptionist. Hon och hennes mamma kom dit när hon var liten, på flykt från kriget i Afghanistan. Hon minns fortfarande första gången hon klev in genom porten. Hon gick fram och tittade nyfiket på flygeln. Hon hade aldrig sett en sådan. Hon sträckte

fram en hand och tryckte ner en av tangenterna. En hög och klar ton genljöd i foajén. Hennes mamma sa genast åt henne att sluta, men den dåvarande föreståndarinnan, som kunde lite pashto, sa bara: *Det gör ingenting. Låt henne spela*. Sedan tillade hon: *Här kan ni känna er som hemma!*

Flickan växte upp i rummet på 12 kvadratmeter som hon och mamman tilldelades. Hon spelade på flygeln så ofta det bara gick. Vid ankomsten kunde varken Salma eller hennes mamma någon franska. För att lära sig läsa dechiffrerade hon skyltarna till rummen på deras våning. På varje dörr stod ett citat eller ett namn på en donator. Till slut hade hon lärt sig alla utantill. Hon lärde sig också namnen på gatuskyltarna som var uppsatta i korridorerna. För henne var Palais de la Femme en fantastisk plats att utforska, på samma gång en lekplats och ett hem.

Hon berättar med värme i rösten om Zohra, städerskan som hon sökte tröst hos när hon fått skäll av sin mamma. Zohra brukade alltid muntra upp henne med en *ghraïba*, en sorts mördegskaka som Salma var tokig i. Zohras panna, haka och händer pryddes av hennatatueringar, som hon påstod skyddade henne mot förbannelser. Hon är fortfarande kvar. Efter fyrtio års tjänst är hon den som varit anställd längst i Palais de la Femme. Zohra känner alla här. Kvinnorna anförtror sig åt henne. Hon är inte särskilt talför, men desto bättre på att lyssna. Zohra säger att hon skulle kunna fylla en hel simbassäng med alla tårar som hon sett. Det är henne man kallar in för att gjuta olja på vågorna i en konflikt. Den gamla kvinnan tar aldrig någons parti, men hon är klok och förståndig. Även de mest hetlevrade lugnar sig när de möter henne. Om några månader ska hon gå i pension. När hon lämnar Palais de la Femme avslutas ett kapitel i härbärgets historia. Och med henne försvinner på sätt och vis en del av Salmas barndom.

På arabiska betyder Salma ”hel” och ”frisk”. Hon säger att hon är stolt över sitt namn och berättar hur kvinnorna i hennes hemland fråntas sin identitet. I Afghanistan är det bara familjemedlemmar som känner till en kvinnas förnamn. Andra hänvisar till dem som ”frun till …”, ”dottern till …”, ”systern till …”. Om det är en främmande kvinna kallas hon ”tant”. I Afghanistan får kvinnor inte vistas ensamma i utanför hemmet. Denna sed lever kvar främst på landsbygden, där tre fjärdedelar av befolkningen bor. Överallt kämpar kvinnor för att få ta plats. För sin rätt att existera.

Här är Salma varken någons dotter eller syster. Hon är bara Salma. Hon klarar sig på egen hand och trivs med det. Hon känner stor tacksamhet till

sitt nya hemland.

Det har gått tio år sedan Salma kom till Palais de la Femme. Hon är fortfarande kvar, men numera som anställd.

Kamratstöd. Det är hennes officiella titel. Enligt föreståndarinnan har Salma ”empirisk kunskap”, vilket är ett krångligt sätt att säga att hon vet vad det innebär att vara på flykt och vad utanförskap och rotlöshet vill säga. Föreståndarinnan sa att hennes erfarenhet var värdefull, vilket förvånade Salma. Hon föreslog en utbildning och när Salma var klar med den fick hon en fast anställning. Hennes första någonsin.

Salma bor inte kvar i Palais de la Femme. Hon har en egen lägenhet, en anställning och en lön. Hon är medveten om hur lyckligt lottad hon är. Hon tillhör en priviligierad värld, en värld som befolkas av människor som arbetar, det vill säga människor som gör nytta och bidrar till samhället.

Hon har svårt att förklara hur det känns när hon sätter sig i receptionen, bakom Formicadisken. Det är samma disk som när hon kom hit som liten flicka. Foajén ser också likadan ut. Där finns schemat över aktiviteterna och fåtöljerna där de nyanlända kan slå sig ner. För sitt inre kan hon se sig själv där för tjugo år sedan, bredvid sin mamma och med deras enda väska framför sig. Mer än så hade de inte lyckats få med sig. Resan hade tagit flera månader. De var helt utmattade när de kom fram.

Nu är det Salma som svarar i telefon och är ansvarig för ankomster och avfärder. Hon tar emot nyanlända, visar dem runt och lyssnar på dem – samma mottagande som hon själv en gång fick. Salma är väldigt uppskattad i Palais de la Femme. Hon känner alla som bor här. Det här stället blev hennes räddning. Hon vill ge något tillbaka.

Och nu är det hon, säger hon stolt, som håller ställningarna i Palais de la Femme.

Kapitel 14

Den natten kan Solène inte somna. Det är för många känslor, för många tankar som snurrar runt i huvudet. Hon tänker på det Salma sa innan de skiljdes åt, att det ibland kan vara svårt att lämna Palais de la Femme när man går. *Man tar alltid med sig någonting därifrån.*

Solène tänker på Binta, på Sumeya, på Cynthia, på Cvetana, på stickerskan, på damen med shoppingkassarna. På Salma. Hon vet inte vad hon ska göra av allting, alla livsöden, alla krokiga vägar, allt lidande som de har delat med sig av. Hur ska hon kunna skaka av sig det? Hur ska hon kunna glömma? Hur ska hon kunna gå vidare med sitt liv, som om ingenting hade hänt?

Hon är på väg att ta ett par sömntabletter för att domna bort, men ångrar sig. Nej, hon tänker inte ge efter för deras lockelse. Inte den här gången. Hon går upp och tänder en lampa. Eftersom hon ändå inte kommer att kunna sova kan hon lika gärna skriva. Långt borta i Guinea finns en liten pojke som längtar efter sin mamma. Solène har lovat Binta att skriva det här brevet. Hon är skyldig henne det. Hon vill inte svika Binta efter allt de delat med sig av till varandra.

Hon sätter sig framför datorn, men det känns inte rätt. Det här är ett brev som måste skrivas för hand. Och som dikteras från hjärtat.

Detta är troligtvis den svåraste uppgift Solène någonsin fått. Hon förstod inte förut vad hennes uppdrag går ut på, vad det innebär att vara *skrivhjälp*. Först nu går det upp för henne. Att låna ut sin penna, sin hand, att låna ut sina ord till den som behöver dem, att likt en budbärare föra något vidare utan att döma.

En budbärare, det är vad hon är.

Binta har färdats lång väg. Nu är det upp till Solène att med ordens hjälp föra henne tillbaka till Guinea, till hennes son.

I några gram papper ryms tyngden av ett liv. På samma gång så lätt och så tungt. Det är inte illa att få ett sådant ansvar. Solène tänker på vilket stort förtroende Binta gett henne genom att berätta sin historia. Hon måste leva upp till det. Hon vet inte hur det ska gå till, men hon tänker ta

sig an uppgiften med all den öppenhet, intelligens och empati som naturen har begåvat henne med. Hon kommer att hitta orden, om det så ska ta henne hela natten.

Som en klippdykare kastar hon sig över papperet. Hon skriver, suddar ut, stryker över och börjar om. Hon har ingen aning om hur man tilltalar en åttaåring – hon är smärtsamt medveten om hur liten erfarenhet hon har av barn. Hon försöker se Khalidou framför sig och utifrån mamman och lillasystern föreställa sig hans ansiktsdrag. Plötsligt ser hon honom. Han står där, intill henne. Hon viskar försiktigt i hans öra. Hon säger att hans mamma älskar honom. Att han är hennes skatt, hennes stolthet. Hon säger att de en dag kommer att träffas igen, det lovar hon. Hon berättar hennes historia, deras historia som inte är över och som de kommer att fortsätta att skriva, tillsammans, på avstånd – han i Guinea och hon i Paris. Hon säger att hon mår bra, Sumeya också. Att de är i säkerhet här. Hon säger att hon tänker på honom, varje dag, varje timma, varje natt. Att hon ser framför sig hur han kommer att växa upp till en stor, stark och vacker man. Att hon är ledsen över att inte kunna vara där med honom, men att hon alltid är hos honom i tanken.

Alltid nära.

Under tiden som hon skriver sker något mycket märkligt. Solène *blir* Binta. Hon *blir* Khalidou. Hon är på samma gång både avsändare och mottagare. Det är en underlig känsla som hon aldrig tidigare erfarit: att tas i besittning av någon annan, att invaderas, uppfyllas.

Det är inte hon som håller i pennan. Hon har en känsla av att någon lutar sig över axeln på henne och viskar brevets innehåll. Klara och tydliga meningar flödar ur henne i en rasande fart. Orden kommer till henne från en osynlig musa, en högre makt.

Solène har aldrig varit i Afrika. Hon har aldrig utsatts för stympning, aldrig fött ett barn och aldrig upplevt smärtan i att behöva överge barnet hon burit och uppfostrat. Hon har varken korsat Mali eller Algeriet, inte gömt sig i lastrummet på ett fartyg med sin dotter hopkrupen tätt intill, inte varit utan mat flera dagar i sträck. Hon har inte upplevt desperationen och skräcken över att bli upptäckt, inte känt en rädsla som får det att knyta sig i magen på en. Hon vet inte vad det innebär att fasa för att drunkna i det kalla mörka vattnet, som skördat så många liv.

Hon vet ingenting om den svåra kampen för att ta sig vidare, för att överleva.

Och ändå hittar hon orden för att beskriva det. De tränger sig på henne, det är som att Bintas röst blandas med hennes egen. Det är en märklig

sång, en befallning som dikteras, en själslig överföring där Solène ger lika mycket som hon tar emot.

Solen har redan börjat gå upp. Genom fönstret ser hon hur de första strålarna förgyller himlen och taken. Brevet är färdigt. Det har skrivit sig själv, uppstått spontant på papperet. Solène känner sig på samma gång uppfylld och tom. Brevet är tio sidor långt – en brevflod som har sin källa i Paris och mynnar i Sangareyabukten utanför Conakry, där Bintas familj bor.

Tio sidor som förmedlar en mammas kärlek till sin son, färre än så hade inte räckt, tänker Solène när hon somnar.

Det var det minsta hon kunde göra för Binta.

Kapitel 15

Paris, 1925

Albin sitter vid köksbordet med en kopp kaffe framför sig och ögnar igenom tidningsartikeln från den 28 november som Blanche gett honom. Han läser högt:

En mycket stor byggnad, centralt belägen i Paris på rue Faidherbe, inrymmande 743 rum, har stått tom i över fem år, samtidigt som huvudstaden genomgår en allvarlig bostadskris. […] Byggnaden tillhör Lebaudy-stiftelsen och uppfördes strax före kriget som ungkarlshotell. Staden har övervägt att förvärva byggnaden, men har fått lägga ned alla dylika planer på grund av det begärda priset och de avsevärda kostnader för ombyggnation som skulle krävas. Andra förslag har dryftats, men inte resulter…

Blanche rycker otåligt tidningen ur händerna på honom och fortsätter febrilt:

… 743 rum med fönster, fördelade på fem våningar, en stor foajé, en spektakulär festsal, vattenklosetter, badrum, stora välutrustade kök […] Sedan ungkarlshotellet stängdes har byggnaden huserat Pensionsministeriet, men står numera tom …

Blanche ser upp på Albin. Han känner till det där ansiktsuttrycket. Han vet exakt vad hon kommer att säga.

Klä på dig. Vi ska gå ut.

Men Albin sitter kvar. Blanche hostar, hon är utmattad efter nattens vandring och har inte sovit en blund. Han tänker inte låta henne gå ut i det här tillståndet, inte den här gången. Blanche inser att det kommer att krävas viss övertalning, så hon slår sig ner vid bordet och berättar vad hon varit med om under natten, om den unga mamman, den nyfödda bebisen och det som tiggerskan sa. Hon berättar om modlösheten som plötsligt kom över henne. Den här artikeln gav henne tron, modet och energin åter. Det var inte en slump att hon mötte den där tidningsförsäljaren, viskar hon. Det var ett tecken. Blanche är stark i tron. Artikeln är en uppmaning, en kallelse från himlen. Ett uppdrag från Gud

själv.

En byggnad som står tom, mitt i Paris! Febern blänker i ögonen på henne, men hon sitter rak i ryggen. De måste köpa den här byggnaden och ge plats åt stadens alla hemlösa kvinnor.

Hennes make stirrar oroligt på henne. Det måste vara febern som får henne att yra. Köpa byggnaden? Den kostar flera miljoner! Det stod ju i artikeln att Postverket ville flytta dit, men att kostnaderna blev för höga. Inte ens borgmästaren i Paris har råd! Hur skulle de kunna köpa den?

Blanche blir eld och lågor: *Flera miljoner, än sen? Vad är väl en miljon? Tusen gånger tusen franc, tiotusen gånger hundra franc, hundratusen gånger tio franc. Om det krävs att jag ber hundratusen människor om tio franc, så gör jag det!*

Albin vet att hon menar det hon säger. Blanche är en pansarvagn. När hon har fått en idé finns det inget som kan stoppa henne. De har kämpat förut. Allmänheten har äntligen börjat ta dem på allvar. Frälsningsarmén betraktas inte längre som en löjeväckande engelsk sekt. Soporna som folk slängde på dem i början är nu bara ett minne blott. Fientligheten har förvandlats till nyfikenhet. En ny era har inletts. Politiker och höga ämbetsmän stödjer deras arbete. Genom sin ståndaktighet har paret Peyron lyckats erövra Paris. Den ointagliga staden har slutligen gett vika för deras upprepade offensiver.

Men Blanche nöjer sig inte med de segrar som vunnits över hunger och köld. *Det är inte nog*, säger hon. *Det är aldrig nog*. En handling måste följas av en annan, som när man trampar fram på höghjulingen. *Stannar lidandet någonsin upp? Nej. Därför kan inte heller vi göra det.*

Det behövs en plats för kvinnor, förklarar hon, en plats som bara är till för dem. Kvinnohärbärget Refuge de la Fontaine-au-Roi är inte tillräckligt stort. Bara i Paris finns det tusentals kvinnor som saknar tak över huvudet. Kvinnor som riskerar att bli överfallna eller hemfalla åt prostitution. Historikern Georges Picot försökte uppmärksamma allmänheten på detta redan i början av det nya århundradet. *Det finns 1 000 sängplatser för 100 000 kvinnor!* sa han då. Ingenting har förändrats sedan dess. *Ska vi bara acceptera detta missförhållande?* frågar Blanche. *Barnet som sover ute i snön är vårt ansvar, alla barn är vårt ansvar. Om vi vill skydda dem måste vi hjälpa kvinnorna som satt dem till världen. Det är av högsta prioritet.*

Albin känner igen den verklighet hon beskriver. Han har sett hur kvinnor och barn tvingas gå och tigga längs de blåsiga avenyerna. Han vet hur

desperata och hungriga mammorna är. De flackar omkring på tom mage efter att ha gett det lilla bröd de haft till sina barn. Kvinnorna är inte förskonande från bostadskrisen som drabbar hela landet. De står i första ledet, är de första att drabbas.

Det är galenskap att köpa den här byggnaden, Blanche vet det, men paret Peyron är galna nog att göra det.

Det är Blanches hälsa som avskräcker Albin, inte företaget i sig. Hon har en lungsjukdom som håller på att förvärras, hennes hörsel har blivit sämre och hon drabbas av svåra migränanfall. Hon har tandvärk och ledvärk. På grund av ischias är hon ofta sängliggande. Ett helt liv som frälsningssoldat, i lera och kyla, har satt sina spår. Blanche klagar inte över åkommorna. Hon är stoisk och lider i tystnad. Flera år senare, när doktor Hervier med tungt hjärta talar om att hennes cancer har spridit sig, kommer hon inte att berätta det för någon. Hon kommer att hålla det för sig själv och fortsätta kämpa utan att göra något väsen av sig, precis som hon alltid har gjort.

Men just nu står Blanche i köket och avfärdar varje invändning Albin kommer med. Hon påminner honom om deras främsta förpliktelse, om deras gemensamma löfte att se till att Armén är som *ett stort skyddsnät vars maskor är så fina att alla och envar fångas upp av det*. Maskorna är fortfarande för grova, flämtar hon, kvinnor och barn faller genom dem. Albin ger upp. Mot löfte om att Blanche ska träffa läkaren – ett löfte som hon brutit otaliga gånger förut – går Albin med på att besöka byggnaden, redan samma dag.

De tar spårvagnen till högra stranden och promenerar uppför rue Faidherbe, ända till den möter rue de Charonne. Blanche blickar upp mot den enorma byggnaden som dominerar kvarteret. De imponerande tegelfasaderna reser sig högt över de omkringliggande husen. Den påminner om en fästning, en borg, tänker hon.

De kliver uppför trappan till huvudentrén, där en kanslist från Lebaudy-stiftelsen står och väntar på dem. När Albin för en timme sedan ringde stiftelsen, möttes han av stor förvåning. Ingen har visat något intresse för byggnaden på flera månader. De flesta anser att den är alldeles för stor och dyr. En visning arrangerades raskt.

Paret Peyron följer efter kanslisten in i den stora foajén. Blanche beundrar rymden och ljuset som faller in genom det stora takfönstret. Gårdagens snötunga moln har ersatts av en klarblå himmel. Solstrålar träffar golvet där de står. Från gatan hörs ingenting. Världen utanför tycks

ha gått upp i rök. Blanche överväldigas av hur fridfullt det är. Hon tänker att hon skulle kunna tillbringa resten av sitt liv här, i detta stillsamma rum. Ett liv tillägnat bön och eftertanke.

Kanslisten verkar angelägen att inleda rundturen så fort som möjligt. Han visar dem samlingsrummen, tesalongen och sedan biblioteket. Blanche betraktar kaklet och mosaiken som pryder väggar och tak. Rummen har stora fönster. Allt är smakfullt inrett. De kommer in i en stor festsal – här finns plats för nästan sexhundra sittande gäster och tusen stående, berättar kanslisten. Blanche blir förtjust och kommer på sig själv med att göra planer för hur de kan använda lokalen: ett folkkök för behövande och människor från kvarteret. En enorm matbespisning för dem som har det sämst ställt. Och varje jul skulle de kunna ordna en julfest här för alla som inte har råd att fira på annat sätt.

Kanslisten fortsätter till den breda trappan som leder upp till de övre våningarna. De oändligt långa korridorerna rymmer flera hundratals rum kring de två innergårdarna. Det är rena rama labyrinten, tänker Blanche. Vi får sätta upp gatuskyltar om det ska gå att hitta här. Byggnaden är som en stad i sig. En stad mitt i Paris.

Till slut har de tagit sig ända upp till takterrassen. Blanche tappar nästan andan när hon får se utsikten. Här uppifrån ser man avenyerna, stationerna och kyrkorna. Paris vecklar ut sig som en karta. Blanche förtrollas av vyn över huvudstaden som ligger för hennes fötter. Hon lyssnar bara med ett halvt öra på kanslisten, som är mitt uppe i en utläggning om byggnadens historia. Den uppfördes 1910 av Lebaudy-stiftelsen, som har till syfte att förse fattiga arbetare med acceptabla bostäder. Under mobiliseringen 1914 tömdes byggnaden på sina invånare och fick i stället fungera som krigssjukhus. Männen som en gång bott här återvände från fronten, svårt skadade eller döende.

Blanche försvinner bort i tankarna. Det är en otrolig byggnad, men den är på tok för dyr. Renoveringen skulle kosta lika mycket som själva byggnaden. Totalt rör det sig om sju miljoner franc. Armén har inte sådana resurser. Men den här byggnaden är perfekt för hennes planer. Hur ska hon lyckas med en sådan bedrift? Hon slits mellan hopp och tvivel.

Besöket närmar sig sitt slut. Kanslisten är färdig med sin redogörelse. Medan han visar dem ut berättar han att det tidigare låg ett nunnekloster här, Filles de la Croix. Här levde dominikansystrar som drev en flickskola. I början av seklet upplöstes orden, nunnorna vräktes och klostret

stängdes, i enlighet med förbudet mot konfessionella skolor. Klostret, som även innehöll ett kapell, en kökträdgård och en begravningsplats, jämnades med marken. Blanche väcks ur sina tankar. Plötsligt ser hon dem, kvinnorna som lever sina liv i stillhet, nunnorna som vräks och jagas bort. De finns här, omkring henne, de ber i sina celler, i kapellet, i kökträdgården. De finns här, de ligger begravda i marken under deras fötter. Deras själar och andar vilar över byggnaden. Varje sten genljuder av deras röster. Blanche kan känna dem, hon kan höra dem. De finns här.

I exakt den stunden är alla hennes tvivel som bortblåsta. Nu vet hon att det är här är rätt plats. Den tillhör kvinnorna. Hon ska återgälda det som tagits från dem.

Vi kommer att få ihop pengarna, säger hon. *Vi kommer att få ihop dem, om det så kommer att kosta mig hälsan.*

Det här är mer än bara en byggnad. Det är ett palats.

Kapitel 16

Paris, idag

Binta lyssnar med halvslutna ögon. Hon säger ingenting. Hon låter det ena ordet följa på det andra, som rosenkransens böner.

Solène sitter intill henne och läser med låg röst upp brevet hon skrivit. Orden kom till henne i nattens tystnad, de kom från ingenstans och flödade fram i hundratals, tusentals, tumlade runt och sipprade ut som meningar i papperets flod. Hon behövde inte göra särskilt mycket. Hon lät bara orden komma och nöjde sig med att ordna dem och lära dem de rätta formuleringarna och uttrycken. Vissa rebeller fick rätta sig i ledet. De får inte skrämma Khalidou när han läser dem. De får inte reta upp hans pappa så att han river sönder brevet.

Nu är de presentabla. Solène är stolt över dem, de är som ostyriga barn man klär upp inför en högtid. Orden på papperet är vackra. Hon är glad över att få göra dem sällskap hit, där hon överlämnar dem till Binta, mitt i foajén.

När hon läst färdigt brevet följer en tystnad. Binta ser helt oberörd ut. Hon behöver få lite tid att återhämta sig efter Solènes ord. De är överväldigande. De är starkare än vad hon är. De är inte hennes egna ord, men hon känner igen dem. Hon förstår dem.

Till slut ser Binta på Solène och säger rätt och slätt: *Det är bra*. En kort fras, som i all sin enkelhet betyder *jag tycker om det*. På dessa sidor har du återgett vad jag varit med om och nu ska de färdas till min son och han kommer att hålla dem i sina händer och de kommer att få honom att förstå hur mycket jag älskar honom och saknar honom. I dina ord finns en del av mitt hjärta som jag tack vare dig nu kan skicka till honom.

Det är bra. För Solène är dessa ord en fin gåva. Hon klarade det. Hon misslyckades inte med sitt uppdrag, hon svek inte Bintas förtroende.

Men något saknas fortfarande. Brevet måste skrivas under. Solène ville inte göra det. Det har hon inte rätt till. Hon lyckades hitta orden, men dess innebörd tillhör Binta. Att skriva under brevet handlar inte bara om

att skriva dit sitt namn, det är något mycket större än så. Det innebär att man tar över ansvaret för det, att man gör det till sitt. Att man lägger beslag på det.

Binta tar Solènes penna och lägger till ett ord på det sista papperet. Ett litet ord som rymmer en hel värld: *Mamma.*

Det värker i hjärtat på Solène. Just idag innefattar detta ord även henne, hon finns med på en kant, dold mellan bläck och papper, som en fripassagerare. Hon tänker inte börja gråta, inte den här gången. Hon är rörd, men hon behärskar sig.

Det är dags att vika ihop brevet och stoppa det i ett kuvert. Binta kommer själv att gå med det till posten. Innan hon skiljs från brevet kommer hon att kyssa det, precis som natten då hon gav sig av och försiktigt kysste Khalidou på kinden. En mjuk kyss som kommer att färdas till honom.

Ursäkta mig! Solène väcks tvärt ur sina tankar. Först nu lägger hon märke till Cynthia. Binta reser sig så fort hon får syn på henne. Med brevet i handen smiter hon iväg för att undvika bråk. Mellan Cynthia och *Tanterna* har det länge varit fullskaligt krig.

Men det är inte på grund av Binta hon är här. Cynthia går fram till Solène och sätter sig. Hon vill be om en tjänst, säger hon. Det är inte ett brev. Eller, inte riktigt.

Det här är första gången Solène pratar med Cynthia. Hon önskar att hon fortfarande haft Binta vid sin sida. Cynthia skrämmer henne. Hon har ett sätt att prata och tilltala andra som får allt hon säger att låta som en förolämpning eller en svordom. Hon påminner om en tryckkokare som är på väg att explodera.

Cynthia blänger kisande på henne innan hon förklarar sitt ärende. Hon har en konflikt med ledningen för Palais de la Femme. Hon har länge velat byta rum. Hon orkar inte med andra våningen längre – *Tanterna*, barnvagnarna, ungarna som skriker i korridorerna, spisplattorna som nästan alltid är trasiga. I flera månader nu har hon fått äta kall mat och hon får inte sova om nätterna. Hon har klagat hos ledningen tusen gånger, men ingenting händer. Föreståndarinnan säger bara att det här inte är något hotell och att det inte går att byta rum hur som helst. När någon flyttar ut målas rummet om och ställs iordning för nästa person som ska flytta in. Man kan inte få ett nyrenoverat rum bara för att man vill det. Cynthia har försökt förklara att hon inte behöver få ett nymålat rum, att allt hon vill är att det ska vara tyst så att hon kan sova och att det inte går i rummet hon har nu. Men ingen vill lyssna på henne.

En dag kommer hon att ta sig ifrån det här skitstället, säger hon. Hon tycker att allt jobbigt: att man behöver bo med andra så tätt inpå sig, att man inte får bestämma något själv, att det finns regler för när man får ha besök, att hon övervakas och bestraffas för minsta lilla felsteg. Ingenting är bra. Hon har kontaktat representanten som ska föra de boendes talan i styrelsen för Palais de la Femme, men ingenting har hänt. Förra hennes talan? I helvete heller! Hon vill inte vara till besvär, det är därför. Alla här är rädda för att hamna på gatan igen och det gör dem fega. Cynthia är den enda som vågar säga vad hon tycker och tänker. Hon bryr sig inte om att de andra inte gillar henne. De har försökt tysta henne genom en massa olika bestraffningar. Hon får inte ta emot besök på en månad eftersom hon hamnade i slagsmål med en av *Tanterna*. Det var inte hennes fel. Men det spelar ingen roll. Hon skulle ändå aldrig bjuda in någon till det här skitstället. Nej tack. Hon avskyr alla här, utom Salma i receptionen, hon är den enda som är ok.

Därför skulle det vara till stor hjälp om Solène kunde prata med ledningen.

Henne kommer de att lyssna på.

Solène känner sig besvärad. Hon vet inte vad hon ska göra av Cynthias ilska och den dåliga stämning som hon sprider omkring sig. Salma har varnat för att hon kan vara våldsam. En gång förstörde hon alla bord och stolar i foajén i ett vredesutbrott. Det är säkrast att låta bli att reta upp henne. Solène är inte rustad för det.

Men hon kan heller inte göra vad Cynthia ber henne om. Det är inte hennes fajt att ta. Det handlar om klarsynthet, inte om feghet. Solène är neutral och tänker fortsätta vara det. Hon vet sin plats här – hon har precis hittat den. Hon tänker inte försöka sig på att göra revolt mot Palais de la Femme. Hon är en penna, inte en megafon. Alla har sina gränser, och hennes går där.

Hon försöker förklara för Cynthia att hon kan hjälpa henne att skriva ett brev till ledningen, men att hon inte tänker ta någons parti. Cynthias ansiktsuttryck förändras. Munnen förvrids i en föraktfull och ilsken grimas.

Du är precis likadan som alla andra, skriker hon. *Du är här men du gör ingenting. Varför kommer du hit? Har du tråkigt hemma och kommer hit för att roa dig? För att vältra dig i andras lidande? Gillar du det? Får det dig att må bättre i ditt skitliv i ditt fina kvarter? Komma hit och skriva brev, vad skulle det vara bra för? Det är inte det vi behöver. Du har ingen aning om hur*

det är att bo här. Du kommer hit en gång i veckan, för dig är det bara en hobby: Jaha, då var det dags för veckans eländestimme! Så kan du gå hem sen med gott samvete och glömma allting. Stick hem till ditt fina kvarter och stanna där. Här gör du ingen nytta. Ingen behöver dig här!

Hon avslutar sitt hätska utfall med ett vräka Solènes MacBook i golvet. Salma har hört skriken och kommer springande. Hon skyndar sig, men det är för sent. Skadan är redan skedd. Cynthia lämnar foajén och svär åt alla som kommer i hennes väg.

Även föreståndarinnan dyker upp. Hon ser sig förskräckt omkring för att bedöma skadorna och får syn på Solènes sönderslagna dator. *Är det Cynthia nu igen?* frågar hon.

Ja, suckar Salma. *Det är Cynthia nu igen.*

Kapitel 17

Tekniken av senaste modell klarade inte Cynthias attack. Skärmen på Solènes MacBook förblir svart. Föreståndarinnan sa att ledningen givetvis skulle betala för reparationen. Solène vägrade: hon behöver inte deras pengar. Hon vet en datatekniker som kan laga datorn.

Värre saker har hänt än att en dator går sönder.

På kvällen har hon ingen aptit. På restaurangen rör hon varken kycklingspetten eller sushin. Salma sitter bredvid och försöker muntra upp henne. Hon är inte den första att bli utskälld av Cynthia. Flera av kvinnorna i Palais de la Femme har varit med om det.

Alla här känner till Cynthias historia. Hon övergavs vid födseln och bodde sedan hos olika fosterfamiljer. Hon växte upp utan vare sig kärlek eller stabilitet, rycktes ständigt upp som ett ogräs. Vid sexton års ålder slutade hon skolan. När hon blev myndig bodde hon på gatan, utan jobb, som de flesta unga med samma bakgrund. Hon hamnade i dåligt sällskap och började med droger. Drogerna var det enda sättet för henne att fly undan sin dystra tillvaro. För att få tag på dem gjorde hon vad som helst. Sådant man kan föreställa sig och ännu värre saker än så.

Sedan blev hon gravid. Barnet var inte ett misstag, det var önskat. Cynthia hade aldrig haft någon familj och aldrig varit älskad. Hon behövde en fast punkt, något som kunde ge henne en riktning i livet. Det här barnet var hennes livlina. En ny början. Han skulle läka hennes sår, göra henne hel igen.

För barnets skull slutade hon med droger.

Men efter att han fötts kände hon sig tom. Hon överväldigades av en känsla av otillräcklighet och maktlöshet. Hur skulle hon, som aldrig haft några föräldrar, klara av att vara mamma? Hur skulle hon kunna ge något som hon själv aldrig fått? Hon uppfylldes av en enorm kärlek men också ångest över att inte räcka till. Cynthias demoner återvände och virvlade runt i huvudet på henne. Barnets pappa stack. Hon föll tillbaka i sitt gamla mörker.

När domaren förkunnade att hon förlorat vårdnaden om sin son bröt hon ihop.

Numera håller hon sig borta från både droger och alkohol och svär att hon är *clean*. Hon kämpar för att få tillbaka sin son, som blivit fem år gammal. Han är placerad i fosterhem. Cynthia vet vad det innebär. Hon står inte ut med att bara få träffa honom en gång i månaden i besöksrummet med de bjärta färgerna och se honom i kläder som hon inte valt, i sällskap med människor som hon inte känner. Det är inte hon som läser sagor för honom på kvällen, inte hon som tröstar när han har drömt en mardröm. Hon missar allt viktigt som händer i hans liv. Den förlorade tiden går aldrig att få tillbaka. Hon kommer aldrig att få vara med om hans första steg, hans första dag i förskolan, eller hans första biobesök.

84 timmar per år. Hon har räknat. Det är all tid som hon får tillsammans med sitt barn. Fosterhemmet ligger långt från Paris och det är dyrt att åka fram och tillbaka. När hon väl är där kan hon inte njuta av deras tid tillsammans. Hon håller blicken fäst på klockan och kan bara tänka på hur snabbt tiden går. Hon vet att när det blir kväll kommer hennes son att åka tillbaka till fosterhemmet och hon till härbärget, och sedan dröjer det en hel månad till nästa gång de träffas.

När hon lämnar honom känner hon sig ensam och övergiven. Hon återupplever sitt eget trauma, fast inverterat, som en ständigt återkommande mardröm. Ingenting kan lindra smärtan.

Det är därför Cynthia alltid är rasande. Hon är rasande eftersom livet inte blev som hon hade tänkt sig, eftersom hon hade hoppats att hennes son skulle få ett bättre liv. Eftersom historien upprepar sig och eftersom hon inte kan göra något för att förändra det. Hon är rasande eftersom kärlek inte alltid är nog.

Hon är arg på hela världen. Hon är arg på domaren, på socialarbetarna, på fosterfamiljerna, på dem som arbetar i Palais de la Femme, på *Tanterna*, på damen med shoppingkassarna, hon är till och med arg på människor hon inte känner. Vissa kvinnor bor här tillsammans med sina barn och det är outhärdligt för henne. Hon vill inte behöva se deras barnvagnar eller höra dem gråta på nätterna. Det är en ständig påminnelse om att hennes egen son inte är här.

Därför blir hon arg och skriker som ett sårat djur, som en varghona som förlorat sin valp. Och precis som ett ursinnigt vilddjur släpper hon ingen nära inpå. Hon biter alla som försöker hjälpa henne.

Palais de la Femme känns som ett fängelse. Det händer att hon bankar huvudet i väggen nätterna igenom. *Det inte är härbärget som är Cynthias fängelse*, säger Salma. Det Cynthia kämpar för med näbbar och klor är ett nytt liv, inte ett nytt rum. *Det som fattades en i barndomen kommer att*

fattas en för alltid. Det är så det fungerar, den som inte fått äta sig mätt som liten kommer alltid att vara hungrig.

Cynthia är utsvulten och kommer aldrig att bli mätt.

När Solène kommer hem till lägenheten känner hon sig fortfarande modfälld. Cynthias hårda ord ringer i huvudet på henne. *Stick hem!* Hon hade precis börjat känna sig hemma i Palais de la Femme, börjat känna att hon gjorde nytta. Cynthias utbrott får henne att tvivla.

Stick hem. Det betyder: *du är inte en av oss. Du har ingenting gemensamt med kvinnorna här. Du har levt ett priviligierat liv, du förstår oss inte och du kan inte hjälpa oss. Du kommer aldrig att bli en av oss och vi skiter i om du har gott samvete eller inte.*

Stick hem. Det betyder: *du har inget här att göra.*

Det Cynthia ifrågasätter med sin vrede, med sitt förakt, det är Solènes motiv. Hennes *ovanifrånperspektiv*. Vem har bjudit in henne? Vem har sagt att hon får vara deras röst? Att hon får klampa in i deras liv och sedan gå därifrån en timme senare, när skrivjouren är över?

Solène är inte van vid att bli så hårt ansatt. Cynthia har rätt på en punkt: Solène är där för sin egen skull, inte för att hjälpa andra. Ideellt arbete som en form av terapi – det är trots allt vad det handlar om. När hon mår bättre kan hon lämna Palais de la Femme för alltid och återvända till sitt gamla liv. Den här platsen är bara en parantes för henne. En parantes och en besvikelse.

Hon trodde att det räckte med en zumbaklass och några brev för att bli accepterad. Hon trodde att hon hade blivit godkänd. Hon trodde att hon hade hittat sin plats i Palais de la Femme. *Så enkelt är det inte*, svarar Cynthia. *Stick hem.*

Solène känner sig besviken, modfälld och ynklig. *Stackars lilla rika flicka*. Hon kom dit för att ta sig ur en depression, bland människor som har det mycket värre än vad hon har. Vem trodde hon att hon skulle kunna hjälpa?

Men riktigt så enkelt är det är inte. Visserligen var det inte hennes idé att söka sig dit – det var psykiatern som uppmuntrade henne och sedan blev hon värvad av Léonard. Och visserligen hade hon ingen större lust att öppna dörren och kliva in i härbärget, men i Palais de la Femme har hon funnit mycket mer än vad hon någonsin hoppats. Det hon funnit är Bintas *Det är bra*, Sumeyas ögon, kvinnan med de två eurona, teet och zumbaklassen. Det som Solène har varit med om under de här stunderna är inte påhittat. Det är ett utbyte, en gemenskap – det är alla känslor som

bubblade upp när hon grät i famnen på Binta.

Sedan en tid tillbaka har Solène börjat må bättre. Hon börjar långsamt känna sig som sig själv igen, både till kropp och själ. Hon är mindre och mindre beroende av medicinerna. Psykiatern har minskat doserna. Han säger att han har tillförsikt. *Mening*, det är vad Solène har hittat i Palais de la Femme. Hon känner att hon gör nytta där.

Så vad spelar det för roll vilka hennes motiv är? Vad spelar det för roll om hon bor i ett fint kvarter eller inte? Hon är ju där. Det är trots allt det som räknas, att man ställer upp. Trots alla besvikelser, trots alla skillnader. Trots den kvaddade datorn och Cynthias glåpord.

Att vara skrivhjälp, det betyder *att skriva* och *att hjälpa* människor – alla sorters människor. Cynthia tryckte ner henne i skorna och fick henne att tvivla på sig själv, men Solène kommer att komma över det. Så lätt ger hon inte upp. Hon kommer att återvända nästa torsdag, och alla torsdagar efter det. Om hon inte har någon dator får hon väl ta med sig papper och penna i stället. Det kommer att vara det enda hon beväpnar sig med, hennes enda allierade. Det ser kanske inte mycket ut för världen, men Solène vet att pennan är mäktigare än svärdet.

Hennes ord kommer kanske inte att förändra vare sig Palais de la Femmes historia, eller kvinnornas liv, men de kommer att bidra med något, precis som kolibrin i Pierre Rabhis fabel, som Salma berättade för henne. Under en förödande skogsbrand stod alla djuren och tittade på. Den enda som försökte göra något var en liten kolibri som fyllde näbben med vatten för att slänga dropparna på lågorna. Det tjänar ingenting till, sa bältan, du kommer inte att kunna släcka elden. Jag vet, svarade kolibrin. Men jag har åtminstone gjort vad jag kan.

Solène är en liten fågel som trillat ur redet och försöker släcka en brand. Hennes insats är obetydlig, minimal – löjlig, skulle vissa säga.

Men hon gör vad hon kan.

Kapitel 18

Léonard ringde imorse. Han ville veta hur det går med uppdraget i Palais de la Femme. Efter *orkanen Cynthia* återvände Solène dit, som en tapper soldat som återvänder till fronten. Numera lämnar hon datorn hemma och utrustar sig bara med papper och penna.

Allt fler har börjat nyttja hennes tjänster. Solène har fått utöka skrivjouren; det är inte ovanligt att hon blir kvar till sent på kvällen. Hon tar ofta med sig brev som hon skriver klart hemma. Hon tycker om att kunna läsa dem i lugn och ro och sedan finslipa formuleringarna. Ibland kommer hon på något under natten. Då går hon upp tidigt för att arbeta vidare. Hon märker att hon är bra på att skriva och det är en skön känsla. Hon återupptäcker orden, de kära orden som hon saknat så mycket. Hon trodde att hon förlorat dem. Nu upptäcker hon att de finns kvar, att de är inom räckhåll för henne. Orden har inte övergivit henne.

I Palais de la Femme är hennes arbete mycket uppskattat. Solène har förmågan att författa välformulerade förfrågningar, att brodera ut ett curriculum vitae. Varje text kräver en viss kreativitet. Det är inte samma sak som att ljuga, förklarar hon: i arbetslivet gäller det att visa sig från sin bästa sida. Minsta lilla detalj är viktig, de små sakerna kan göra stor skillnad. En kvinna berättar att hennes enda arbetslivserfarenhet är att hon sålt strumpor och underkläder på en marknad. Solène föreslår följande formulering: *Erfarenhet av försäljning inom klädbranschen*. Sedan förklarar hon hur en arbetsintervju brukar går till. Den unga kvinnan går mycket nöjd därifrån, med sitt cv i handen. Veckan därpå lyckas hon knipa ett jobb i en butik. Det är ett deltidsvikariat, inte någon fast tjänst, men det är en början. Ett första steg på en lång väg.

Solène har fått ”stamkunder” som hon träffar varje torsdag. Och så kommer det nya som har hört talas om henne och vill få hennes hjälp. Det dröjer inte länge innan hon blir tvungen att införa ett system. När skrivjouren börjar delar hon ut post-it-lappar med könummer enligt den ordning i vilken de kommit. Vissa av kvinnorna är stressade, andra protesterar högljutt mot att behöva vänta, och så finns det de som förhandlar till sig ett bättre nummer i utbyte mot någon tjänst. Cvetana kommer ofta sist av alla. Hon köar aldrig. Dragande på sin shoppingkärra

går hon förbi de andra, struntar i deras protester, marscherar fram och frågar: *Har det kommit något svar från drottning Elizabeth?* Varpå Solène alltid svarar: *Nej, inte än*. Cvetana rycker på axlarna, ger ifrån sig en besviken suck och går därifrån.

Det är likadant varje torsdag.

Solène tillbringar eftermiddagarna med att skriva brev, ge råd och samtala med kvinnorna. Hon dricker te och räknar godisbitarna som Sumeya fortsätter att komma med till henne. Solène äter dem inte. När hon kommer hem lägger hon dem i en glasburk som är avsedd enbart för dem. Den är nästan full. Hon tycker om att titta på burken med godis i alla möjliga färger. De är som små troféer, minimala segrar över allt det grå och trista.

Sumeya säger aldrig något, men hennes godis talar för henne. Godis är ett universellt språk.

Solène har anmält sig till zumban och går varje vecka på Fabios klass tillsammans med *Tanterna*. Även om hon fortfarande inte har någon rytmkänsla så gör hon onekligen framsteg, iklädd ett par gamla tajts och Bintas T-shirt. Hon försökte lämna tillbaka den, men Binta ville absolut att Solène skulle behålla den, som tack för hjälpen med brevet. Den är flera storlekar för stor, men Solène trivs lika bra i den som i en gammal favorittröja. Tanterna skrattar ofta åt hur osmidig hon är. *Du ser ut som ett kvastskaft!* ropar Binta. *Det är höfterna, de är jättestela! Du måste svanka mer. Slappna av kring midjan!* En dag ställer *Tanterna* sig i en ring omkring henne och klappar händerna för att uppmuntra henne. Ur högtalarna hörs en låt som handlar om att ha solsken i fickan och det är precis vad Solène upplever i den stunden, omgiven av kvinnorna med mjuka och smidiga kroppar. Hon börjar hitta tillbaka till ljuset och glädjen.

Det händer att Binta fortsätter dansa när klassen är slut. Ensam, framför speglarna visar hon Sumeya hur man dansar i deras hemland Guinea. Hon utstrålar en märklig energi, en ovanlig styrka. Hon blir genomsvettig och dansar tills hon tappar andan. Och den lilla flickan applåderar.

En dag kommer de att åka tillbaka, lovar hon. Och då kommer Sumeya också att dansa.

Solène har vant sig vid kvinnorna, vid deras ibland lite burdusa sätt, tystnaderna som kan uppstå, sättet de visar tacksamhet på. De hittar inte alltid rätt ord, men uttrycker sig genom en blick, ett leende, en kopp te, en T-shirt. Ibland får hon ingenting. Det spelar ingen roll, Solène är inte ute efter tacksamhet. Det är inte därför hon är här. Léonard har berättat

för henne att under sina tio år som volontär har han fått tre *tack*. Det är väldigt få med tanke på alla hundratals brev han har skrivit. Men det kvittar. Han känner att han gör nytta och det är ovärderligt. Varje brev är viktigt. Till exempel kvinnan som efter flera års sökande med hans hjälp kunde återuppta kontakten med sin biologiska mamma. En tid senare kom de och hälsade på honom för att säga tack. Léonard blir fortfarande rörd när han berättar om det. De hade sparat ihop till en chokladask – det var inte någon fin sort, men det var den godaste choklad han någonsin smakat.

Solène har lärt känna kvinnorna i Palais de la Femme lite bättre och vice versa. De flesta har godkänt henne. Till och med stickerskan hälsar. Hon är inte särskilt översvallande, men hon nickar lite när Solène kommer, vilket betyder *jag vet att du är här, jag har sett dig*. Bebissockorna har inte kommit på tal – hur som helst så pratar Viviane aldrig, eller åtminstone väldigt sällan. Hon är en tyst själ. I ett annat liv skulle hon säkert ha varit religiös. Det är som om hon drog sig tillbaka från världen när hon flyttade hit. Ingenting verkar störa henne, varken när Cynthia skriker eller *Tanterna* dansar. Taket i Palais de la Femme skulle kunna störta in utan att hon hade rört en min. Hon skulle bara sitta kvar bakom sin växt, helt oberörd, och fortsätta sticka.

Så har det inte alltid varit. Det fanns en tid då Viviane hade en roll i livets skådespel. Hon var gift och hade två barn och levde ett till synes vanligt liv i en välmående förort. Hennes make hade en tandläkarmottagning och hon skötte det administrativa. Hon dolde sina blåmärken så gott hon kunde. Viviane är en överlevare. Precis som Cvetana. Hon har också varit med om ett krig – det behöver man inte åka till Serbien för. Vivianes krig pågick i tjugo år, inte långt härifrån, i ett vackert hus omgivet av rosor. Hennes fiende var välklädd och förvillande lik hennes make. Slagfältet var hennes kropp – en sargad kropp som misshandlades dag ut och dag in. Viviane har tagit emot sparkar och slag, hon har misshandlats med strykjärn, skor och skärp. Med kniv också, när hon försökte lämna honom. Om grannarna inte hade gripit in skulle hennes make ha dödat henne.

Sedan denna ödesdigra dag haltar Viviane lätt och hon har ett ärr på kinden, precis som Jokern. Fast hennes är som ett upp och ner-vänt leende.

Maken greps och dömdes till fem års fängelse, med villkorlig frigivning efter fyra år.

Fem år för att ha förstört en kvinnas liv, det är inte ett högt pris att

betala, tänker Solène. Var annan eller var tredje dag misshandlas en kvinna till döds av sin partner, i ett land som kallar sig civiliserat. *Hur länge ska det få fortgå?* I naturen finns ingen annan art som beter sig så. Där pågår ingen massaker av hondjur. Varifrån kommer människans behov av att förstöra och krossa? Även barnen drabbas, men det talas det aldrig eller mycket sällan om. De är indirekta offer för våld i nära relationer. Varje år mördas tiotals barn av sina fäder.

På dagarna håller Viviane tankarna borta med hjälp av sitt handarbete. Men på nätterna kommer demonerna tillbaka. Viviane drömmer att hennes make letar efter henne. Hon vaknar kallsvettig, skakar i hela kroppen och är livrädd.

För några år sedan utspelade sig ett sådant drama här i Palais de la Femme. En av de inneboende söktes upp av sin exmake. Trots att dörrarna vanligtvis är stängda för okända besökare lyckades han ta sig in, beväpnad med ett gevär. Han tog trappan upp till lägenheterna och hotade kvinnorna och personalen. Till slut hittade han exfrun, som hade gömt sig i en väninnas rum. Han lyfte geväret och sköt henne på bara ett par meters avstånd. Det blev en förstasidesnyhet i lokaltidningarna.

Tre dagar senare skördades ytterligare ett offer, någon annanstans i landet. Och så fortsätter det vecka efter vecka, månad efter månad, år efter år.

Viviane har inte talat om för någon att hon bor här. När hon gav sig av lämnade hon allt bakom sig, sitt liv, sitt hus, sina vänner. Barnen är stora nu. Hon träffar dem sällan. Hon har inte vågat tala om för dem att hon bor i ett härbärge. Hon vill inte att de ska skämmas. Då föredrar hon att dra sig undan. Hon skickar ofta kläder som hon själv har stickat till dem. Det är hennes sätt att visa att hon tänker på dem. Hennes sätt att säga: *Jag älskar er. Jag glömmer er inte.*

Hon lämnade ett vackert hus för ett rum på 12 kvadratmeter. Det spelar ingen roll för henne. Det viktiga är att hon är trygg. Mycket mer kan Viviane knappast hoppas på: hon har arbetat hela sitt liv utan att vare sig vara anställd eller få lön. Det finns en benämning för det: ”medarbetande maka”. I praktiken är det en sorts bedrägeri. Viviane har inte rätt till vare sig arbetslöshetsersättning eller pension. Det är som om hon aldrig hade arbetat. Tjugo års slit som inte är värt någonting.

Hon försökte hitta ett jobb, men vid femtiosju års ålder var det lönlöst. I stället ägnar Viviane sina dagar åt att sticka. Åren som ansvarig för

mottagningens administration har lärt henne att vara noggrann och hålla på tiderna – hon säljer sina stickade plagg på gatan mellan klockan 10 och 18 i veckorna och fram till klockan 19 på lördagar. På söndagar och helgdagar är hon ledig. Morgnarna ägnar hon åt förberedelser, precis som när hon arbetade på mottagningen. Hon är alltid korrekt och prydligt klädd. Hon har aldrig tiggt och skulle aldrig ens komma på tanken. Hon ber inte om allmosor. Hon säljer det hon stickar.

Solène ser henne ofta på gatan när hon sitter på marken, genomfrusen. *Den här försynta kvinnan hade kunnat vara min mamma*, tänker hon. Hon föreställer sig hur hennes liv hade sett ut med en annan make. Människor gör dåliga val ibland. Ingen går säker från det. Val som man får ägna resten av sitt liv åt att sona. Ingen förtjänar att ha det så.

Viviane har inte direkt lärt känna någon av de andra kvinnorna som bor i Palais de la Femme. Men hon verkar ändå uppskatta deras sällskap. Det händer att lilla Sumeya går och sätter sig bredvid henne, bakom växten i foajén. Sumeya tycker om att se stickorna dansa i händerna på Viviane. Viviane ger Sumeya små garnbollar och kläder till hennes dockor. Häromdagen gav hon henne en pytteliten kofta och mössa. Sumeya tog emot dem utan ett ord. De behöver inte prata för att förstå varandra, de behöver inga ord för att kommunicera. För tillfället håller Viviane på att sticka en tröja till henne. Sumeya har själv fått välja färg bland garnnystanen i Vivianes korg. Rött, gult och grönt för att liva upp den mörka vintern.

Så går livet sin gilla gång i Palais de la Femme, med Cynthias svordomar, Vivianes stickning och *Tanternas* tekoppar. Det flyter på i en orolig, vild, sjudande ström. Allt är så ömtåligt här. Balansen rubbas lätt. Den hänger i en skör tråd.

Solène vet aldrig vad som väntar henne när hon öppnar dörren till Palais de la Femme. Varje vecka är det något nytt. Varje skrivjour tar oväntade vändningar. Varje möte är en viktig händelse.

Kapitel 19

Paris, 1925

Hur ska vi få ihop pengarna?

Paret Peyron håller rådslag hemma i vardagsrummet. Albin vankar av och an. Blanche å sin sida tycks förvånansvärt lugn och beslutsam. Som en general gör hon upp en stridsplan för projektet att förvärva Palais de la Femme. Först och främst måste de få ihop 3,5 miljoner guldfranc för att köpa byggnaden. Det täcker dock inte renoveringskostnaderna. De kommer att behöva dubbelt så mycket för att kunna betala alla avgifter – notarien, upprustning av rummen, inköp av möbler och installationsarbeten. En sak är säker: Armén har inte resurserna som krävs, det är nätt och jämnt att de klarar den dagliga verksamheten. Det är löner till officerare, hyror, veteranernas pensioner, traktamenten, kostnader för militärskolan …

Frälsningsarmén i Frankrike har inte någon permanent fond och det internationella högkvarteret i London bistår dem inte med mycket. Kontona är nästa tömda och den ekonomiska situationen är ansträngd.

Än sen? Det har den ju alltid varit, säger Blanche. Hon påminner honom om att hon kokade nässlor till middag när de inte hade något annat att äta, och att två av de tre stolarna som de fick av Armén för att möblera sin första lägenhet var trasiga. *Vi har alltid klarat oss*, fortsätter hon. *Vi kommer att få ihop pengarna.*

Ingenting är omöjligt för en Peyron!

Med målmedvetna steg går Blanche till sovrummet, öppnar klädskåpet och tar fram Albins resväska. Den stackars kofferten har fått fara land och rike runt. Paret Peyron har allt som oftast varit på resande fot. Ett helt liv av turnerande på landsbygden och i utlandet. Ytterligare en resa gör varken till eller från!

Res till London, säger hon, *och tala med Generalen.*

Bramwell Booth, Williams äldste son, tog vid faderns död 1912 över som Frälsningsarméns högste ledare. Bramwell är en klok och förståndig man och har alltid varit positivt inställd till de planer som paret Peyron

presenterat för honom.

Albin återvänder från London med en check på 1 000 brittiska pund. Mer än så kunde Frälsningsarméns ledare inte bevilja dem. Men han har lyckats få ett lån från ett försäkringsbolag på beloppet som behövs för att kunna köpa byggnaden!

Den 9 januari 1926 skriver Albin i Frälsningsarméns namn under köpekontraktet för byggnaden på 94 rue de Charonne. Blanche är inte inblandad i affären. Kvinnor får inte vara innehavare till bankkonton, så det är Albin som får stå för transaktionen.

Nu när själva byggnaden är förvärvad måste de samla in kapitalet som behövs för renoveringen. Blanche föreslår att de ska lansera en stor insamlingskampanj och tillsätta en hederskommitté. Hon vill underrätta medier och tidningar, kontakta högt uppsatta politiker, affärsmän, domare och tjänstemän. Hon vill försöka få till ett möte med Frankrikes president Gaston Doumergue, som Albin träffade för några månader sedan när Palais du Peuple grundades, för att be honom bli högste beskyddare.

Det här är paret Peyrons största operation någonsin: de går på otaliga möten, skriver mängder av artiklar, broschyrer och flygblad. Illustrerade häften trycks upp och distribueras, manliga och kvinnliga officerare skickas ut för att knacka dörr och gå från port till port, från våningsplan till våningsplan, från städer till byar. Blanche förmanar trupperna: *Dela med er och få andra att dela med sig, tala, skriv och samla in!* Det finns ingen som är lika skicklig som hon på att entusiasmera soldaterna och mobilisera folkmassorna. *De medeltida katedralerna uppfördes av enkla arbetare från olika skrån. Lämna ett bidrag, hur litet det än må vara. Många bäckar små gör en stor å! Om ni själv inte har möjlighet att skrida till handling, hjälp då oss att göra det och skänk med frikostig hand!*

Blanche retoriska förmåga utnyttjas så mycket som möjligt. Trots sviktande hälsa och doktor Herviers upprepade varningar går Blanche på möte efter möte och håller tal efter tal för att driva igenom sina *angelägna och storartade* planer. Hon möter människor ur alla samhällsklasser. När hon kliver upp på podierna och höjer handen till hälsning blir det så tyst att man kan höra en knappnål falla. *Är Paris en hjärtlös stad?* inleder hon sitt anförande med. *Frankrike har tidigare lidit hungersnöd och lider nu en stor bostadsnöd. Människor dör, då de inte har någonstans att ta vägen*. Hon påminner om den oerhörda siffran – bara i Paris sover femtusen människor under bar himmel. Hon citerar William Booth, Arméns grundare: *Jag kan inte se en människa lida utan att ställa följande frågor:*

Vad är orsaken och vad kan jag göra för att avhjälpa lidandet? Hon väcker åhörarnas intresse för ensamstående kvinnors grymma öde. Hon vädjar till alla hustrur, mödrar och flickor som vill att deras medsystrar ska få tak över huvudet. Hon appellerar till männens samveten och deras tacksamhet till de kvinnor som satt dem till världen.

Blanches tal fängslar åhörarna. Det är inte ovanligt att hon får stående ovationer. Hon är talför, uppslagsrik och saknar aldrig argument. Hon citerar Rut: *Min dotter, jag vill söka skaffa dig ro*, och Hesekiel: *Det förlorade skall jag uppsöka, det fördrivna skall jag föra tillbaka, det sargade skall jag förbinda, och det svaga skall jag stärka*. Hon citerar Bibeln lika ofta som Victor Hugo. Inom Frälsningsarmén tillåts kvinnor predika, och denna befogenhet tar Blanche outtröttligt till vara på i och med alla sina anföranden.

Blanche är oerhört handlingskraftig. Hon är en stor tillgång för Armén. Hon håller ut en hand och ger sig inte förrän hon fått vad hon frågat efter. I sitt kontor i högkvarteret på rue de Rome skriver och dikterar hon flera hundratals brev. Först när hon drabbas av svåra hostattacker eller Albin bönfaller henne att gå hem går hon med på att vila.

Inom kort har man tillsatt en hederskommitté. Bland dess medlemmar finns konseljpresidenten, utrikesministern, finansministern, inrikesministern, arbetsministern, justitieministern, polisprefekten, direktören för socialstyrelsen, direktören för centralbanken, såväl som senatorer, ledamöter i nationalförsamlingen, borgmästare, ambassadörer, dekaner, chefredaktörer, ledamöter i Franska Akademien och Medicinakademien, bankdirektörer och andra framstående personer. Albin kommer glädjestrålande tillbaka från mötet med presidenten: Gaston Doumergue har tackat ja till att bli organisationens högste beskyddare! Dessutom kommer han att ge en donation ur egen ficka.

Albin lägger in en högre växel. Han vänder sig till de mest inflytelserika bankirerna och industrimagnaterna i landet. Bröderna Rothschild, bröderna Lazard och sönerna till bröderna Peugeot tycks inse allvaret och beviljar stora anslag.

Det börjar strömma in pengar även från insamlingskampanjen. Det finns olika nivåer beroende på hur stora donationerna är: Grundare (som skänker över 10 000 franc), Välgörare (över 5 000 franc) och Donatorer (över 1 000 franc). Även små bidrag tas tacksamt emot. Det går också bra att skänka smycken och konst, som sedan säljs till förmån för Palais de la

Femme. Människor ur alla samhällsklasser bidrar till kampanjen. På kontoret dyker det en dag upp en dansös från Moulin Rouge som vill bidra med ett halsband.

Listor över alla donatorer publiceras i Frälsningsarméns tidning. Som tack får de välja om de vill få sitt namn eller ett citat ingraverat på dörrarna till rummen i det framtida Palais de la Femme.

Journalisterna avlöser varandra för att rapportera om denna folkrörelse vars omfång saknar motstycke. Det skrivs artiklar i *Le Temps, L'Œuvre, Le Matin, Les Dernières Nouvelles de Strasbourg, Le Siècle, Le Progrès civique* och *L'Alsace française*. Frälsningsarméns illustrerade häften trycks i stora upplagor.

Hederskommittén fördubblar sammankomsterna, som hålls på olika tjusiga adresser runt om i Paris. Den 17 februari 1926 sammanträder de i Hôtel Continentals praktfulla salonger. Den 28 mars i inrikesministerns ämbetsrum på place Beauvau. Blanche tar till orda med samma energi och ännu mer glöd för varje gång. Inför flera hundratals församlade för hon den värnlösa kvinnans talan. Hon förklarar hur avgörande det skulle vara för dessa kvinnor att få tillgång till ett av de 743 rummen i Palais de la Femme.

743 rum innebär 743 liv som räddas.

Jag vill att var och en här frågar sig följande, skanderar hon, *kan vi acceptera att andra lever under förhållanden som vi själva inte skulle godta? Kommer vi att bara stå och se på medan en ensam moder tvingas att sälja sin kropp för att kunna sörja för sitt barn? Eller kommer vi att sträcka ut en hand?*

Albin känner sig stolt och rörd när han lyssnar på hennes anföranden. Blanche är besjälad, stark och ömsint, och emellanåt skarp som en kniv. Hon är otroligt vältalig. I ett annat liv skulle hon ha kunnat vara advokat, tänker han när han hör henne tala. Hon är som klippt och skuren för det.

Hon räds inte att ständigt sikta högre. *Hon vill ha både månen och stjärnorna!* sägs det om henne inom Armén. Blanche, som oförtröttligt brukade vandra omkring i slumkvarteren, välkomnas nu i de mest prominenta sammanhang. Det gör henne inte det minsta högfärdig. Hon är helt ointresserad av pompa och ståt. Det enda hon bryr sig om är kvinnorna hon pläderar för.

Den allmänna opinionen håller på att vända. Den 24 april samlas 2 500 åhörare i den stora hörsalen på Sorbonne för att höra arbets- och folkhälsoministern tala. Under högtidliga former lovordar han *i nationens*

namn dessa föregångare, vars arbete alltför länge förbisetts och missaktats. De är en förebild för vårt framtida samhälle, ett samhälle som de med fredliga vapen kämpar för att förverkliga. Ministerns ord utgör en vändpunkt i Frälsningsarméns historia. De är mer än ett gottgörande, de är en återupprättelse, ett officiellt erkännande av Arméns verksamhet. *I stället för fattigdomens International nalkas nu hjärtats International. Av frukten känner man trädet. Och denna frukt är utmärkt. De som frambringat den kan inte vara dåliga människor. De förtjänar mer än bara vår uppmärksamhet, de förtjänar vårt fulla stöd*, avslutar han sitt tal. Blanche har fortfarande starka minnen av gliringarna och förolämpningarna som haglade över frälsningssoldaterna i början. Efter att ha mötts med tegelstenar, ruttna ägg och råttkadaver hyllas de nu och framhålls som goda förebilder. Men Blanche låter inte detta erkännande stiga henne åt huvudet, utan ser det som en påminnelse om hur nödvändig och angelägen deras kamp är.

Antalet donatorer ökar. Snart har de samlat in sin första miljon. Blanche gläds åt det, men håller huvudet kallt. Det saknas fortfarande stora summor.

Palais de la Femmes saga har bara börjat.

Kapitel 20

Paris, idag

Vissa förfrågningar förvånar henne, det måste hon medge.

En torsdagseftermiddag när Solène slår sig ner vid sitt vanliga bord i den stora foajén kommer det fram en kvinna som hon inte talat med förut. Solène känner igen henne från zumbaklassen. Iris är gracil, har långa ögonfransar och vackra drag. Hon säger med dämpad röst att hon har en lite udda fråga. Hon vill inte gärna ta upp den här och ber Solène följa med till hennes rum på femte våningen. Där kan de prata ostört. Solène blir helt ställd. Hon har aldrig vågat sig upp till de privata våningarna i Palais de la Femme. Att följa med till någons rum är att passera en gräns, att komma alltför nära inpå. Tanken gör henne illa till mods. Hon förklarar för Iris att hon inte kan följa med, att skrivjouren alltid hålls på samma plats. Men hon lovar att ingenting av det Iris berättar kommer att föras vidare.

Iris ser besviken ut. Hon svarar med mjuk röst att hon förstår och går sedan därifrån med sorgsen min. Solène reser sig och hinner ifatt henne. Det var inte meningen att skrämma bort henne. Och det är ju ändå inte särskilt många här idag … Hon säger att hon kan göra ett undantag och följa med till Iris rum, men att hon inte kan stanna så länge. Hon vill inte att andra ska börja fråga efter samma sak. Kvinnorna i Palais de la Femme är vana vid att hon brukar sitta i foajén, och hon vill inte att de ska tro att hon inte dykt upp idag, eller att hon gått hem tidigt.

Iris styr stegen mot trappan – hon brukar inte ta hissen, säger hon, eftersom hon har klaustrofobi. Och det skadar ju inte med lite motion, tillägger hon. Att ta trapporna fem våningar upp är inte lika jobbigt som en zumbaklass, men några kalorier förbränner man. Det finns ingen anledning att sluta ta hand om sig själv bara för att man bor på ett härbärge.

De kommer upp till en oändligt lång korridor som betjänar alla rum på femte våningen. Solène betraktar skyltarna som sitter på dörrarna, där det står ett namn eller ett citat. Hon stannar till framför en av dem, på vilken det står graverat: *Man är aldrig så lycklig som man tror, men heller aldrig så*

olycklig. Det är ett citat av François de La Rochefoucauld. Vilket märkligt val för en sådan här plats, tänker Solène.

Iris tar fram nyckeln och öppnar dörren som leder till ett litet och omsorgsfullt inrett rum. Solène betraktar enkelsängen, fönstret som vetter mot innergården och den minimala kokvrån. Det finns toalett och dusch också, säger Iris. Ett helt liv som ryms på bara några få kvadratmeter. Att det är så litet gör henne ingenting. Hon parafraserar Virginia Woolf: *Det är första gången jag har ett eget rum*. Solène hajar till över den litterära referensen. Iris lägger märke till det och ler roat. *Att man bor i Palais de la Femme behöver inte innebära att man är okultiverad.*

Touché!

Hon erbjuder Solène stolen, den enda i rummet, och sätter sig själv på sängen. Iris är tyst en stund. Sedan säger hon att hon skulle behöva få råd angående ett väldigt personligt brev. Närmare bestämt en kärleksförklaring till någon som arbetar här i Palais de la Femme.

Solène säger ingenting. Hon är nyfiken, men visar det inte. Hon låter Iris fortsätta.

Innan hon går in på detaljerna skulle hon vilja berätta sin historia. Iris är inte det namn hon fick när hon föddes. I ett annat liv hette hon Luis. Två bokstäver bara, en pytteliten förändring i personbeviset. Men en väldigt stor förändring för henne. Och en skam för hennes föräldrar. Luis pappa är från Mexiko och hans mamma är från Filippinerna – *Jag är en märklig blandning*, säger hon skämtsamt. Luis är ett missförstått barn som blir en plågad tonåring. Han förskjuts av familjen eftersom han är annorlunda, men bestämmer sig ändå för att genomföra identitetsbytet. Vägen kantas av tillfälliga bostäder, hemlöshet, underbetalda ströjobb och självmordsförsök, vilket ärren på hennes handleder vittnar om. Iris har blivit misshandlad och tvingats prostituera sig. Hon har sjunkit så djupt ner i förtvivlans brunn det bara går. Och när man nått botten, säger hon, finns det bara en väg att gå – uppåt.

Ett möte med en socialassistent förändrade allt.

Trettio år fyllda har Iris äntligen hittat sig själv. Här kan hon bygga upp något nytt. Hon börjar så smått våga tänka på framtiden. Kanske kan livet innehålla mer än bara lidande och förnekande?

Men hon har fortfarande svårt att bli accepterad. Det finns de som tycker att hon inte hör hemma här i Palais de la Femme. Hon berättar om föraktet hon får utstå. Man skulle kunna tro att prövningarna som kvinnorna här varit med om skulle göra dem öppnare och mer toleranta. Men det så är det inte. Det finns rasister – Iris tvekar inte att säga det. De

är arga på flyktingarna som tas emot på samma villkor som dem, eftersom de tycker att de har större rätt till hjälp. Tyvärr hör man det sägas även här. I Palais de la Femme vet man vad alla röstar på.

Iris hjärtas utvalde är ingen mindre än Fabio, den unge zumbaläraren. När Iris fick syn på honom första gången svimmade hon nästan. Hon vet inte vad det är med honom som får henne på fall. Kanske är det hans sydamerikanska rötter eller hans oefterhärmliga sätt att röra på höfterna. Eller energin i hans rörelser och hans brasilianska brytning … Hon får gåshud när hon ser honom dansa. *Han är en ängel med en djävuls kropp*, säger hon och skrattar. Iris är inte sportig av sig och har aldrig varit det. Hon skrev upp sig på zumbaklassen bara för att få träffa honom. Hon har inte missat ett enda pass. Hela veckan är en enda lång väntan. Hon tänker på honom dag och natt.

Hon har varit hemligt förälskad i Fabio i nästan ett helt år nu. Det finns ingen här, förutom Salma, som hon kan anförtro sig åt. Salma berättade nyligen att Fabio är singel. Hon vet allt som pågår i Palais de la Femme, alla berättar sina hemligheter för henne. Iris har bestämt sig för att avslöja sina känslor för Fabio. Hon vet att det är en känslig situation. Hon vill inte skrämma honom. Hon är medveten om att det *som gör henne annorlunda*, som hon så diskret kallar det, kan vara ett hinder, men det kvittar. *Om man verkligen älskar någon är man beredd att ta risker för den*. Orden är inte hennes, det är Dalai lama som har sagt det. Hon har skrivit ner det i en anteckningsbok.

Iris är inte särskilt utåtriktad av sig. Hon vågar inte gå fram till Fabio och fråga om han vill gå ut och ta ett glas eller äta middag med henne. I stället har hon skrivit en dikt. Hon skulle vilja att Solène läser den och säger vad hon tycker. Och rättar felen. Hon har aldrig varit särskilt bra på att stava, speciellt inte på franska. Det är inte hennes modersmål, men hon föredrar det. Och hon vill gärna behandla det med respekt.

Hon vet att det kanske är lite gammalmodigt att skriva dikter. I en tid av sociala nätverk och mobiler så skickar de flesta sms, för att inte tala om *sexting*. Internet och dejtingappar har gjort det lättare att träffa nya människor. Men Iris är en romantiker och man kan inte ändra på den man är …

Så fort hon sagt det börjar hon skratta. Solène uppskattar att hon kan bjuda på sig själv. Iris har humor. Hon är känslig och kultiverad. Hade omständigheterna varit annorlunda skulle de ha kunnat bli vänner.

Iris häller upp var sitt glas juice och berättar att i Mexiko, där hennes pappa kommer från, är det många som arbetar som skrivhjälp. Konkurrensen är hård på Plaza Santo Domingo. För att få en plats där måste man klara prov i stavning och grammatik. Varje skribent har sin specialitet. Hennes farbror brukade sitta där förr i tiden och hjälpa till med att skriva personliga brev. En dag när han för ovanlighetens skull inte var på plats började konkurrenterna sprida rykten om att han hade avlidit, för att kunna lägga vantarna på hans kunder. När han dök upp mot slutet av dagen fick en gammal kvinna syn på honom och började skrika, övertygad om att hon hade sett ett spöke. Han älskade att berätta den historien. Han kunde många historier, men den var hans favorit.

Iris hejdar sig. Hon skulle kunna sitta och prata i flera timmar, men hon vet att Solène inte har hur mycket tid som helst. Hon drar ut en låda i det lilla skrivbordet och tar fram dikten. Hon tvekar. Det känns lite läskigt, erkänner hon. Solène vet att det krävs mod för att våga visa upp något man skrivit. Hon tänker på skrivböckerna som hon anförtrodde åt sin fransklärare på gymnasiet. Det tog flera månader innan hon vågade göra det. Att veckla ut ett papper kan vara en uppvisning i mod, tänker hon när Iris börjar läsa upp sin dikt.

Solène lyssnar uppmärksamt. Hon blir berörd av Iris ord. De är tafatta, naiva, illa formulerade, bångstyriga och slarviga, men också innerliga. Rimmen haltar och rytmen är knackig, men dikten är inte dålig. Solène blir förvånad över alla känslor den väcker hos henne. Själv har hon aldrig fått en sådan kärleksförklaring. Ingen har någonsin skrivit en dikt eller på annat sätt tillkännagivit sina känslor för henne.

Hon önskar att hon själv hade vågat göra det. När Jérémy övergav henne gjorde även orden det. Med några rim och lite mod hade kanske saker och ting sett annorlunda ut … Lite poesi hade kanske kunnat förändra allt.

Iris har en märklig syntax, ett begränsat ordförråd och en bristfällig språkkänsla, men hon har en stark glöd. När Solène lyssnar på hennes verser får hon gåshud. Det är som om de riktade sig till henne. Hon kommer att tänka på när Christian anförtror sig åt Cyrano och berättar om sina starka känslor för Roxane. Det sägs att den verklige Cyrano de Bergerac ligger begravd här, någonstans under Palais de la Femmes bibliotek, och inte i Sannois, som det står i biografierna över honom. Han sägs ha sökt skydd i klostret som fanns här förr, hos sin religiösa syster, och ha dött i armarna på henne. Kanske irrar hans ande fortfarande runt i korridorerna.

Kanske har den sökt sig in bland Iris ord, mellan raderna i hennes poesi.

Solène upprepar Bintas: *Det är bra*. Hon säger att Iris inte behöver oroa sig. Dikten är perfekt, ingenting behöver ändras. Solène rättar bara några stavfel, justerar ett par formuleringar och sedan är det klart. Nu kvarstår bara att överlämna den till Fabio. Iris har bestämt sig för att göra det på nästa zumbaklass.

I trappan på väg tillbaka till foajén försöker Solène föreställa sig Fabios reaktion. Hon hoppas att han kommer att uppskatta dikten lika mycket som hon gjorde. Hon önskar att Iris ord kommer att bli början på deras kärlekshistoria. Tanken gör henne rörd. Det känns som att det är hon som ligger bakom det hela, eller att hon åtminstone har ett finger med i spelet. Man skulle kunna säga att hon är Palais de la Femmes egen Cyrano.

Iris ord väckte en längtan efter kärlek hos Solène. Ingenting går upp mot poesi när det gäller att göra livet lite ljuvare. Som tonåring läste Solène mycket poesi och lånade ofta diktsamlingar på biblioteket. Ordens musik förtrollade henne och tog henne med på hemliga resor som hon njöt av på egen hand, dolda njutningar. Sedan kom vuxenlivet och sopade bort alla dikter, anaforer och allegorier. Men kanske är det inte för sent, tänker hon, vare sig för kärlek eller för poesi.

Inte för sent för mig.

Solène återvänder till livet i den stökiga foajén, rosig om kinderna och varm i hjärtat. Och en aning gladare och mer hoppfull.

Kapitel 21

I morse tog Solène Jérémys kashmirtröja som låg och skräpade i garderoben och lade den i en påse. Det är hög tid att dra ett streck över det som varit. Hon kommer aldrig att kunna blicka framåt om hon fortsätter älta det som varit. Hon tänker ge tröjan till socialassistenten Stéphanie, som håller på att starta upp en second hand-butik i källaren på Palais de la Femme.

Solène betraktar kläderna i garderoben. Hon kan inte längre föreställa sig själv i plaggen hon bar på advokatbyrån. Hon har blivit någon annan nu. Plötsligt får hon lust att rensa ut. Kvinnorna i Palais de la Femme saknar allt och har inte råd att förnya sina garderober. De skulle säkert bli glada över att hitta en blus, kavaj eller dräkt som passar sig för en intervju. Solènes kläder är i gott skick. Hon har tagit väl hand om dem och vissa är nästan som nya.

Det kommer att göra henne gott att skänka bort allting. Hon kommer att känna sig lättad. Hej då det som varit. Hej då Jérémy.

Hon tänker göra sig av med sina böcker också. Dem ska hon skänka till biblioteket i Palais de la Femme. De kommer att komma till större användning där än om de ligger nedpackade i kartonger i förrådet. Solène gör en expedition ner till källaren och slungas bakåt i tiden. Här är de, böckerna hon älskade i tonåren. De har fått följa med i varje flytt. När Solène flyttade in i lägenheten där hon bor nu hade hon inte tid att packa upp dem. Nu när hon plockar fram dem är de dammiga, men i gott skick. *Resan ut, Mrs Dalloway* – Virginia Woolf var hennes favoritförfattare. Hon hittar också *Ett eget rum*. Solène bläddrar i den och läser några sidor här och var. Första gången hon läste Woolfs essä var hon sjutton år. Den satte djupa spår i henne. I den står det att för att en kvinna ska kunna skriva behöver hon en plats och pengar. Och tid.

Plötsligt går det upp för Solène att hon har alla de tre sakerna.

Så varför skriver hon inte?

Iris som fått utstå så mycket i sitt liv; Iris som bor i ett trångt rum i Palais de la Femme; Iris som förlorat allt och ändå lyckas hitta kraften att skriva. Allt elände hon varit med om har inte hindrat poesin från att välla

fram. Hon tog trapporna ner till entrén och fortsatte vidare till pappershandeln, köpte en anteckningsbok och började sedan skriva. Hon berättade för Solène att hon också börjat skriva på ett första utkast till en roman om sitt liv. Men det är för tidigt att visa upp något.

Solène tänker på dikterna hon själv brukade skriva. Hon slutade med det under de stressiga åren på advokatbyrån. Hennes gamla skrivböcker ligger säkert kvar längst in i en garderob i hennes gamla flickrum hos föräldrarna. Där har de slumrat i över tjugo år. När hon var ung lovade hon sig själv att en dag skriva en roman. Har hon vad som krävs för att klara det? Tanken skrämmer henne lika mycket som den lockar. Hon är rädd för att läsa sina gamla texter igen och upptäcka att de är intetsägande. Vad skulle kunna vara mer smärtsamt än att efter så många år inse att man saknar talang? Genom att bli advokat kunde Solène leva kvar i drömmen och hålla hoppet levande. Det tillät henne att utforska möjliga vägar. Att möta verkligheten är riskabelt. Då måste man leva upp till sina egna höga förväntningar.

Solène skäms plötsligt över hur feg hon är. Iris låter sig inte avskräckas, trots att hon inte har i närheten av lika lång utbildning som Solène och inte ens behärskar grunderna i franska. Hon tvekar varken inför Fabios eller Solènes blick. Hon är mycket modigare än Solène, som får stora skälvan bara av att tänka på en gammal bortglömd dröm.

Hon har inte längre något val. Hon har kommit för långt för att vända om. Utan att veta om det har kvinnorna i Palais de la Femme trängt in henne i ett hörn. Binta, Iris och de andra har fått henne att återvända till orden. Och nu när hon har hittat tillbaka till dem kan hon inte överge dem ännu en gång. Nu måste hon fortsätta på vägen hon slog in på för över tjugo år sedan. Kanske är det själva syftet med terapin: att hitta tillbaka till platsen där hon gick vilse i livet och börja om därifrån. Det kräver mod. Och nu har Solène modet som krävs.

Hon ringer genast till sina föräldrar och talar om att hon kommer över på lunch på söndag.

Solène har inte hälsat på sina föräldrar på länge. Systern är också där, tillsammans med sina barn och sin make. Alla gläds åt att Solène mår bättre. Hon är avslappnad och skrattar. Hon berättar att hon håller på att trappa ner medicinerna. När hennes pappa frågar om hon tänker börja arbeta på byrån snart svarar hon svävande att hon har några andra projekt på gång. Samtalet börjar i stället kretsa kring det yngsta barnets bedrifter. Då passar Solène på att smita iväg till sitt gamla rum. Där, under högarna av omoderna kläder, gamla kalendrar som hon sparat utan

att veta varför, vinylskivor, videofilmer som hon lånat men aldrig lämnat tillbaka, skokartonger fulla av brev och biobiljetter – åh, denna ovana att aldrig någonsin slänga något, som om man med hjälp av alla meningslösa souvenirer skulle kunna hålla fast vid sin förlorade ungdom – hittar hon de gamla poesiskrivböckerna, väl gömda längst in i garderoben. Hon väntar med att dyka ner i dem tills hon är tillbaka i Paris.

Hon ägnar hela natten åt att läsa och lägger ifrån sig dem först i gryningen.

I ärlighetens namn finns det stycken som är otroligt naiva. Vissa formuleringar är klumpiga, överdrivna och det finns hela meningar som borde strykas. Men på det stora hela är det inte ointressant. Det finns något där som är värt att tränga djupare in i, en antydan till en egen röst – om hon inte misstar sig. Hon vill inte förivra sig. Man kan aldrig riktigt lita på orden. Hon blir rörd av att se sig själv mellan raderna. Där är hon, ung och oförstörd, livet har bara börjat.

Plötsligt känner hon en längtan. En längtan att skriva en roman, precis som hon lovade sig själv att göra. En längtan att våga tro att hon har hela livet framför sig. Att det enda som behövs för att återuppfinna sig själv är en penna och lite poesi.

Precis som Iris går hon ner till pappershandeln och köper en ny anteckningsbok för att kunna sätta igång. Orden har fått vänta länge nog.

Nu är det dags att skriva.

Kapitel 22

Solène ser den klart och tydligt! Den osynliga, men högst påtagliga gränsen. På andra sidan finns en skyddszon, ett *no man's land* som ingen beträder. Det är som om ett stängsel spärrade av en del av trottoaren.

Solène betraktar flanörerna som passerar bageriet och deras ansträngningar för att gå ur vägen för den unga hemlösa kvinnan. De flesta ger henne inte så mycket som en blick. De bara undviker henne, som om hon var ett föremål som stod i vägen för dem. Några få stannar och ger henne lite pengar. Ännu färre ler eller byter några ord med henne.

Det händer allt oftare att Solène stannar till för att lägga några mynt i den unga kvinnans pappmugg, men hon har ännu inte vågat inleda ett samtal. Ibland ger hon henne en croissant eller en bit bröd. Deras kommunikation är begränsad till några få fraser: hej, hej då, tack – hon är alltid väldigt artig. Solène vet inte riktigt vad det är som håller henne tillbaka. I Palais de la Femme har hon inga problem med att gå fram till de nyinflyttade och börja prata med dem. Hon är inte längre lika rädd för fattigdom. Hon har vant sig vid den. ”Utanförskap” är inte längre ett abstrakt ord, det har förkroppsligats genom Binta, Viviane och Cvetana. Det skrämmer henne inte längre.

Ute på gatan är det annorlunda. Det Solène vågar göra innanför Palais de la Femmes betryggande väggar, vågar hon inte göra här, utanför bageriet. Att gå fram till den hemlösa kvinnan skulle vara detsamma som att sträcka ut en hand. Att inleda ett samtal innebär att man ser den andra människan. Och när man ser en annan människa kan man inte längre undvika och ignorera henne.

Hon skäms över att inte våga ta steget. Hon önskar att hon hade en ursäkt, som förr när hon arbetade på byrån och alltid hade bråttom. Det har hon inte längre. Det som håller henne tillbaka är något annat, en känsla som hon inte riktigt kan sätta ord på, en rädsla för att ta på sig ett ansvar. Hennes åtagande slutar när hon lämnar Palais de la Femme. Det räcker mer än väl så, tänker hon i ett försök att rättfärdiga sig själv. Förr gjorde hon som så många andra och tittade bort när hon mötte en tiggare. Det har till och med hänt att hon har korsat gatan för att slippa se dem i

ögonen. Då tänkte hon att det var ett sätt att försöka skydda sig själv. Men nu kan hon inte tänka så längre.

Senare på kvällen ligger Solène i sin säng och undrar var den unga hemlösa kvinnan sover. På ett härbärge? En parkeringsplats? Eller i ett obebott hus? Från det att bageriet öppnar tills det stänger står hon på knä på gatan utanför. På knä som en botgörare. Som en dömd.

En kvinna som står på knä på gatan och tigger, det är en syn som folk borde uppröras av. Men det är nästan ingen som bryr sig. Bilden hemsöker Solène, hon kan inte bli kvitt den. Förgäves försöker hon tänka på annat. Det händer att den håller henne vaken om nätterna.

Hon vet exakt när det började.

Det var en lugn eftermiddag i Palais de la Femme. Solène var tidig till skrivjouren. Foajén var nästan tom, så när som på damen med shoppingkassarna som satt och sov i ett hörn. Hon slog upp ena ögat när Solène kom.

När hon såg att Solène var ensam gick hon fram till henne och frågade om hon fick slå sig ner. Solène svarade att det gick bra. Hon insåg snart att kvinnan inte ville ha hjälp att skriva brev eller rådfråga henne om något. Hon ville bara ha någon att prata med. Solène tänkte först avbryta henne och förklara att det inte var därför hon var där. Sedan kom hon att tänka på sjuksköterskorna och vårdbiträdena som hon träffade när hon var inlagd. Det som fick henne att stå ut var inte sömntabletterna och pillren de kom med, utan deras uppmärksamhet och omsorg. Man ska inte underskatta de små gesterna. Ett leende kan vara ett botemedel mot ensamhet och uppgivenhet. Därför lät Solène damen med shoppingkassarna fortsätta den där dagen. I stället för att låna ut sin penna lånade hon ut sitt öra.

I Palais de la Femme kallar alla henne La Renée, eftersom det är vad hennes vänner på gatan kallade henne. Hon var hemlös i femton år. Femton år utan tak över huvudet. Femton år utan en säng att sova i. La Renée har vant sig vid det och därför kan hon inte sova i sitt rum. Hon känner sig instängd där. Hon föredrar att sova i de gemensamma utrymmena, omgiven av sina shoppingkassar. Hon kan inte förmå sig att lägga sina saker i garderoben. Det känns som att någon kommer att stjäla dem. Hon måste jämt och ständigt ha dem nära till hands, som om hela hennes liv fanns i de där kassarna hon kånkar runt på dag som natt. Hon är en snigelkvinna som bär sitt hus på ryggen.

Allra bäst trivs hon i tvättstugan. Hon sover ofta intill maskinerna som

doftar gott av tvättmedel och sköljmedel. Personalen i Palais de la Femme ser mellan fingrarna och ibland låter de henne till och med tillbringa hela natten där. Då sover La Renée gott, vaggad till sömns av tvättmaskinernas surr och den rena och friska doften. Den varma och fuktiga luften från torkskåpen gör att temperaturen är behaglig året om. Vissa av kvinnorna i Palais de la Femme tyckte inte om att hon alltid var där och knuffade hårdhänt undan henne när de skulle hämta sin tvätt. Men La Renée var smart – det måste man vara om man ska klara sig på gatan i femton år. I utbyte mot att de lämnade henne ifred erbjöd hon sig att övervaka deras tvätt, vilket satte stopp för problemet man haft med stölder i tvättstugan. Inom ett par veckor blev La Renée officiellt utnämnd till tvättstugevakt. Det är en titel som hon trivs med. Om någon är krasslig händer det att hon gör dem en tjänst och går upp med tvätten när den är klar.

La Renée var tvungen att lära sig hur en tvättmaskin fungerar. Hon hade glömt bort det och allt annat man kan om man har ett hem. När man bor på gatan tvättar man inte sina kläder. Det kostar några euro att använda en tvättomat, så det är det enklare att köpa nya kläder i en second hand-affär och slänga de gamla.

Att ha bott på gatan i femton år är som att ha legat i koma i femton år, säger hon. När man kommer ut på andra sidan måste man återanpassa sig och lära sig hur man ska bete sig i det vanliga livet. Laga mat, sova i en säng, tvätta, byta lakan – det är mycket som är svårt för en före detta hemlös. Alla tusen småsaker som hör till livet hade La Renée glömt bort, lämnat kvar ute på gatan. Salma och de andra anställda på Palais de la Femme hjälper henne med den långa återinlärningen, ungefär som när någon varit med om en bilolycka eller en brand.

La Renée berättar att hon har levt tre olika liv. Först det hon levde innan allt gick åt skogen. Det pratar hon aldrig om. Sedan livet på gatan, som slukade henne och raderade ut hennes första liv. Det hon minns av den här fruktansvärda tiden är fattigdomen, kylan, omvärldens likgiltighet, våldet. På gatan tar de allt, säger hon, ens pengar, ens id-kort, ens telefon, ens underkläder. Hon har till och med blivit bestulen på sin tandprotes. Hon har blivit våldtagen också. 54 gånger. La Renée har räknat.

54 våldtäkter. 54 gånger som hennes trasiga, trötta kropp har skändats. Man tror inte att det är sant, men läkarundersökningarna bekräftade det. I media rapporteras det aldrig om det. Ingen vill höra om en hemlös kvinna som blivit våldtagen. Det är inte ett lämpligt inslag i åtta-nyheterna, då fransmännen sitter bänkade framför tv:n. Folk vill inte påminnas om vad som pågår ute på gatorna när de äter middag eller ska gå och lägga sig.

De vill inte veta.

Att sova, att drömma. Det är en lyx som hemlösa kvinnor inte kan unna sig. På gatan är de villebråd och lever i ständig skräck. La Renée minns en gång när hon hade sökt skydd på en parkeringsplats och väcktes mitt i natten av sparkar. Hon kan fortfarande höra de fulla hemlösa männens rosslande andetag när de en efter en förgriper sig på henne. Vad de tvingade henne att göra vill hon helst inte prata om. Det är ett hemskt minne bland många andra hemska minnen som hon försöker glömma.

Om du somnar är du dödens. Det är La Renées sammanfattning av hur det är att bo på gatan. Man gör vad som helst för att inte somna. Man vandrar omkring, hoppar på en buss och åker först till ena slutstationen, sedan till den andra. Hon har gått oändligt långt. Paris–New York till fots. Vissa kvällar hade hon så ont i benen att hon trodde att de skulle gå av. Men att stanna var inte aktuellt. Det är en spiral utan slut. En resa utan mål. En avfärd utan ankomst.

För att undvika att bli överfallen klippte La Renée av sig håret och försökte dölja alla tecken på kvinnlighet. På gatan måste en kvinna gömma sig för att överleva, säger hon. Det är en ond cirkel: genom att göra sig osynliga suddar kvinnorna ut sig själva och försvinner från samhället. De blir oberörbara, spöken som lever i mänsklighetens utkanter.

La Renées helvete varade i femton år. *Ungefär femton år*, rättar hon sig. När man aldrig får sova förlorar man tidsuppfattningen. På gatan tänjs tiden ut, som när man blåser för mycket luft i en ballong. Man slutar räkna dagarna, månaderna, åren. De enda riktmärken man har är årstiderna. Allra värst är det nere i metron. Den ska man hålla sig borta från. De som söker skydd där nere kommer aldrig tillbaka. Visst, det är varmt, men man sjunker ännu snabbare. I tunnlarna nere i metron går det inte ens att skilja dag från natt. Man blir galen. Man försvinner. Hon har förlorat flera vänner som har fallit för underjordens lockelse och sedan aldrig lyckats ta sig därifrån.

Man måste stanna utomhus, kosta vad det kosta vill. Man måste hålla ut. Inte ge efter. *Alkohol och droger, det är lika illa*, säger La Renée. Hon har alltid aktat sig noga för sånt. Ett glas rött då och då för att stå ut med kölden, men inte mer än så. Alkoholen är lika farlig som metron. En bottenlös brunn som det är lätt att falla ner i. Man måste vara ståndaktig som sjutton för att stå emot, det kan hon intyga. Trots våldet, hungern, kylan och överfallen har La Renée aldrig hemfallit åt det. Hon är rena rama naturkraften, säger hon. Hon berättar att hon kommer norrifrån, där

man är gjord av segt virke. På något sätt har hon lyckats hitta styrkan att hålla ut och orka fortsätta.

Efter ett sista överfall som var grövre än dem hon utsatts för tidigare vaknade hon upp på sjukhus, illa medfaren. Det var där hon träffade sin Ängel. Det är så hon kallar den unga socialassistenten som engagerade sig mer än vad någon någonsin gjort. Ängeln blev förfärad över hennes tillstånd och lovade att hjälpa henne bort från gatan. Det var lättare sagt än gjort. La Renée tog inte emot hjälp utan vidare. Hon hade fått nog av svikna löften. Livet på gatan gör en hård och misstänksam, som ett övergivet och misshandlat djur. Men Ängeln lade sin arm om La Renée, stödde henne, ledde henne, bar henne. La Renée kommer aldrig att glömma det. Ängeln hjälpte henne ordna nytt id-kort – La Renée hade inte haft något på flera år – så att hon kunde få det socialbidrag hon hade rätt till. De fick vänta flera månader, fylla i formulär, gå på möten. Det låter kanske inte så komplicerat, men för en hemlös kan sådant vara väldigt svårt. När man har förlorat tidsuppfattningen och inte har någon som väcker en när man däckar efter att ha hållit sig vaken hela natten är det nästan omöjligt att komma i tid till ett möte.

Men La Renée klarade det. Tack vare Ängeln övervann hon alla svårigheter. Det har varit en lång och mödosam väg. Ibland har hon velat ge upp. De har rykt ihop. Men till slut lyckades de. Efter att ha kämpat i flera månader fick hon en plats på ett härbärge. De firade med La Renées favoriträtt – en tallrik köttbullar.

Hennes tredje liv började här, i Palais de la Femme. I början var La Renée så trött att hon knappt orkade hålla sig upprätt, det kan Salma intyga. Hon somnade i en av fåtöljerna i receptionen innan hon ens hunnit få sina nycklar. Hon var helt utmattad och slumrade till överallt, ibland mitt i en mening, mitt i ett samtal. Hon kunde sova hela dagar i sträck i foajén, i tvättstugan, eller på golvet nedanför den nya sängen som hon fortfarande inte lyckats vänja sig vid.

Än är kampen inte över. Hon har fortfarande en lång väg kvar, men La Renée är här och hon är vid liv. Hon har tak över huvudet. Ingen väcker henne med sparkar för att våldta henne. I Palais de la femme försöker hon återfinna värdigheten som hon lämnade efter sig på en bänk för länge sedan. Det finns inget som är lika svårt att få tillbaka som förlorad självkänsla.

Under tiden håller hon huvudet högt. Huvudet högt. Alltid. Det är La

Renées motto.

Kapitel 23

Paris, 1926

Det är makalöst hur mycket pengar paret Peyron lyckas samla ihop: de har verkligen talang för det!

Inom Frälsningsarmén lovordar man kommendörernas iver och flit. Våren 1926 är insamlingskampanjen i sitt mest intensiva skede. Den 6 maj har man samlat in ytterligare en miljon franc.

Renoveringarna har precis inletts. Blanche insisterar på att själv övervaka att arbetet fortskrider enligt plan. Hon tycker om att besöka bygget och föreställa sig in i minsta detalj hur byggnaden kommer att se ut när den är färdig.

Vart och ett av de nio kvadratmeter stora rummen kommer att utrustas med ett porslinshandfat med rinnande varmt och kallt vatten. Väggarna ska målas och golven bonas. Alla rum kommer att få en säng, ett klädskåp med hyllor och lådor, samt ett litet bord och en stol. Byggnaden kommer också att få två sovsalar med vardera tjugofem platser. Varje våningsplan kommer att ha en egen färg; rummen kommer att målas antingen blå, gröna, beige eller grå. Varje dörr kommer att få en skylt och för att det ska bli lättare att hitta kommer korridorerna att döpas efter gatorna i kvarteret.

I de gemensamma utrymmena kommer det att finnas en tvättstuga, en matsal där man kommer att kunna servera hundratals måltider, ett uppehållsrum, ett bibliotek som man kommer att gå in för att fylla med böcker, en gymnastiksal, sysalar, sammanträdesrum och ett besöksrum. Slutligen kommer takterrasserna att göras om till rekreationsytor och man kommer också att ha en lekplats. Kvinnorna som arbetar ska få hjälp med barnpassning.

Blanche kan se det framför sig: Palais de la Femme kommer att bli en fristad för alla trasiga kvinnor som övergetts av samhället. En borg där de kommer att få en egen bostad, ett varmt och välventilerat rum med tillhörande möbler. Ett rofyllt kloster.

Palais de la Femme ska vara en plats där kvinnan plåstras om och kommer på fötter igen.

Blanche börjar dock vackla i sin entusiasm. I kontoret på högkvarteret anförtror hon sig åt Albin. Insamlingarna har visserligen gått bra, men det är inte tillräckligt. Kostnaderna för arbetena är skyhöga. Framför allt är det renoveringen som visat sig bli mycket kostsam. De måste riva mellanväggar och bygga upp nya, göra om takterrassen och lägga nya golv, transportera upp handfaten till alla våningsplan, inreda köken, reparera centralvärmen och belysningen, måla om flera tusentals kvadratmeter vägg och tak. De behöver ytterligare en och en halv miljon för att kunna betala alla kostnader. Och sedan är det lånen som ska betalas av …

För första gången börjar Blanche tvivla. Har hon tagit på sig för mycket? Har hon haft för högtflygande planer? Har hon i sin önskan att hjälpa de fattigaste gett efter för högmod och fåfänga? Hon trodde sig kunna övervinna alla svårigheter och övertyga hela världen om hur berättigat hennes projekt är. Kommer det att lyckas? Eller riskerar Palais de la Femme att bli ett bottenlöst hål som slukar Arméns resurser?

Blanche förlorar fotfästet. Hon har rest till Alsace för att hålla en rad möten. Efter ett anförande svimmar hon och blir liggande i flera timmar utan att kunna resa sig. När hon återvänder till Paris är hon utmattad och svagare än någonsin.

Albin är orolig. Så här har han aldrig sett henne. Blanche som vanligtvis är stolt och triumferande orkar inte längre stå emot trötthet en. Hennes hälsa försämras och hostan gör att hon inte kan sova om nätterna. Hon har problem med öronen, tänderna, halsen och plågas av migrän. Ischiasen gör att hon har svårt att röra sig.

På natten under de långa sömnlösa timmarna vankar Blanche av och an hemma i vardagsrummet. Hon kan inte ge upp, inte nu. Hon tänker på alla krig hon gått ut i, alla strider hon utkämpat sedan hon gick med i Armén. Nu sviker energin och kroppen överger henne. Hon vänder sig till böckerna för att hitta kraften att fortsätta kämpa. Hon läser om sin favoritbok, *Mod* av J.M. Barrie, författaren till *Peter Pan*. Den har hon återkommit till hela sitt liv och där finns många understrukna rader: *Ni har många ärorika år framför er, om ni väljer att göra dem ärorika. Fortsätt framåt, tappra själar!* Hon minns Thérèse av Jesusbarnets ord: *Herren har gett mig gåvan att inte frukta kriget*. Hon återkommer till sin stora inspirationskälla Victor Hugo, vars engagemang hon känner igen sig i:

De som lever, det är de som kämpar; det är
de som ej drivs av värdsligt begär.
De vars tro får dem att nå högsta topp.
De vars vandrings mål är kärlek och hopp.

Blanche har alltid beundrat den store Victor Hugo. På Frälsningsarméns möten citerar hon ofta utdrag ur hans *Anförande om fattigdomen*. Nyligen publicerade hon en av hans dikter i Frälsningsarméns tidskrift:

Giv! Ty en dag skall vi lämna denna jord.
Med gåvor er lycka är i himlen smord.
Giv! Så att Herren har förbarmande med er!
Så att stackaren i storm och nöd,
som suktande blickar mot sin grannes överflöd,
i era palats finner att det finns rum för fler.

Ända sedan barnsben har Blanche varit en bokslukare. Trots livets alla irrvägar har hon aldrig gett upp läsandet. Hon har alltid lyckats hitta tröst och inspiration hos sina favoritförfattare.

Men inte ens Victor Hugo hjälper längre och långsamt slocknar Blanches röst.

Den som hittar orden som får henne att resa sig igen är Albin, hennes trogne, tillgivne partner, hennes ständige följeslagare, hennes vapenbroder och sekundant. Den där dagen på höghjulingen lovade de varandra att om en av dem faller kommer den andre att finnas där och sträcka ut en hand. Så gör soldater. Tillsammans är man starkare. Ensam klarar man sig inte långt. Blanche minns vad han sa.

Han har aldrig svikit sitt ord. Albin har funnits vid hennes sida i nästan fyrtio års tid. De hinder de möter är bara korta avbrott på färden, säger han, gropar i vägen. Alla tvivlar under resans gång. Vägen är inte alltid rak, det finns behagliga sträckor och kämpiga etapper fulla av törnen, sand och vassa klippor, men sedan väntar blomsterängarna … Man måste fortsätta framåt, kosta vad det kosta vill. *Du är en krigarinna*, viskar han en kväll, *en stridsängel. Du besitter en enorm kraft. Ditt liv kommer att lämna ett stort avtryck.*

Dagen därpå är Blanche på benen igen. Febern har gått ner under natten. Albin vill att hon ska vila, men Blanche bara ler: *Oroa dig inte*, säger hon, *jag har gott om tid att återhämta mig före nästa resa. Jag dör hellre med svärdet i hand än låter bli att kämpa.*

Blanche ger sig ut i strid igen, iklädd uniformen som hon aldrig övergett. Hennes tro är hennes svärd. Albins tillit och kärlek är hennes närmaste allierade. Tillsammans kommer de att fortsätta på den väg de slog in på för nästan fyrtio år sedan. Rynkorna har blivit fler och deras hållning är inte lika stolt som den en gång var, men deras kärlek är lika stark som då.

Och den kommer att ta dem ända till toppen.

Kapitel 24

Paris, idag

Det är dödstyst i Palais de la Femme.

Solène lägger märke till det så fort hon öppnar dörren. Något har hänt. Receptionen är tom och foajén likaså. Hon grips av en ond aning, styr stegen mot kontoren och knackar på. Ingen öppnar. Hon går till den stora festsalen där hon hittar personalen. De ser allvarliga ut. Salma kommer fram till Solène. Hon är röd och svullen kring ögonen.

Det är Cynthia, viskar hon.

Ingen hade sett henne på tre dagar. Det finns kvinnor i Palais de la Femme som stänger in sig på sina rum flera veckor i sträck – men Cynthia är inte en av dem. Salma började bli orolig. Hon gick och knackade på hos henne och frågade *Tanterna* om de visste något. Ingen hade sett eller hört henne på ett tag. Det var oroväckande tyst. Salma bad om tillåtelse att kopiera magnetkortet som går till alla rum.

Det var där hon hittade henne, på sängen. Livlös.

Cynthia hade lämnat ett brev på nattduksbordet. Salma kommer aldrig att glömma vad som stod i det. Orden har graverats in i hennes minne som ett testamente, Cynthias sista skrik före evigheten.

Hon skrev att det var för sent för henne, att det hade varit det länge. Det hade alltid varit för sent. Att hennes liv var meningslöst. Att hon inte varit önskad. Att hennes liv bara inneburit en lång rad besvikelser. Att hon önskade att hon aldrig blivit till.

Att hennes son var det finaste som hänt henne. Att han gett henne de enda lyckliga stunderna i hennes liv. Att hon hoppades att han skulle bli adopterad och få föräldrar som tog hand om honom bättre än vad hon gjort.

Att hon valde att avsluta sitt liv med hjälp av en gammal vän, den tunga drogen som skulle ge henne en lätt utväg.

Att hon inte skulle ta med sig ilskan. Den lämnade hon kvar i Palais de la Femme.

Att det enda hon skulle ta med sig var sonens skratt, hans barnskratt när hon kittlade honom.

Hennes sons skratt, inget mer.

Inget mer innan hon försvann.

Solène saknar ord. Cynthias död drabbar henne som en blixt från klar himmel. Den är ett misslyckande som hela samhället bär ansvar för. Palais de la Femme och socialtjänsten. Härbärgena och lärarna – alla som Cynthia mött under sitt korta liv. Trots att det fanns de som försökte var det ingen som lyckades hjälpa henne, ingen som lyckades dra upp henne ur kvicksanden som hon sakta sjönk allt djupare ner i.

Solène tänker på vad Cynthia sa till henne: *Du är som alla andra, du gör ingenting!* Skuldkänslorna sköljer över henne, träffar henne lika hårt som Cynthias knytnäve träffade hennes dator den där gången. Solène har så många frågor. Vad hade hänt om hon försökt hjälpa henne?

Salma avbryter hennes ältande. Solène bär inte ansvaret för det som hänt och inte heller de övriga kvinnorna i Palais de la Femme. Det är varken oväsendet i korridorerna eller *Tanternas* barnvagnar som dödade Cynthia, inte heller rummet som hon kämpade med näbbar och klor för att få men aldrig fick. Det som dödade henne är brist på kärlek. Barndomens tomhet, hålet i henne som aldrig fylldes. Sprickan som inte kunde tätas, varken av kärleken till en son eller av de tyngsta drogerna. Man kan byta rum, kvarter eller stad, men sorgen tar man med sig överallt, säger Salma.

Det är avsaknaden av kärlek som dödade Cynthia.

Det är bara den som bär skulden.

Alla Palais de la Femmes invånare samlades i den gamla gudstjänstsalen för att hedra Cynthia. En efter en läste de böner för henne. På alla möjliga språk och i alla religioners namn.

Det organiserades en vaka i foajén. Solène hade inte kraft nog att gå hem. Hon stannade kvar hos kvinnorna och de anställda. Hon kände att hennes plats var där, hos dem. De tände stearinljus. De improviserade ihop en middag som serverades på papptallrikar och det skickades runt tekoppar. Folk sjöng och höll spontana tal. Någon hade till och med tagit med sig en gitarr. En kollekt togs upp till begravningen, och en annan till Cynthias son. Var och en fick lägga så mycket den ville i skokartongerna som skickades runt. Vakan pågick hela natten. Det var inte en tyst och samlad vaka. Den var upprörd, stökig och förvirrad, precis som Cynthia varit.

Folk behövde prata av sig och dela med sig av sina tankar på den avlidna – hon, den upproriska och ärrade som inte älskade någon och som var på kant med hela världen. Trots utbrotten och raseriet var Cynthia en del av Palais de la Femme. En förlorad lillasyster. Den bråkigaste, odrägligaste och mest oförskämda. Den mest desperata.

Framåt småtimmarna lämnar Solène härbärget. Hon är trött och medtagen. I den grå gryningen framträder Palais de la Femme i ett nytt ljus. Det är inte längre en borg med betryggande konturer, inte heller en fristad eller en trygg hamn för samhällets utstötta. Det är inte längre Noaks ark, utan en båt som tar in vatten. En av kvinnorna som det skulle beskydda har dränkt sig. Det har förvandlats till en grav.

Härbärget kommer aldrig mer att genljuda av Cynthias skrik. Hon hotades med vräkning men hittade ett sätt att komma undan. *Ni behöver inte köra ut mig, jag ger mig av frivilligt*. Nu finns det inte längre någon frälsning eller något hopp för henne, tänker Solène. Bara döden som tar ens hand och bjuder upp till dans i mörkret.

Kapitel 25

Solène har inte lämnat sin lägenhet på tre dagar. Hon går inte ens ner till bageriet längre. Hon har inte besvarat Léonards oroliga meddelanden. De brukar träffas en gång i månaden för att prata om hur det går med skrivjouren. Solène dök inte upp till det senaste mötet och brydde sig inte ens om att avboka det. Vad skulle det tjäna till? Hon har ingen lust att höra Léonards muntra röst, hon står inte ut med hans orubbliga entusiasm. Hon orkar inte med alla människor som mår ”toppenbra”. Han kan få sitta där i sitt överbelamrade kontor, med sina lerdinosaurier och sina teckningar.

Solène kände inte Cynthia särskilt väl; hon har bara pratat med henne en enda gång och då grälade de. Trots det är Solène förkrossad över att hon är borta. Vad beror det på? Varför är hon så ledsen? Solène förstår det inte.

Men så dyker plötsligt bilden av Arthur Saint-Clairs kropp på marmorgolvet upp.

Döden följer i hennes fotspår. Självvald död – människor som hon inte kunde hjälpa eller inte *visste hur* hon skulle hjälpa. Cynthias bortgång får henne att tänka på sin klients bortgång, som en bumerang som återvänder med full kraft. Den får henne att på nytt känna vanmakt och skuld, och för henne tillbaka till avgrundens rand. Depressionens spöke återuppstår. Solène kan känna den kyliga andedräkten och de iskalla fingrarna som försöker greppa tag i henne.

Psykiatern ljög. Volontärarbetet förde inget gott med sig. Solène har fallit tillbaka ner i det bottenlösa hålet. Hon trodde att hon hade börjat må bättre. Hon hade fel.

Léonard ringer igen. Han verkar inte vilja ge sig, så hon svarar och berättar med dämpad röst om Cynthias död och hur vilse hon känner sig. Tragedin har fått henne att inse sitt självbedrägeri. Den har fått henne att inse hur liten hennes insats är. Det är en svår insikt. Cynthia hade rätt, orden tjänar ingenting till. De kan inte förändra världen. Åtminstone inte Solènes ord.

Hon vill avsluta sitt uppdrag i Palais de la Femme. Hon tänker ringa och förklara situationen för föreståndarinnan. Hon är inte gjord för den

här sortens strider. Det enda hon lyckats med är att försvåra livet för kvinnorna i Palais de la Femme. Deras trasiga liv har krockat med hennes och gjort henne ännu skörare. Hon klarar inte av att fortsätta.

Hon försökte skydda sig, försökte följa Léonards råd. Distans, sa han, är a och o. Man kan inte ta på sig ansvaret för allt man får höra. Det gäller att ta vara på sig själv. Solène har ingen aning om hur man gör det. Hon vet inte hur man tar på sig en rustning när man kliver in i Palais de la Femme och sedan tar av sig den när man går därifrån. Hon är inte tillräckligt hårdhudad. Hennes skrov tar in vatten, hon läcker överallt.

Hon har förvisso vunnit segrar, minimala segrar som hon glatt sig åt. Men de var bara sandkorn och de sopades bort när Cynthia dog. Solène orkar inte kämpa emot längre. Motvinden är för stark. Innanför härbärgets trygga väggar trodde hon sig kunna hjälpa de här kvinnorna att utmana misären. Vilken fåfänga! Hon är bara en kolibri, ett obetydligt fjäderfä med liten näbb, som förgäves flaxar vid en eldsvåda.

Solène tänker återvända till juridiken. Inte som advokat, det skulle vara att gå åt fel håll – på byrån skulle hon bara bli utbränd igen. Men hon skulle kunna söka en lektorstjänst på universitetet. Bli professor, som sina föräldrar. Det är kanske inte vad hon drömt om, men hennes drömmar har ju inte direkt lett någonstans. Hon tänker på romanen som hon lovade sig själv att skriva. Hon klarar det inte. Hon kan hitta orden åt andra, men när det kommer till henne själv är det helt tyst. Hon saknar inspiration. Det var kanske aldrig meningen att hon skulle skriva.

Léonard har lyssnat utan att avbryta. Efter en lång tystnad säger han att han fryser. Han står nere på gatan, utanför Solènes lägenhet. Han har köpt pains au chocolat. Han skulle inte tacka nej till en kopp kaffe, eller en kopp te, om hon kan tänka sig att släppa in honom.

De sitter länge och pratar i soffan i vardagsrummet. Léonard förstod direkt att det var kört, att det inte fanns något han skulle kunna säga för att få Solène att ändra sig. För en gångs skull är Solène helt uppriktig och visar sin svaghet. Hon berättar om sin *burnout* och Arthur Saint-Clairs självmord som vände upp och ner på allting. Hon avslöjar allt som hon höll inne med när de träffades första gången. Hon har inte längre någonting att förlora, ingenting att dölja.

Léonard uppskattar hennes ärlighet. Han hade ingen aning om vad hon gått igenom. Han erkänner att han också tar in vatten. Det började för några år sedan när hans ex lämnade honom. När de träffades hade hon två små barn. Léonard älskade dem och tog hand om dem som om de vore

hans egna. I tio år levde han lycklig tillsammans med dem, tills de rycktes från honom. Samhället tar inte hänsyn till låtsasmammorna och låtsaspapporna som blir lämnade, så är det bara. De har inte rätt till vårdnad eller ens att få träffa barnen. Om man inte är släkt har man inga rättigheter. Man existerar inte. Man försvinner, raderas ur deras liv som en bleknande silhuett på ett gammalt foto eller ett ansikte vars drag man inte längre minns. Léonard berättar hur förtvivlad han varit, om de mörka tankar som hemsökt honom. I separationen förlorade han inte bara en partner, utan en hel familj. Han blev föräldralös. Det enda han har kvar av sitt gamla liv är några av barnens teckningar. Tio år på tre pappersark.

Solène sitter intill honom i soffan och lyssnar på hans bekännelse. Hon har också varit med om att bli lämnad. Hon vet vad ensamheten och tystnaden innebär. Den tomma lägenheten där man tappar bort sig själv eftersom man inte har någon att prata med. Ångesten som kommer krypande när mörkret faller. Hopplösheten när man vaknar upp ensam på morgonen. Våndan inför helger och högtider, då de ensamma dagarna radas upp och man försöker döda tid för att inte själv vilja dö. Känslan av att livet rinner en ur händerna, som sand. Ett tåg som inte går att hejda och som man inte valt att kliva på.

Allt det där känner hon till.

Det börjar bli dags för Léonard att gå. Han respekterar Solènes beslut och har inga råd att ge. Han uppmuntrar Solène att inte ge upp drömmen om att skriva en roman. Anledningen att inspirationen inte infunnit sig är kanske att hon ännu inte hittat sitt ämne. Ord är som fjärilar: flyktiga och ömtåliga. Man måste använda rätt håv för att fånga dem.

Han önskar henne lycka till i fjärilsjakten och tackar för teet. Och för all tid Solène vigt åt Palais de la Femme. Det var modigt av henne att gå dit, kliva in genom porten och hitta sin plats bland kvinnorna. Solène har uppvisat empati, generositet och tålamod. Hon är kanske bara en kolibri, men hon har stora vingar.

Om hon skulle ändra sig är det bara att ringa. Hon vet var han finns.

Solène ser på när han går. Hon känner sig helt omtöcknad. Det Léonard sa har gjort henne osäker, trots att han inte försökte övertala henne att återvända till Palais de la Femme. Han som annars kan vara så övertygande lät henne för en gångs skull slippa alla utfrågningar.

Hon går ut i köket, tar glasburken med godiset och sätter sig vid bordet. I burken har hon samlat alla Sumeyas gåvor, varje godsak som flickan har gett henne. Glasburken är full efter alla timmar hon tillbringat i Palais de

la Femme. En godisbit för varje pass.

Solène älskar sötsaker, men har inte rört en enda av dem. Hon har sparat dem, som en hemlig skatt. Men ikväll, ensam i sin lägenhet, öppnar hon burken och äter godisbitarna, en efter en. Varje bit får henne att minnas ett tillfälle i Palais de la Femme.

Solène tänker på Binta, på Salma, på Viviane, på Cvetana, på Iris, på La Renée, och på alla de andra kvinnorna hon mött. Hon tänker på zumban, teet, vakan för Cynthia och alla andra stunder de delat. När hon äter chokladbjörnarna, colaflaskorna, gelébönorna, lakritsstängerna, skumjordgubbarna, de stekta äggen, sockerbitarna och geléråttorna känner hon hur livets smaker återvänder till henne. De är söta, starka, sliskiga och sura, men hon kan känna dem.

Cynthia är död och det är för sent, alldeles för sent att göra något åt det nu. Det är orättvist, outhärdligt och oacceptabelt. För varje Sumeya som räddas är det många andra som går under.

Det är för sent för Cynthia, men det finns andra som fortfarande kan räddas. Trasiga kvinnor finns det gott om ute på gatan. Hon behöver inte gå långt för att hitta en.

Det finns nämligen en väldigt nära.

Hon står på knä utanför bageriet.

Kapitel 26

Lily heter hon.

Egentligen är hennes riktiga namn Aurélie, men hon avskyr namnet som hennes mamma valde åt henne. Det passar inte henne. Lily är finare. Coolare. Det sticker ut.

Den unga hemlösa kvinnan utanför bageriet ser förvånad ut när Solène kommer fram och frågar om hon får bjuda på en kaffe. De har aldrig pratat med varandra, även om Solène sedan flera veckor tillbaka tagit för vana att stanna och ge henne några mynt, eller ibland en croissant. Hon säger hej och ler. Det är inte mycket, men det är mer än vad många andra gör.

Solène tar med henne till en bistro i närheten. Lily är hungrig. Hon beställer biff och pommes frites – extra mycket ketchup, tack, säger hon till servitören, hon älskar ketchup. Hon svarar blygt på Solènes frågor medan hon sätter i sig maten. Hon är nitton år, snart tjugo, hon fyller år den 9 december. Hon säger att hon längtar efter att bli äldre, till skillnad från de flesta. När man är tjugo har man inte rätt till någonting. Hon hör till gruppen som sociologerna kallar ”UVAS”: unga som varken arbetar eller studerar. Lily såg uttrycket i tidningen som hon använder som sittunderlag för att inte frysa så mycket.

Hon berättar gärna sin historia. Hon växte upp i en småstad, tillsammans med en översvallande och invaderande mamma – hysterisk, skulle somliga kalla henne. Lilys pappa insåg snart att han var överflödig och lämnade dem. I början hälsade han på Lily på helger och helgdagar. Men sedan slutade han med det. Han skulle gärna ha träffat henne mer och tagit med henne på resor, men varje gång han föreslog det satte mamman sig på tvären. Det här barnet som hon hade burit och satt till världen var hennes. Hon var hennes tillhörighet, hennes trofé.

Se bara så söt min dotter är.

Se bara.

Lily höll andan hela sin uppväxt, som tillbringades i familjens lilla lägenhet och konditoriet som mamman hade ärvt. Hon fick mycket ömhet, men ingen luft. Mammans kärlek kvävde henne, absorberade

henne, slukade henne. För henne fanns ingen gräns mellan ”jag” och ”du”. Mor och dotter sov i samma säng och delade kläder och skor med varandra. Lilys mamma hade knappt några vänner. *Jag behöver inte någon annan, jag har ju dig. Vi har det bra tillsammans*, sa hon. Och Lily trodde på det.

Men mammans kärlek krossade henne, tillintetgjorde henne.

Lily blev bara vackrare och vackrare för varje år som gick. Till moderns stora förtret började omgivningen lägga märke till dotterns skönhet. Det fanns män som dröjde kvar extra länge i konditoriet om det var Lily som betjänade dem. Andra började komma oftare än vad de gjort förut. När modern såg dem kasta lystna blickar efter Lily skickade hon henne till det bakre rummet för att titta till plåten i ugnen. Mamman ville ha dottern för sig själv. I deras relation fanns inte utrymme för någon annan.

Men så dök Manu upp. Lily och Manu träffades i korridoren på gymnasiet där Lily gick en yrkesförberedande utbildning för att bli konditor. Hon blev blixtförälskad, så som man blir när man är sexton. De smet iväg tillsammans, gick på fester och kom hem klockan sex på morgonen. Med Manu kände Lily sig fri för första gången i sitt liv. Hon älskade hur sorglös han var, att han levde utan att tänka på morgondagen.

Lilys mamma stod inte ut med det. Hon försökte hindra dottern från att gå ut och hotade med att sluta försörja henne. *Lita inte på honom, han älskar dig inte*, sa hon. Hon hade inget gott att säga om Manu och hittade alltid något nytt att klaga på.

Men mammans kritik avskräckte inte Lily. I stället fick den henne att söka sig längre och längre bort från den moderliga sfären. När mamman insåg att hon höll på att förlora kampen bytte hon strategi. Hon bjöd in Manu på middag och erbjöd honom till och med ett sommarjobb på konditoriet. Hon verkade vilja sluta fred. Lily blev både förvånad och glad över den plötsliga vändningen. Hon anade inte oråd.

En dag när Lily hade varit iväg och levererat en beställning kom hon hem lite tidigare än väntat. I konditoriets bakre rum hittade hon sin mamma och Manu, halvnakna och tätt omslingrade. Lily kommer aldrig att glömma mammans ansiktsuttryck. I hennes blick fanns ingen skam, utan en sorts njutning, en revansch. Där fanns hat.

Lily sa inte ett ord. Hon packade ihop sina saker och tog första tåget till Paris. Hon hörde aldrig mer av sig till modern. Sårad och dubbelt sviken tog hon sin tillflykt till en kusin. Där fick hon stanna ett tag, men sedan

träffade kusinen någon och ville ha lägenheten för sig själv. Lily fick flytta ut, men klandrade inte kusinen för det. Hon sov på dagbäddar och bäddsoffor hos tillfälliga bekanta innan hon hamnade på gatan.

Hon sökte arbete. Konditorier finns det ju gott om i Paris, tänkte hon. Men hon blev snabbt varse hur hård konkurrens det var om jobben. En konditor som hon lämnat sitt cv till hade fått trettio ansökningar till en lärlingsplats. Han kunde bara ta in en. *Matlagningsprogrammen på tv har fått många människor att drömma om en annan bana, men det finns inte jobb till alla*, förklarade han. Till och med de mest ansedda inom branschen har svårt att få det att gå ihop, eftersom de konkurreras ut av de stora industriella bagerikedjorna.

Lilys jobbsökande blev till en lång tunnel som mynnade i utanförskap. Hon försökte ta upp kontakten med sin pappa, men utan någon större framgång. Han hade skapat sig ett nytt liv utomlands – på Bali, fick hon veta över telefon.

Lily minns sin första natt utomhus. Det var i juni. Hon hade inte råd att bo på hotell. Det var inte särskilt kallt ute. Så hon bestämde sig för att sova på en bänk – det är bara en engångsföreteelse, tänkte hon.

Engångsföreteelsen upprepades nästa dag och dagarna efter det.

Engångsföreteelsen har pågått i flera månader.

Hon har övervägt att åka hem igen, visst har hon det. Men hon vill inte träffa sin mamma. Lily har strukit ett streck över sitt gamla liv. Dessutom skulle hon skämmas för mycket över att behöva tigga i den lilla staden där hon vuxit upp. Hon skulle inte stå ut med att träffa någon hon kände. Här är hon åtminstone anonym. Hon är en av många på gatan.

Hon hade svurit att hon aldrig skulle sitta med utsträckt hand, att det inte skulle gå så långt. Men hon var tvungen att finna sig i det. Kylan klarar man, men hungern är omöjlig att stå ut med. Den sliter och river i magen på en. Lily hade inte ätit på två dagar. Så hon gömde sig bakom kartongbiten hon skrivit ”Hjälp mig” på och grät. Ingen såg hennes tårar. Hon ville inte visa dem. De var det sista hon hade kvar av sin värdighet.

När hon tänker efter är hennes liv som en omvänd saga. Hon älskade sagorna som hennes pappa brukade läsa för henne när hon var liten. De slutade alltid lyckligt och det gjorde henne lugn. Men här finns inget *happy end*. Prinsessan förvandlades till en uteliggare. Glasskon är en sliten gympadoja som fått hål i sulan efter att ha nötts mot asfalten. Lilys kungadöme är en rad boulevarder, hennes slott en vindpinad trottoar, hennes krona en yllemössa som döljer trassliga håret. Hennes klänning är

lager på lager av tajts och byxor – hon har på sig alla sina kläder för att de inte ska bli stulna. Hennes följeslagare är inte några gulliga tecknade möss, utan råttor som är lika utsvultna som hon är och som väsnas i skrymslena där Lily söker skydd om nätterna.

En kompis som hon träffade i ett soppkök gav henne rådet att sminka sig och gå till en nattklubb. Lily är ung och snygg. En tillfällig förbindelse är inte en långvarig lösning, men man får åtminstone sova i en säng – och med lite tur kanske man får frukost också. Lily följde kompisens råd, en eller två gånger. Men hon stod inte ut med det. Hon kände sig smutsig och skitig på ett sätt som inte gick att duscha bort. Så hon slutade med det. Hon tigger hellre än säljer sig för en säng och en kopp kaffe.

På det stora hela är människorna i kvarteret ganska välvilliga. Lily brukar få ihop tillräckligt med pengar så att hon kan äta varje dag. Och så finns det skyddsänglar. Nanou, kocken på bistron mitt över gatan, som låter henne borsta tänderna och tvätta sig på toaletterna där. Eller Fatima, portvakten i byggnaden intill. Hon har gett henne portkoden och ser åt ett annat håll när Lily smiter upp till översta våningen med de obebodda vindsrummen. Men sedan en tid tillbaka fungerar inte koden längre. De måste ha ändrat den och tillrättavisat Fatima.

Solène frågar Lily hur hon föreställer sig framtiden, men får inget svar. Det är länge sedan Lily slutade tänka på framtiden. Den har gått upp i rök. Framtiden är redan historia.

Men hon har drömmar. Och talang också – det fick hon höra när hon tog studentexamen. *Du kommer att bli en lysande konditor*, viskade läraren när hon fick sitt avgångsbetyg. Lily var så stolt. Men idag sitter hon och tigger utanför ett bageri. Hon har talang, men det är ingen som ser det. Ingen som vet det.

Ingen, utom Solène.

När hon lyssnar på den unga hemlösa kvinnan får Solène en vansinnig idé. Hon tänker ut en plan som är både galen, oförnuftig och oerhörd.

Det är ett hämndprojekt. En revansch mot utanförskapet. Solène tänker inte låta det vinna. Hon har förlorat en strid, hon har förlorat Cynthia. Men kampen är inte över. Hon tänker gå upp i ringen och slåss, se olyckan i vitögat. Hon kommer inte att visa något medlidande. Öga för öga, tand för tand.

En som gått förlorad mot en som kan räddas.

Den här kvällen lovar Solène sig själv att hon ska hjälpa Lily bort från

gatan som kompensation för Cynthias död.

Det kommer inte att räcka att skriva brev. Hon måste kämpa och använda hela sitt nätverk och alla kontakter hon har i Palais de la Femme. Hon måste tala med föreståndarinnan, socialarbetarna, Salma, volontärerna och de anställda. Solène kommer att behöva uppvisa stort mod såväl som tålamod och envishet. Men det är inte omöjligt, det vet hon. Om La Renées ängel klarade det, varför skulle inte hon göra det?

Cynthia hade rätt. Ibland räcker orden inte till.

När de är maktlösa måste man skrida till handling.

Kapitel 27

”Vi måste ha tilltro till vårt arbete och våra metoder, om man tror att något skall ske så kommer det att ske.”
William Booth.

Paris, 1926

Blanche lyfter blicken och betraktar inskriptionen på fasaden: *Le Palais de la Femme*. Hon står intill Albin och smyger in sin hand i hans. De klarade det.

De senaste veckorna har de arbetat oförtröttligt, nästan dag och natt. Insamlingskampanjen trappades upp. Paret Peyron mångdubblade anförandena, artiklarna, mötena och insatserna. De lyckades färdigställa den stora ombyggnationen. Palais de la Femme är inte längre bara en dröm: nu finns det på riktigt. Framför dem reser sig den majestätiska byggnaden med Arméns motto ”Blod och Eld”.

Palais de la Femme invigs officiellt den 23 juni 1926. General Bramwell Booth har åkt ända från London för att närvara. Över tvåtusen personer har trängt ihop sig i den stora festsalen. Medlemmarna i hederskommittén har tagit plats på podiet, tillsammans med representanten för landets president. Monsieur Durafour, arbets- och folkhälsominister, uttrycker *sin tacksamhet, beundran och uppskattning* för Frälsningsarmén. Albin tar utmattad men glädjestrålande till orda. Tack vare donationerna har man lyckats samla in 3 miljoner franc! Till allas stora förvåning ber han om ytterligare en miljon – det är absolut nödvändigt för att täcka kostnaderna för bygget som märkbart skjutit i höjden. Kampen måste fortsätta!

Bredvid honom på podiet tänker Blanche på Marskalken, som hon träffade i Glasgow för så många år sedan och på frågan hon ställde till Blanche: *Och ni, vad vill ni göra med ert liv?* Svaret finns här, innanför härbärgets väggar, i denna borg tillägnad fattiga kvinnor. Hon tänker på alla som en dag kommer att få en fristad här och räddas. Hon tänker på nunnorna som bodde här men jagades bort och på dem som ligger begravda här, under deras fötter.

I hennes ansikte syns spår av alla strider som utkämpats, alla tårar som fällts, alla besvikelser samt allt otack och förakt som hon fått utstå. Blanche står i sitt Kvinnopalats, utmattad men vid liv. Hedrad, ärrad och överlastad med troféer.

Bland åhörarna finns hennes barn: tre söner och tre döttrar som även de är engagerade i Armén och klädda i uniform. Barnen är vackra och modiga. Hennes söner stred i världskriget. Hennes döttrar tog tidigt värvning som officerare. Om några år kommer Irène, den äldsta av dem, att utnämnas till kommendör och ta över efter sina föräldrar som högsta ledare för Armén.

Evangeline har rest från England; där står hennes kära vän, som aldrig vacklat i sin lojalitet. Evangeline har levt i celibat. Hon har inte brutit löftet de gav varandra.

Blanche lägger också märke till Isabelle Mangin, eller ”Manginette” som hon brukar kalla den lilla modisten på rue du Quatre-Septembre. De tog värvning samtidigt i Armén och har tillsammans genomlevt den mödosamma starten, hungern, fattigdomen, kylan. De har delat glädje och sorg. Det är denna trogna allierade, denna tappra soldat, som Blanche har valt att utse till föreståndarinna för Palais de la Femme. Hon kommer att styra den stora skutan med stadig hand.

I början av juli öppnas portarna till Palais de la Femme och de första kvinnorna flyttar in. Bland dem känner Blanche igen den unga mamman och bebisen som hon hittade i ett skjul, darrande av köld. De fick rum på någon inackordering och överlevde tack vare buljongen som Frälsningsarmén gick runt och delade ut. Den unga kvinnan med barnet i famnen ler mot henne och för Blanche är detta en sann seger, den enda segern som är mödan värd.

Trots att triumfens klocka ringt är kampen inte över. Paret Peyron ger sig på nytt ut i strid. Blanche har planer på ett härbärge för ensamstående mödrar och Albin arbetar för att öppna ett nytt härbärge i trettonde arrondissementet. Byggnaden ska ritas av arkitekten Le Corbusier.

Den 7 april 1931 deklarerar franska staten att Frälsningsarméns verksamhet i landet är av allmännyttig karaktär. William Booths organisation har efter många år vunnit allmänt erkännande.

Samma år, den 30 april, utses Albin och därefter Blanche till riddare av Hederslegionen i en ceremoni som hålls i den stora festsalen i Palais de la Femme. Den här dagen är även deras fyrtionde bröllopsdag. De firar

tillsammans med barn och barnbarn.

Glädjen blir dock inte långvarig. Blanche hälsa försämras allvarligt. Kort därefter upptäcker doktor Hervier att Blanches cancer har spritt sig. Blanche tar tappert emot nyheten. Hon talar inte om för någon att hon är sjuk. In i det sista vägrar hon ta morfinet och de andra medicinerna som föreslås. Hela sitt liv har hon kämpat tappert. Det kommer inte på fråga att hon skulle vackla när hon står inför evigheten.

Albin finns vid hennes sida ända till slutet. Han vakar hos henne dag och natt.

När Blanches krafter börjar svika går Albin fram till hennes säng och viskar orden han skrev för länge sedan, för ett helt liv sedan när de var nygifta och Blanche fick order om att resa till Amerika: *Du finns kvar här hos mig, lika visst som jag följer dig på färden.*

Nu säger Albin dessa ord en sista gång till sin livskamrat, till sin *stridsängel* som är på väg att lägga ner vapnen, till sin *sol* som aldrig upphört att stråla, men som denna eftermiddag i maj sakta går ner. Han säger att hon har kämpat väl och förtjänar sin vila. Han lovar att de snart kommer att ses igen, om bara några år, när han fullbordat deras verk och byggt de härbärgen som de planerat tillsammans.

Plötsligt är Blanche där. Hon står framför honom. Hon är inte längre försvagad och döende, utan en ung officer på tjugo år. Stolt och viljestark står hon där på grusvägen. Hon ser på Albin, ler och kliver sedan upp på höghjulingen.

Sedan släpper hon hans hand och stiger mot ljuset.

Blanche somnar in den 21 maj 1933. Klädd i salvationistuniform lämnar hon jordelivet för att utkämpa andra strider.

Begravningen hålls den 24 maj, i den stora festsalen i Palais de la Femme. Albin kan inte föreställa sig att den sista hyllningen till hans fru skulle ta plats någon annanstans. Vissa strider kräver en armé, och Blanches strid har förkroppsligats här. Hennes ande vilar över byggnaden som i sig själv vittnar om Blanches starka engagemang. Albin ser till att väggarna kläs med vita tyger; den här dagen ska inte vara mörk och dyster. Han vill heller inte ha blommor, begravningsbuketter eller kransar – Blanche skulle inte ha uppskattat någon sådan prakt.

Den enda buketten som pryder kistan är de ängsblommor som en sjuårig flicka plockat. Flickan är bebisen som Blanche räddade från

fördärvet, som hon ville ta hand om och värma upp genom att bygga ett palats åt henne.

Kvinnorna som bor i Palais de la Femme deltar i ceremonin. Alla är där, till och med de allra äldsta som har fått hjälp att ta sig dit. De har lämnat de olika våningsplanen, rummen, köken, korridorerna och gått nerför den stora trappan. Flera hundra har slutit upp i den enorma salen avsedd för julgranar och festligheter. Det är överfullt, alla får inte plats. Det är folk överallt, i festsalen, i foajén och ända ut på gatan. Här finns alla religioner, människor av olika härkomst: salvationister, protestanter, judar, katoliker, fria tänkare, vänner, beundrare, författare, vetenskapsmän, ämbetsmän, politiker, fina damer, arbetarkvinnor, prostituerade … De allra mäktigaste till de allra fattigaste, alla samhällets klasser finns representerade.

Folkmassan blir stående under minnestalet. Sedan avgår begravningsföljet i riktning mot gare de Lyon. Blanches kista bärs av Albin och deras söner. På de tysta gatorna betraktar bilisterna den märkliga processionen där fattighjon går sida vid sida med prefekter.

Blanche begravs i Saint-Georges-les-Bains i Ardèche, dit hon brukade resa när hon behövde återhämta sig. I hennes *kyrka under bar himmel*, som hon kallade det, blickar hennes grav mot öst, där solen går upp. I enlighet med Blanches sista önskan har Jobs ord ristats in på gravstenen, dessa ord som betytt så mycket för henne:

Kasta din gyllene skatt i stoftet,
och Ofirs-guldet ibland bäckens stenar.

Blanches kropp finns i denna sista viloplats, men hennes själ är någon annanstans, det är Albin övertygad om. Den finns i härbärget, i dess korridorer, i festsalen, i rummen, i varje vrå av Palais de la Femme. Den finns i varje kvinna som bor där och i alla som en dag kommer att söka skydda där. Hennes namn kommer inte att gå till historien. Världen kommer att glömma Blanche Peyron. Det spelar ingen roll, hon levde inte för äran. Men det finns något som kommer att överleva henne. Hennes Kvinnopalats. Det kommer att leva vidare. Det är hennes gåva till eftervärlden. Något annat brydde hon sig aldrig om.

Något annat har hon faktiskt aldrig brytt sig om.

Kapitel 28

Paris, idag

Det kom några dagar före jul. Ett avlångt och stiligt kuvert, större än dem man brukar använda till vanliga brev. Salma lade genast märke till det i högen med post som delades ut till Palais de la Femme i morse. Hon noterade den vackra handstilen, de sirliga versalerna och den fina kvaliteten på papperet.

Brevet var adresserat till Palais de la Femme och hade Solène som mottagare.

Det kom från ett annat palats, ett kungligt palats långt härifrån.

När Solène fick brevet av Salma förstod hon genast vad det var. Hon brast ut i ett porlande skratt som ekade i receptionen och foajén. För ett ögonblick genljöd Palais de la Femme av Solènes glädje. Hon skrattade eländet rakt i ansiktet, kastade konfetti på det. Det var länge sedan Solène skrattat så gott.

Hon öppnade inte kuvertet, hon kände inte att hon hade rätt till det. Hon skyndade genom korridorerna för att överlämna det till den rätta adressaten – själv var hon bara en mellanhand.

Cvetana var på väg ut ur sitt rum när Solène dök upp med brevet i handen, lika andfådd och upphetsad som ett barn som fått ett paket. Cvetana stirrade förvånat på henne och tog emot kuvertet som Solène räckte fram till henne. Hon granskade brevhuvudet där det stod *Buckingham Palace*, knölade ner kuvertet i sin shoppingkärra och gick därifrån, utan så mycket som ett enda ord, inte ens ett litet tack. Solène blev stående i korridoren och tittade förvånat efter henne.

Kvinnorna här kommer aldrig upphöra förvåna, tänkte hon. Och sanningen att säga gjorde det henne glad. Här gällde inte de vanliga spelreglerna. Korten blandades och man fick ständigt en ny giv. Ett nytt liv var alltid möjligt.

När Solène kom tillbaka ut till i den stora foajén möttes hon av en klunga. I mitten stod Binta och runt henne trängdes *Tanterna* och skickade runt ett foto som alla kommenterade. När de fick syn på Solène skingrades de.

Binta gav henne en glädjestrålande blick och räckte fram bilden.

Det är han, sa hon. *Min son. Han har skrivit till mig.*

Solène tog fotot på Khalidou. En stilig pojke på åtta år, redan stor och stark, med ett vackert leende. En massa känslor vällde upp inom henne. Tårarna började rinna, som små bäckar som var omöjliga att dämma för. En av *Tanterna* suckade och sa: *Åh nej, då var det dags igen. Hon kommer att börja gråta!*

Solène log och tänkte att hon kanske aldrig skulle bli en stor författare, men att hon var en penna och att hon var stolt över det; en fjäderpenna av kolibrifjädrar, som skrev för kvinnorna som fått utstå så mycket, men som alltid höll huvudet högt.

Ikväll har Palais de la Femme sin julmiddag. Den hålls i den stora festsalen som används vid högtidliga tillfällen. De har klätt en gigantisk gran och dukat långbord. Alla Palais de la Femmes invånare är där, tillsammans med föreståndarinnan och de anställda, socialassistenterna, förskolelärarna, revisorerna, lokalvårdarna – volontärarbetare såväl som de ordinarie. Solène har också bjudits in. För första gången någonsin tackade hon nej till föräldrarnas traditionella julaftonsmiddag. De blev förvånade. Hon förklarade att hon hade andra planer för kvällen, men att hon skulle komma dagen därpå i stället.

Solène ringde Léonard och bjöd med honom till middagen. Hon erkände att hon hade en baktanke med sin inbjudan. Hon behövde någon som ville klä ut sig till tomte och dela ut julklapparna till barnen. Nu var det hennes tur att övertala honom! Léonard skattade och tackade snabbt ja, lättad över att slippa tillbringa helgen ensam.

Det stora bordet är fullt av mat. Alla har kavlat upp ärmarna och bidragit till middagen. Binta har gjort sin *foutti*. Hon har tagit på sina festkläder: en *bléénj* i de guineanska färgerna. Intill henne sitter Sumeya och visar stolt upp tröjan som Viviane stickat åt henne – det kommer inte på fråga att hon skulle ha på sig något annat. Inte långt därifrån sitter den outtröttliga stickerskan och stickar flitigt; vintern är sträng och hon har flera beställningar som måste bli klara. Efter långa förhandlingar har La Renée till slut gått med på att lämna shoppingkassarna i garderoben. Men hon tycker inte om det och kommer under kvällens lopp att springa upp till rummet flera gånger för att kontrollera att de fortfarande är kvar där.

Tanterna har klätt sig i sina finaste tunikor och tagit på sig halsband och

smycken som rasslar som pyttesmå gräshoppor. Tyget i deras kläder bildar en regnbåge, en virvel av färger mitt i den stora salen. Cvetana visar stolt upp autografen hon fått från drottningen av England. *Ja ja, den där har vi redan sett tusen gånger*, fräser en av *Tanterna* irriterat.

Iris sitter intill Fabio. De ler hemlighetsfullt mot varandra. Ingen vet riktigt vad de har på gång. Iris har inte sagt något vare sig till Solène eller de andra. Hon verkar finna ett visst nöje i att låta alla undra. Hon kastar längtansfulla blickar på den unge dansaren. Flera av kvinnorna i Palais de la Femme skulle gärna se sig själva i armarna på honom. Fabio verkar inte ha valt någon ännu. Det spelar ingen roll. Idag sitter Iris intill honom. Nästa månad kommer hon att förälska sig i den nye engelskläraren. Hon kommer att glömma Fabio och zumban. *Sånt är livet*. Sådan är kärleken i Palais de la Femme.

I ena änden av bordet står en tom stol. Det är Cynthias plats. De har inte glömt henne.

Zohra, den gamla städerskan, reser sig och ber påtagligt rörd om ordet. Solène har hjälpt henne förbereda ett tal. Efter fyrtio års tjänst firar hon sin sista jul i Palais de la Femme. Nu ska hon gå i pension. Det finns så mycket hon skulle vilja säga till dem som bor här. Att de har varit som en familj för henne under alla dessa år, att de har varit hennes systrar, hennes vänner, hennes kusiner. Att de ibland har gett henne bekymmer, men också stor glädje. Att hon är ledsen över att lämna dem, men att hon ser fram mot att äntligen få dra sig tillbaka. Att hon kommer att hälsa på ibland och dricka te med dem i foajén.

När middagen är över sätter sig Salma vid flygeln och spelar en glad melodi. Musiken fyller festsalen, korridorerna, varje rum och varje vrå i Palais de la Femme. Salma spelar bra. Hon började i tioårsåldern, när hon kom hit. Under alla sina år på härbärget har hon haft gott om tid att öva, säger hon – även om flygeln inte alltid varit stämd.

Medan Solène lyssnar på musiken tänker hon att Palais de la Femme har sin egen, speciella melodi. Den är förvirrande, överraskande och ibland missljudande, men kraftfull, intensiv och besjälad. Léonard sitter intill henne. Han verkar ha glömt sin jul-blues. Han ser ut att vara glad över att dela den här stunden med henne. Han har tagit av sig tomtedräkten efter att ha delat ut julklappar till barnen. Solène betraktade deras glada miner – Sumeya fick en docka, som hon nu är i färd med att klä på samtidigt som hon äter chokladtrytflar. Precis i det ögonblicket möter Solène

Léonards blick. För första gången lägger hon märke till hans leende. Det är vackert, tänker hon överraskat. Han har en sårad själs charm, han har fallit men rest sig igen.

Sedan kommer hon att tänka på Yvan Audouard-citatet som hon sett på en fasad inte långt härifrån: *Lyckliga är de med sprickor, för i sprickorna kommer ljuset in*. Ljuset är starkt den här kvällen, det strålar överallt i Palais de la Femme.

Middagen får en festlig avslutning med Lilys julstubbe. När hon sätter fram den på bordet applåderar alla. Det är ett magnifikt bakverk som skulle kunna serveras i det tjusigaste av palats. Lilys lärare hade rätt. Hon har talang.

Officiellt har Lily inte flyttat in i härbärget. Väntelistan är lång. Man måste ha tålamod. Som tillfällig lösning har föreståndarinnan ordnat en säng åt henne i gymnastiksalen som ställts till förfogande åt hjälporganisationen Plan Grand Froid. Det är inte särskilt lyxigt, men det är en början. Lily sover inte längre utomhus. Hon kommer inte att behöva återvända till gatan, det har föreståndarinnan lovat henne. Det är en av Frälsningsarméns principer. Om man har tagit någons hand släpper man den inte.

Solène har stigit i graderna som ängel. Hon visade sig vara förvånansvärt obeveklig i sin kamp för Lily – en riktig bulldozer, sa Léonard som var minst lika förvånad. Solène kände hur vingarna började växa och hur hon fylldes av en sällsam energi. Hon vet inte varifrån denna nya kraft kommer. Kanske från Palais de la Femme? Eller från Cynthia, som svävar ovanför henne? Om det inte är från alla tusentals kvinnor som har fått en fristad här, sedan härbärget grundades. Om några år kommer Palais de la Femme att fira hundra år. Under den här tiden har det aldrig misslyckats med sitt uppdrag: att ge kvinnor tak över huvudet. Ibland har det tagit in vatten, men det står här, som en fyr i natten, ett fort, en borg. Solène är stolt över att vara en del av dess historia. Palais de la Femme har räddat även henne. Det har hjälpt henne komma på fötter igen. Idag mår hon bra. Hon behöver inte tabletterna längre. Hon känner sig tillfreds och att hon gör nytta. För första gången i sitt liv befinner hon sig på rätt plats.

Några månader efter julmiddagen får hon ett samtal från föreståndarinnan. En av *Tanterna* har äntligen fått kontrakt på en subventionerad lägenhet. Ett rum har blivit ledigt. Lily kommer att kunna flytta in i Palais de la Femme på riktigt. Solène insisterar på att göra

henne sällskap dit. De möts vid trapporna till Palais de la Femme. Tillsammans går de in genom porten och fram till receptionen där Salma väntar på dem bakom Formicadisken. Salma räcker fram nyckelkortet till Lilys rum och nyckeln till postboxen. Lily står länge och tittar på den lilla metallbiten. Att ha en nyckel är en stor sak. Det innebär att man har ett liv.

I sällskap med föreståndarinnan tar de den stora trappan upp till korridorerna. De hälsar på Cvetana som inte svarar. De träffar La Renée med sina shoppingkassar, Viviane, prydligt klädd och med stickorna i händerna, Iris som håller på att skriva en dikt till engelskläraraaren. De går genom *Tanternas* korridor, förbi Binta och Sumeyas rum, passerar under tystnad Cynthias gamla rum och stannar till slut framför en dörr.

Det sitter en skylt på dörren.

På den står ett namn som ingen känner till. Blanche Peyron.

Längre fram kommer Solène att göra efterforskningar och upptäcka denna kvinna vars namn inte har gått till historien. En kvinna som för nästan hundra år sedan kämpade för att ge kvinnor tak över huvudet. Solène kommer då att känna hur en märklig stöt går genom kroppen på henne. Hon kommer att tänka att det är dags att sätta igång och äntligen börja skriva den där boken. Hon kommer att berätta om Blanche, hennes kamp och livsverk. Hon kommer inte att sakna inspiration. Orden kommer att flyga in i hennes fjärilshåv av sig själva.

Lily är nu tjugo år gammal. Hon är den senaste att flytta in i Palais de la Femme. Hon har fått ett tak över huvudet, en fristad, ett skydd. Hennes kringflackande är över.

Nu kan hennes liv börja.

Det är dags att ge sig av.
Tyst smyger jag härifrån.
Jag tar ingenting med mig.
Ingenting har jag skapat,
ingenting har jag åstadkommit,
ingenting har jag satt till denna värld.

Jag har endast varit en flyktig gnista.
Anonym, likt så många andra som historien glömt.
En obetydlig och futtig liten låga.
Det kvittar mig lika.
Jag finns i bönens ingivelse.

Ni som följer i mina spår,
fortsätt kämpa,
fortsätt dansa,
och glöm inte att skänka.
Skänk er tid, skänk era pengar,
skänk bort era ägodelar,
skänk det ni inte har.

När er timma är slagen,
skall ni stiga upp till himlen,
och ni kommer att känna er lättare.
Sanna mina ord:
Det som ej skänks skall för evigt gå förlorat.

Anonym syster,
Nunneklostret Filles de la Croix.
1800-tal.

Författaren vill framföra sitt varmaste tack till alla som bidragit till arbetet med romanen:

Palais de la Femme: Sophie Chevillotte och hennes medarbetare Stéphanie Caron de Fromentel, Émilie Proffit, *Défenseur des droits* representant Jérôme Potin, samt alla Palais de la Femmes invånare.

Frälsningsarmén: Samuel Coppens och Marc Muller.

Ett stort tack till Juliette Joste, Olivier Nora och alla andra på Grasset för förtroendet och allt stöd.

Tack även till Sarah Kaminsky, Tuong-Vi, Georges Sarfati och Damien Couet-Lannes.

Och till Oudy, som alltid.

TACK

Laetitia Colombani • Emelie Andrén
Ylva Baggfelt • Arne Daehli
Sebastian Gröndahl • Anders Hemming
Anna-Stina Johnson • Mats Karlsson
Sofia Karlsson • Johan Moberg
Magnus Petersson • Karin Porshage
Christiaan van Raaijen • Peter Stjernström
Anna Toftgård • Malin Bylund Westfelt

Tack för er hjälp och ert stöd!

Johanna Daehli
Sekwa förlag

Mer av Laetitia Colombani

Flätan (2017)

En fängslande berättelse om tre kvinnoöden som flätas samman genom hopp, livsglädje och solidaritet.

Smita, Giulia, Sarah. Tre kvinnor, tre liv, tre kontinenter. Tre vägar som på oanade sätt korsar varandra.

Indien. Smita är kastlös och drömmer om ett annat liv. Hon drömmer om att hennes dotter ska få gå i skolan och kunna lämna fattigdomen bakom sig.

Italien. Giulia arbetar i sin fars håarateljé i Palermo. När hennes far är med om en allvarlig olycka upptäcker hon att familjeföretaget står på ruinens brant.

Kanada. Sarah är advokat och ensamstående mor. Beskedet om att hon är svårt sjuk slår ner som en blixt från klar himmel precis när en efterlängtad befordrad äntligen kommit inom räckhåll.

Smita, Giulia och Sarah är olika på många sätt, men en sak har de gemensamt: en urstark kämpaglöd.

ÖVERSÄTTNING: Lotta Riad